

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู

นายสุพรรณ บุตรด้วง

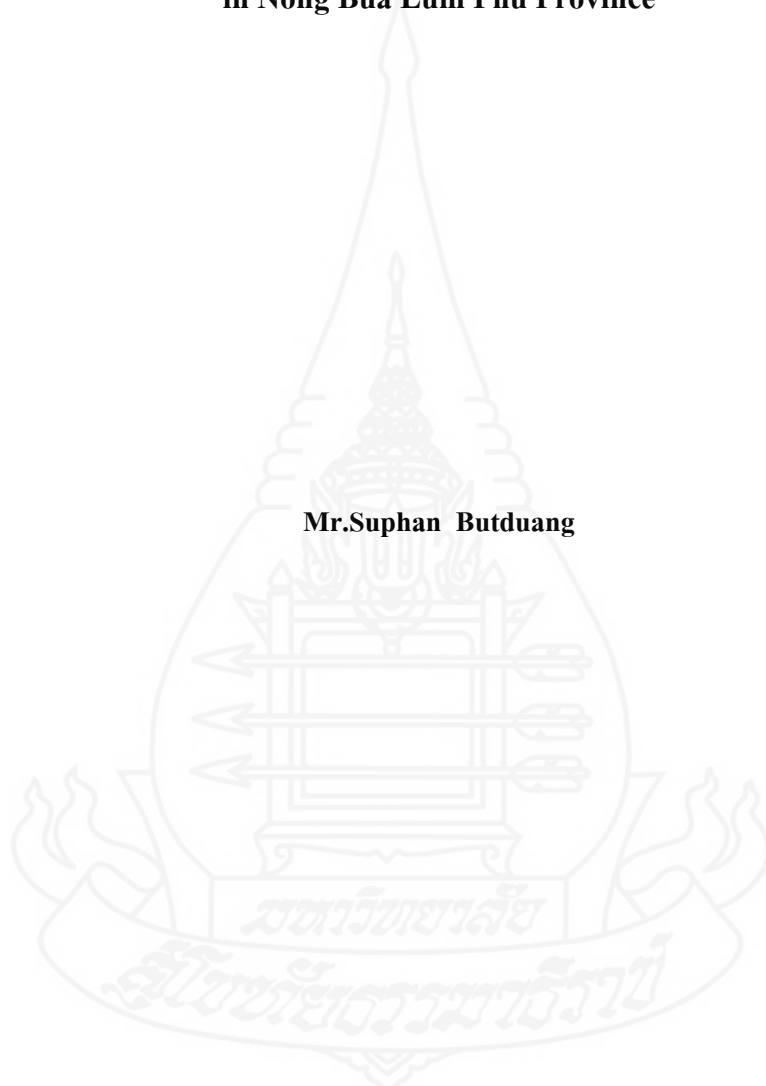

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2560

**Guidelines for Developing the Agricultural Learning Center
in Nong Bua Lum Phu Province**

Mr.Suphan Butduang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agricultural Extension and Development
School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู

ชื่อและนามสกุล นายสุพรรณ บุตรด้วง

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

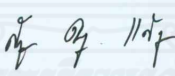
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑาเมือง แสตนเสริม
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2560

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช ครุฑาเมือง แสตนเสริม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วิชย์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะตง ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สินี นุช คุรุฑเมือง แสตนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก พร้อมด้วย รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์และแนวคิดในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณ อาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่อำนวยความสะดวก ซึ่งส่งผลให้การศึกษาครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งขอขอบพระคุณท่านเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ เจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เกษตรกรผู้นำ และผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ที่อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้คำแนะนำด้านต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและถือว่าเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่น้อง ครอบครัว และเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจ ด้วยความรักและห่วงใย รวมทั้งให้การสนับสนุนตลอดมา เป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยบังเกิดพลังความตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จได้ในที่สุด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับงานส่งเสริมและพัฒนาด้านเกษตรต่อไป

สุพรรณ บุตรด้วง

ตุลาคม 2560

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
จังหวัดหนองบัวลำภู

ผู้วิจัย นายสุพรรณ นุตรดวง **รหัสนักศึกษา** 2589000641 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสสนเสริม

(2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร
ในจังหวัดหนองบัวลำภู (2) ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
(3) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน ศพก. (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ศพก. และ
(5) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก.

ประชากรที่ศึกษา (1) เกษตรกรผู้นำที่ผ่านอบรม ศพก. ปี 2560 ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู
จำนวน 300 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง
122 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรผู้นำที่ผ่าน
การอบรม จำนวน ศพก.ละ 20-21 ราย (2) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ศพก.ในระดับต่างๆ และเกษตรกรต้นแบบ
และ ผู้นำชุมชน รวมจำนวน 33 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ใช้รูปแบบการ
วิจัยแบบผสมผสานแบบแผนสามเส้า : รูปแบบกลุ่มเข้า เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์
และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ
ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย การจัดอันดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจำแนกและจัดระบบข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 68.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.73 ปี ร้อยละ 70.5
จบระดับประถมศึกษา จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน ศพก. เฉลี่ย 28.80 ครั้ง (2) ผลการดำเนินงานของ ศพก.
ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ เกษตรกรต้นแบบ การบริหารจัดการของ ศพก. องค์กรประกอบของ ศพก. และการ
ให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 4.12, 4.03, 3.89, และ 3.82 ตามลำดับ) (3) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการ
ดำเนินงานของ ศพก.ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ เกษตรกรต้นแบบ การบริหารจัดการของ ศพก. องค์กรประกอบ
ของ ศพก. และการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย 3.99, 3.95 และ 3.80 เท่ากัน ตามลำดับ) (4) ปัญหา การ
ดำเนินงาน ศพก. ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.02 – 2.30) โดยเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะการ
ดำเนินงาน ศพก. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) และ (5) เกษตรกรเห็นด้วย
กับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. ด้านองค์กรประกอบของ ศพก. และเกษตรกรต้นแบบ ในระดับมากที่สุด
(ค่าเฉลี่ย 4.27 เท่ากัน) โดยมีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. ที่สำคัญ คือ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนา
แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ให้มีความพร้อม พัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ชุมชน เพิ่มเดิมความรู้และเทคนิค
การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรต้นแบบ บูรณาการการทำงาน และเชื่อมโยงเครือข่าย ให้การบริการและติดตาม
ผู้มาใช้บริการ สร้างทายาทเกษตรกรต้นแบบ และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คำสำคัญ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร แนวทางการพัฒนา การดำเนินงาน หนองบัวลำภู

Thesis title: Guidelines for Developing the Agricultural Learning Center
in Nong Bua Lum Phu Province

Researcher: Mr.Suphan Butduang ; **ID:** 2589000641;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Sineenuch Krutmuang Sanserm; Associate Professor;
(2) Bumpen keowan; Associate Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic condition of farmers in Nong Bua Lum Phu Province (2) performance of the Agricultural Learning Center (3) satisfaction of farmers towards performance of the Agricultural Learning Center (4) problems and suggestions for developing the Agricultural Learning Center and (5) guidelines for developing the Agricultural Learning Center.

Studied population: (1) 300 leading farmers participated in 2017 training of the Agricultural Learning Center. Sample size identified by Taro Yamane formula with error of 0.07 and sample group of 122 farmers selected. Simple random sampling was done by draw lots of farmers name list who had participated in the training, 20-21 farmers from each center. (2) Working staff at different levels responsible for the Agricultural Learning Center, prototype farmers and community leaders totally 33 persons. With purposive sampling, the sample group was 15 persons of total. Triangulation design: convergence model. Quantitative data and qualitative data was collected by interview while and collected by focus group. Quantitative data was analyzed by computer program. Statistics used were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, ranking, standard deviation and data analysis and synthesis.

Findings: (1) 68.0% of the farmers were male. Their main occupation is farmer. Their average age was 54.73 years. 70.5% finished primary school. Their average time in training participation at the Center was 28.80 times. (2) Performance of the Center; all of 4 aspects were at high level i.e. prototype farmer, the Center administration management, the Center components and the Center services (mean: 4.12, 4.03, 3.89 and 3.82 respectively). (3) The farmers' satisfaction towards 4 aspects of the Center's performance was at high level namely prototype farmer, the Center administration management, the Center components and the Center services (mean: 3.99, 3.95 and 3.80 the same, respectively). (4) Problems of 4 aspects of the Center's performance were at low level (mean: 2.02-2.30). They agreed at the highest level with suggestion for the Center's performance in the aspect of the Center administration management (mean: 4.25). (5) They agreed at the highest level with guidelines for developing the Center in the aspect of the Center components and prototype farmer (the same mean 4.27). The important development guidelines for the Center included improving infrastructure, developing learning plot, learning station to be ready, developing course in response to community needs, providing knowledge and new techniques, transferring knowledge to prototype farmers, integrating work and connecting network to serve and follow up customers, building successors of prototype farmers and developing further as agro-tourism destination.

Keywords: Agricultural Learning Center, Guidelines for Developing, Performance,
Nong Bua Lum Phu Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดการจัดการดำเนินงานและการพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต	8
แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน	15
แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	20
บริบทของจังหวัดหนองบัวลำภู	28
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การวิเคราะห์ข้อมูล	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดหนองบัวลำภู ..	49
ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	57
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	64
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	71
ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร	87
ตอนที่ 6 ข้อมูลเชิงคุณภาพ	95
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
สรุปการวิจัย	112
อภิปรายผล	122
ข้อเสนอแนะ	130
บรรณานุกรม	136
ภาคผนวก	139
ก แบบสัมภาษณ์	140
ข ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์	155
ค แบบสนทนากลุ่ม	158
ง หนังสือเชิญร่วมสนทนากลุ่ม	160
จ ภาพการสนทนากลุ่ม	162
ฉ ภาพกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	164
ประวัติผู้วิจัย	171

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ประเด็นประเมินศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 25
ตารางที่ 2.2	ข้อมูลด้านการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภูในปีการผลิต 2558/59..... 29
ตารางที่ 2.3	ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร..... 30
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 39
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานทางสังคม 49
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจ 53
ตารางที่ 4.3	ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก..... 57
ตารางที่ 4.4	ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบ 59
ตารางที่ 4.5	ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก..... 60
ตารางที่ 4.6	ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของศพก..... 62
ตารางที่ 4.7	สรุปผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร..... 63
ตารางที่ 4.8	ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก..... 64
ตารางที่ 4.9	ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบ..... 66
ตารางที่ 4.10	ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก..... 67
ตารางที่ 4.11	ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก..... 69
ตารางที่ 4.12	สรุปภาพรวมระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร 70
ตารางที่ 4.13	ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพผลิต สินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก..... 71

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.14 ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบ	73
ตารางที่ 4.15 ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก.	75
ตารางที่ 4.16 ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	76
ตารางที่ 4.17 สรุปปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	78
ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	80
ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบ	82
ตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก.	83
ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	85
ตารางที่ 4.22 สรุปข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	86
ตารางที่ 4.23 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	87
ตารางที่ 4.24 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบ	89
ตารางที่ 4.25 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก.	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.26 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	92
ตารางที่ 4.27 สรุป แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร.....	93

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 ระบบการจัดการดำเนินงาน	9
ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ดำเนินงานกับหน้าที่งานฝ่ายต่างๆ ในองค์กรและ สภาพแวดล้อมภายนอก	10
ภาพที่ 2.3 กระบวนการดำเนินงาน ศพก.	24
ภาพที่ 4.1 สรุปภาพรวมผลการดำเนินงาน ความพึงพอใจ และปัญหาการดำเนินงาน ศพก.	79
ภาพที่ 4.2 สรุปแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	94
ภาพที่ 5.1 แนวคิดการพัฒนา ศพก.สู่ชุมชนต้นแบบครบวงจร	133

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากนโยบายรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ และเป็นที่ให้บริการข้อมูล ข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตร ของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรค แมลง และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อยและมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้นทั่วประเทศ จำนวน 882 แห่ง เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนที่เกิดจากปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบผลสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต เกษตรกรสามารถเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้ เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำนึ่งถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการจัดตั้ง ศพก.ขึ้น ในปี 2557 จำนวน 6 แห่ง เพื่อใช้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร แต่สภาพการดำเนินงาน ศพก.ในจังหวัดหนองบัวลำภู แต่ละแห่งมีความพร้อมแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ หลักสูตรเรียนรู้ เกษตรกรต้นแบบ รวมถึงการให้บริการแก่เกษตรกรในพื้นที่ และบาง ศพก. เช่น ศพก.อำเภอนากลาง มีการดำเนินการที่โดดเด่นในด้านแปลงเรียนรู้ซึ่งมีฐานเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่

ที่มีการทำกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย เช่น ไม้ผล ผักหวานป่า ข่า กล้าย มะนาว ไข่ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา เลี้ยงแมลงทับ แปรรูปเครื่องประดับจากปีกแมลงทับ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น และกำลังพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่สามารถเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง เกษตรกรต้นแบบ เป็นบุคคลที่มีจิตอาสา มีเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ที่ดี มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรและบุคคลภายนอกอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ศพก.บางส่วนยังมีปัญหา ในด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กรประกอบของ ศพก. เช่น ศพก.อำเภอโนนสัง ยังมีปัญหาเกี่ยวกับแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ ที่ยังขาดการพัฒนาศักยภาพ ให้มีความพร้อมในการเข้าไปเรียนรู้ แปลงเรียนรู้ยังมีกิจกรรมด้านการเกษตรไม่หลากหลาย ฐานเรียนรู้ไม่คงทนถาวร เกษตรกรต้นแบบยังขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเป็นผู้รับผิดชอบ และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู จึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกรและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

- 2.1 ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดหนองบัวลำภู
- 2.2 ศึกษาผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู
- 2.3 ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู

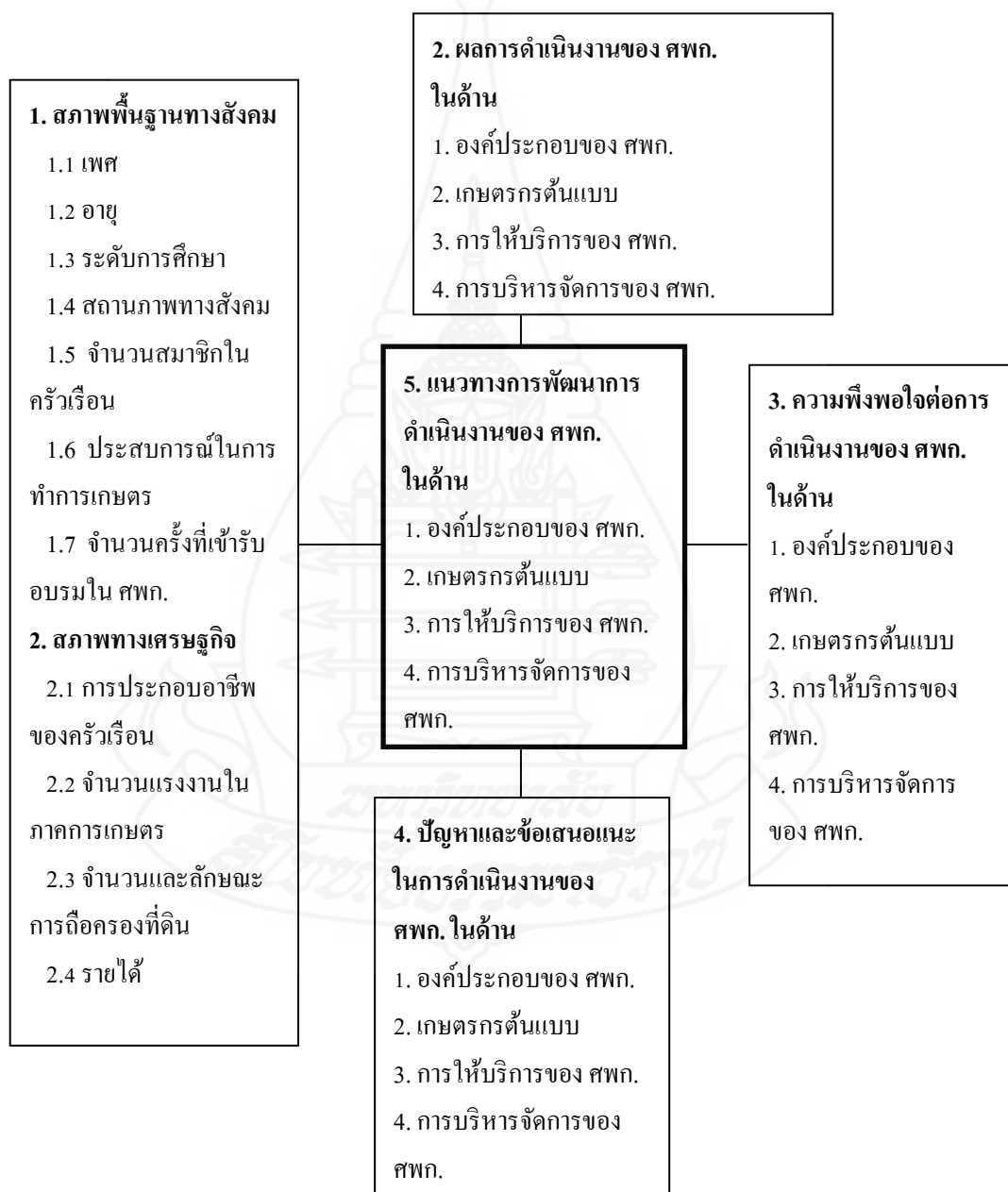
2.4 ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู

2.5 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร คู่มือการดำเนินงาน และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเกษตรกรผู้นำที่ผ่านการอบรมใน สพก. ในปี 2560 จำนวน 300 ราย และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน สพก.ระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตัวแทนคณะกรรมการ สพก. เกษตรกรต้นแบบ และผู้นำชุมชน ในปี 2560 จำนวน 33 คน

4.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรจังหวัดหนองบัวลำภู ในเรื่อง อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำเกษตร สถานภาพทางสังคม จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน สพก. การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนแรงงานด้านการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครอง รายได้ ผลการดำเนินงานของ สพก. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ สพก. ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของ สพก. และแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. ในด้านองค์ประกอบของ สพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ สพก. และด้านการบริหารจัดการของ สพก.

4.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สปก.) จังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ถึง เดือน กันยายน 2560

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร คือ เกษตรกรผู้นำที่ผ่านการอบรมในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

5.2 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร คือ ศูนย์เรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นอำเภอละ 1 แห่ง เพื่อเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกร ขับเคลื่อนโดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้

5.3 ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมายถึง ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

5.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. หมายถึง ความรู้สึกของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

5.5 แนวทางการพัฒนา ศพก. หมายถึง วิธีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

5.6 ด้านองค์ประกอบของ ศพก. หมายถึง การพัฒนาองค์ประกอบพื้นฐานของ ศพก. ได้แก่ แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ หลักสูตรเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในศูนย์

5.7 ด้านเกษตรกรต้นแบบ หมายถึง การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบให้มีความพร้อม มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ทั้งด้านความรู้ เทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ การทำงานเป็นทีม การทำงานแบบมีส่วนร่วมแบบบูรณาการ การสร้างเครือข่ายการทำงาน มีจิตอาสา

5.8 ด้านการให้บริการของ ศพก. หมายถึง การพัฒนาการให้บริการต่างๆ ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การบริการข้อมูลข่าวสารวิชาการ การให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน การติดตามเกษตรกรผู้มารับบริการ

5.9 ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. หมายถึง การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การสร้างและพัฒนาเครือข่าย การบูรณาการการทำงาน

5.10 ระบบคุณภาพ หมายถึง ระบบการจัดการภายในองค์กร ทุกคนต้องรู้หน้าที่ความรับผิดชอบ ทำงานเป็นขั้นตอน เป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพ

5.11 ระบบการเพิ่มผลผลิต หมายถึง ระบบการบริหารจัดการด้านการเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต โดยใช้ต้นทุนต่ำ และตอบสนองลูกค้าให้มีความพึงพอใจสูงสุด

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้แนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่จะสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือ หรือออกแบบวิธีการในการส่งเสริม และพัฒนาการเกษตร

6.2 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และพัฒนาด้านการเกษตรของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ

6.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการในการทำวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นสาระสำคัญ ประกอบด้วย

1. แนวคิดการจัดการดำเนินงานและการพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต
2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
4. บริบทของจังหวัดหนองบัวลำภูและข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการจัดการดำเนินงานและการพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการดำเนินงาน และการพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต ดังนี้

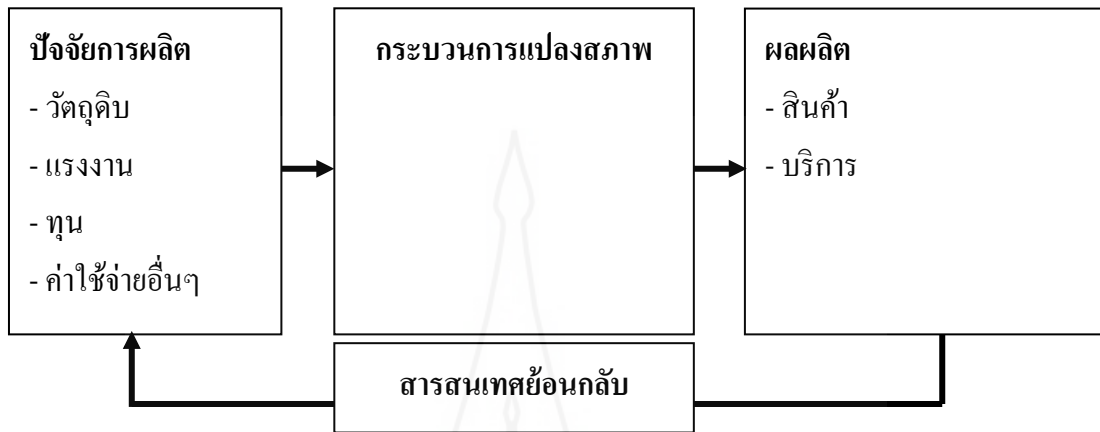
1.1 การจัดการดำเนินงาน

การจัดการดำเนินงาน สติธา ภมรสติต (2551, น. 1-15) ได้อธิบายเกี่ยวกับภาพรวมการจัดการดำเนินงาน ได้แก่ ระบบการจัดการดำเนินงาน การจัดการดำเนินงานในองค์กร และแนวโน้มของการจัดการดำเนินงาน ไว้ดังนี้

ภาพรวมการจัดการดำเนินงาน คือ การจัดการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าหรือบริการ การจัดการดำเนินงานที่ดีสามารถทำให้องค์กรบรรลุกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้และทำให้องค์กรเกิดการได้เปรียบในการแข่งขัน ในบทนี้เสนอภาพรวมของการจัดการดำเนินงาน ได้แก่ ระบบการจัดการดำเนินงาน การจัดการดำเนินงานในองค์กร แนวโน้มของการจัดการดำเนินงาน

1.1.1 ระบบการจัดการดำเนินงาน เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแปลงสภาพปัจจัยการผลิตให้เกิดเป็นสินค้าหรือบริการ ระบบการจัดการดำเนินงานประกอบด้วยปัจจัยการผลิต

กระบวนการแปลงสภาพ และผลผลิต โดยมีสารสนเทศย้อนกลับเพื่อให้องค์กรสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ รายละเอียดปรากฏในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ระบบการจัดการดำเนินงาน

ที่มา : ศลิษา ภมรสถิต (2551, น. 2)

1.1.2 การจัดการดำเนินงานในองค์กร เป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งในการที่จะทำให้องค์กรเกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ในหัวข้อนี้ขอเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการดำเนินงาน ได้แก่ หน้าที่ดำเนินงาน การตัดสินใจในการดำเนินงาน

1) หน้าที่การดำเนินงาน เป็นหน้าที่งานอย่างหนึ่งในองค์กรเช่นเดียวกับหน้าที่ด้านอื่นๆ เกี่ยวข้องกับการจัดการดำเนินงานจะรับผิดชอบในกิจกรรมแตกต่างกันออกไป ดังนี้

(1) ผู้จัดการฝ่ายดำเนินงาน รับผิดชอบในการกำหนดทิศทางของการจัดการดำเนินงานในองค์กร กำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานและควบคุมการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

(2) ผู้จัดการฝ่ายคุณภาพ รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนและควบคุมคุณภาพของสินค้าและบริการ การพัฒนาระบบคุณภาพ การกำกับดูแลให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ รวมทั้งจัดให้มีการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

(3) ผู้จัดการสายการผลิต รับผิดชอบการดำเนินงานสำหรับแต่ละสายการผลิต กำหนดระดับการผลิตที่เหมาะสม ตลอดจนควบคุมดูแลการผลิตให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

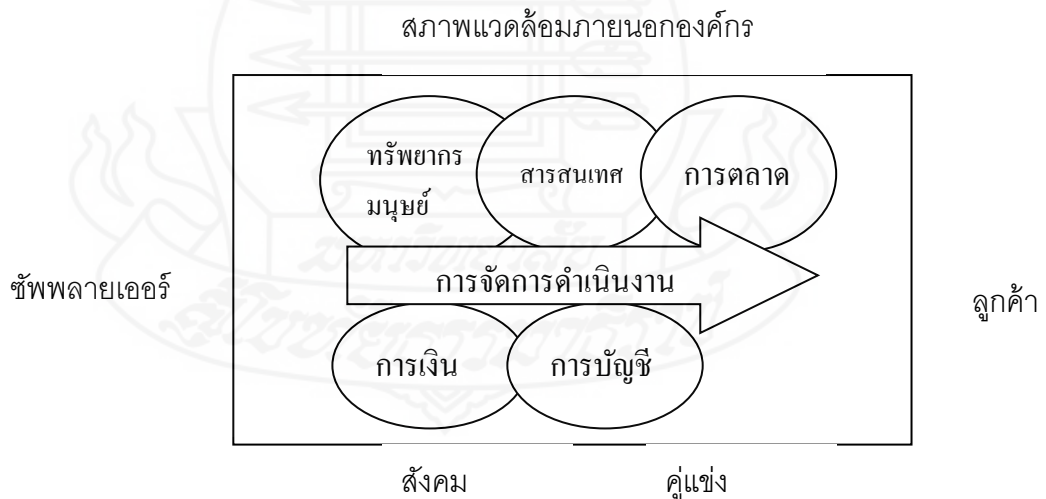
2) การตัดสินใจในการดำเนินงาน ในการดำเนินงานของแต่ละองค์กร ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจะมีการตัดสินใจ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับแผนการดำเนินงานขององค์กรในระยะยาว ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางโดยรวมที่องค์กรใช้ในการดำเนินงานวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

(2) การตัดสินใจเชิงออกแบบ การตัดสินใจประเภทนี้เกี่ยวกับการออกแบบระบบการดำเนินงานเพื่อทำให้การผลิตสินค้าหรือบริการเป็นไปตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ เช่น การวางแผนการผลิต การออกแบบกระบวนการผลิต การเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิต การวางผังโรงงานและเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต เป็นต้น

(3) การตัดสินใจเชิงปฏิบัติการ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินงาน เช่น การคัดเลือกซัพพลายเออร์ การวางแผนการผลิต การกำหนดตารางการผลิต การควบคุมสินค้าคงคลัง การขนส่งกระจายสินค้า การให้บริการลูกค้า

3) ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่การดำเนินงานกับหน้าที่งานด้านอื่นๆ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายการดำเนินงานและฝ่ายต่างๆ ในองค์กร ตลอดจนการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลภายนอกองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกค้าและซัพพลายเออร์ จะทำให้องค์กรสามารถผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ดำเนินงานกับหน้าที่งานฝ่ายต่างๆ ในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก รายละเอียดปรากฏดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ดำเนินงานกับหน้าที่งานฝ่ายต่างๆ ในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก

ที่มา : ศลิษา ภมรสถิต (2551, น.9)

1.1.3 แนวโน้มของการจัดการดำเนินงาน

1) การแข่งขันระดับโลก ผู้ผลิตจะต้องใช้กลยุทธ์การดำเนินงานที่เหมาะสมเพื่อให้การผลิตสินค้าและบริการก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น การออกแบบสินค้าและบริการ กระบวนการผลิต แหล่งของทรัพยากรในการผลิต ท่าเลที่ตั้ง เทคโนโลยี เป็นต้น

2) กลยุทธ์การดำเนินงานที่ยั่งยืน ต้องกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานอย่างเหมาะสมเพื่อให้องค์กรแข็งแกร่งและอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ท่ามกลางสภาวะการแข่งขันระดับโลก เช่น การผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ การเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีในการผลิต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า

3) ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ต้องสามารถผลิตสินค้าและบริการได้ตรงตามความต้องการของลูกค้ามากที่สุด มีความหลากหลายของสินค้าและบริการ สร้างนวัตกรรมของสินค้าและบริการ

4) การเน้นด้านบริการเพิ่มขึ้น ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งด้านการผลิตสินค้าและการให้บริการควบคู่กันไป

5) การปรับปรุงคุณภาพ ต้องมีการผลิตสินค้าและบริการที่ดีมีคุณภาพ

โดยสรุป การจัดการดำเนินงาน เป็นการจัดการด้านการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยบริหารจัดการในด้าน ระบบการจัดการดำเนินงาน การจัดการดำเนินงานในองค์กร และแนวโน้มของการจัดการดำเนินงาน

1.2 การพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต

การพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต สมลักษณ์ สันติโรจนกุล (2548, น. 2-187) ได้อธิบายไว้ว่า

1.2.1 การพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพ

คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะที่ดีของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า

ระบบคุณภาพ หมายถึง ระบบการจัดการภายในองค์กร ทุกคนต้องรู้หน้าที่ ความรับผิดชอบ ทำงานเป็นขั้นตอน เป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพ

ระบบบริหารคุณภาพ หมายถึงการจัดการที่เน้นคุณภาพเกิดขึ้นทุกขั้นตอนในการดำเนินการ

การบริหารคุณภาพ หมายถึง การบริหารหรือการจัดการทุกเรื่องเพื่อสนองนโยบายคุณภาพ เช่น การบริหารการเงิน การบริหารการตลาด การบริหารพัสดุ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และนโยบายคุณภาพ โดยเฉพาะการผลิตสินค้าและบริการให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือเป็นไปตามความต้องการของลูกค้า ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก

- 1) การวางแผนคุณภาพ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับรายการต่อไปนี้
 - (1) การกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
 - (2) การสำรวจความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย
 - (3) การกำหนดลักษณะและคุณสมบัติต่างๆ ของสินค้าหรือบริการที่สอดคล้องตรงตามลักษณะและคุณสมบัติต่างๆ ของสินค้าหรือบริการที่เป็นไปตามความต้องการของลูกค้า
 - (4) การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของสินค้าและบริการ
- 2) การควบคุมคุณภาพ เป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้
 - (1) เก็บตัวอย่างสินค้าที่ผลิตออกมา การสุ่มตรวจการบริการ
 - (2) วัดคุณสมบัติต่างๆ ของสินค้าหรือบริการ ว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่วางไว้หรือไม่
- 3) การปรับปรุงคุณภาพ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับ
 - (1) การทบทวนกิจกรรมวางแผนเป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ตลอดเวลา
 - (2) การปรับปรุงวิธีการทำงาน การแก้ปัญหาในการทำงาน
 - (3) การปรับปรุงคุณภาพของสินค้าหรือบริการเพื่อรักษาลูกค้าไว้ แม้ว่าพฤติกรรมของลูกค้าจะเปลี่ยนแปลง
 - (4) การลดความสูญเสียในกระบวนการหรือลดความสูญเสียของสินค้าหรือบริการ

ระบบการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร หมายถึง การบริหารองค์กรเพื่อให้ได้คุณภาพ โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมและมีเป้าหมายในความสำเร็จระยะยาว ด้วยการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า เพื่อเพิ่มยอดขายและกำไรให้กับองค์กร ซึ่งสมาชิกในองค์กรและสังคมจะได้รับประโยชน์

1.2.2 การพัฒนางานด้วยการเพิ่มผลผลิต ประกอบด้วย

- 1) การเพิ่มผลผลิตในองค์กร

การเพิ่มผลผลิต หมายถึง การเพิ่มปริมาณและเพิ่มคุณภาพของผลผลิต โดยใช้ต้นทุนต่ำสุด เพื่อกำหนดราคาให้เป็นสินค้าราคาถูกสนองความพึงพอใจของลูกค้า

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้ได้ตามเป้าหมาย

ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่บรรลุวัตถุประสงค์จากการดำเนินการ

2) ทักษะการเพิ่มผลผลิตในองค์กร การเพิ่มผลผลิตในองค์กรมีมุมมองหรือทัศนคติต่างกัน ดังนี้

(1) ทักษะด้านเศรษฐศาสตร์ มองทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตมีจำนวนจำกัด จึงเห็นความสำคัญในการลดปัจจัยการผลิต เช่น ลดวัตถุดิบ พลังงาน และแรงงาน เพื่อลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำสุดและควบคุมคุณภาพสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้ามากที่สุด

(2) ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มองผลผลิตจะเพิ่มขึ้นได้ขึ้นกับเทคนิควิธีการทำงานหรือสิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีที่ให้ผลผลิตที่สูงมีคุณภาพช่วยให้บุคลากรทำงานด้วยความสะดวก รวดเร็วและปลอดภัย

(3) ทักษะด้านสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญคุณภาพชีวิตมนุษย์ มองการรู้จักใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี

3) ปัจจัยกำหนดการเพิ่มผลผลิต
การเพิ่มผลผลิตองค์กรที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรซึ่งประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

(1) ประสิทธิภาพของบุคคล เน้นศักยภาพของบุคคลโดยสนับสนุนพัฒนา ด้านสุขภาพและการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถ ความชำนาญเพื่อเพิ่มผลผลิตเพิ่มคุณค่า สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

(2) ประสิทธิภาพของเงินทุน องค์กรต้องมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอที่จะทำให้อัจฉริยะด้านบุคคลสามารถบริหารให้เทคโนโลยีเกิดประสิทธิภาพ

(3) ประสิทธิภาพการบริหารงาน เป็นการใช้หลักการบริหารงานคุณภาพ ใช้กระบวนการบริหารงานคุณภาพตามระบบวิธี PDCA

(4) ประสิทธิภาพของเทคโนโลยี การเพิ่มผลผลิตจึงเน้นการใช้ดุลยพินิจเลือกใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับงานการผลิต

(5) ประสิทธิภาพของวัตถุดิบ การจัดหาวัตถุดิบที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ ราคาถูก มีส่วนลด และซื้อในปริมาณที่เหมาะสม

4) หลักการเพิ่มผลผลิตโดยบุคลากร บุคลากรขององค์กรประกอบด้วยจิตใจ มีความรู้สึที่ดีและไม่ดีต่อองค์กรได้ การเพิ่มผลผลิตในองค์กร ต้องสร้างคนให้รักองค์กร เสียสละ เพื่อองค์กร ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำแผนและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การตอบสนองความต้องการของบุคลากร ดังนี้

(1) การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เช่น ผลตอบแทน สวัสดิการ การเลื่อนตำแหน่ง การหมุนเวียนสับเปลี่ยนหน้าที่หรือตำแหน่ง

(2) การส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วม เช่น องค์กรต้องบริหาร โดยกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์แห่งเป้าหมายต้องชัดเจน มีเป้าหมายเดียวกัน องค์กรต้องให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานและแก้ปัญหา องค์กรต้องเน้นการควบคุมงานโดยระบบงาน องค์กรต้องให้บุคลากรร่วมวางแผนและปรับปรุงงานของตนเองอย่างอิสระ และองค์กรต้องให้บุคลากรนำเสนอผลงานของตนเอง นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญในการสื่อสารที่ดีในองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจในทางเดียวกัน

(3) การพัฒนาบุคลากร เช่น การฝึกอบรม การประชุมหรือสัมมนา การศึกษาดูงาน

(4) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน สภาพการทำงานที่ดีมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร องค์กรจะต้องปรับปรุงองค์ประกอบให้เหมาะสม ทั้งแสงสว่าง อากาศถ่ายเท บริเวณพื้นที่สำหรับการปฏิบัติงาน อุปกรณ์อำนวยความสะดวก สร้างระเบียบปฏิบัติงาน

5) หลักการเพิ่มผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยี

เทคโนโลยี คือ ระบบเครื่องมือทำงานซับซ้อนที่ช่วยเพิ่มคุณภาพ เพิ่มผลผลิต เกิดความสะดวกรวดเร็วสามารถลดต้นทุนได้ การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับ

(1) การจัดซื้อเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูง

(2) ทักษะในการใช้ต้องมีความรู้ในการใช้งานจนชำนาญ

(3) การบำรุงรักษา ผู้ใช้ต้องมีความรู้และมีการบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งาน

โดยสรุป แนวคิดการจัดการดำเนินงานและการพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต ประกอบด้วย ภาพรวมการจัดการดำเนินงาน ระบบการจัดการดำเนินงาน การจัดการดำเนินงานในองค์กร แนวโน้มของการจัดการดำเนินงาน และการพัฒนางานด้วยระบบ

คุณภาพและเพิ่มผลผลิต ทักษะการเพิ่มผลผลิตในองค์กร บัณฑิตกำหนดการเพิ่มผลผลิต หลักการเพิ่มผลผลิตโดยบุคลากร หลักการเพิ่มผลผลิตโดยใช้เทคโนโลยี โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดประเด็นศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ การบริหารจัดการ การพัฒนาสภาพแวดล้อม การพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย การวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การบริการ การติดตามประเมินผล ซึ่งแนวคิดเหล่านี้ปรากฏอยู่ในแบบสัมภาษณ์ ในตอนที่ 2 – 4

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความหมายของความพึงพอใจและความสำคัญของความพึงพอใจในงาน ดังนี้

2.1 ความหมายของความพึงพอใจและความพึงพอใจในงาน และความสำคัญของความพึงพอใจในงาน

ความพึงพอใจ (Satisfaction) ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายความหมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจ หมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

แอปเปิ้ลไวท์ (Applewhite , 1965, pp. 6) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจในการทำงานเป็นความสุข ความสามารถที่ได้จากสภาพที่ทำงาน ความสุขจากการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน การมีทัศนคติที่ดีต่องาน และความพึงพอใจเกี่ยวกับรายได้จากองค์กร

วอลเลอร์สแตน (Wallerstein , 1971, pp. 256) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

โวลแมน (Wolman , 1973, pp. 384) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ความต้องการ หรือแรงจูงใจ

มอร์ส (Morse , 1953, pp. 27) ความพึงพอใจ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความเครียดของพนักงานให้น้อยลง ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือบางส่วนความเครียดจะน้อยลง ความพึงพอใจ

จะเกิดขึ้น และในทางกลับกันถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียดและความพึงพอใจจะไม่เกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่าความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ ชอบใจ ที่เกิดขึ้นหลังจากการได้รับผลสำเร็จ หรือได้รับการตอบสนองตามต้องการแล้ว

นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวถึงความหมายของความพึงพอใจในงาน ไว้ดังนี้

สเตราส์ และเซลล์ (Strauss and Sayles , 1960, pp. 119) อธิบายว่า ความพึงพอใจ ในการปฏิบัติงานเป็นความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ขององค์การ บุคคลจะรู้สึกพอใจในงานก็ต่อเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทน ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ และสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลได้

กิลเมอร์ (Gilmer, 1966, pp. 254 – 255) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ผลของเจตคติต่างๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงาน และมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและ สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ลูเทนส์ (Luthans. 1977, pp. 420) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจในงานเป็นผลรวม ขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งสนองความต้องการและเป็นศักยภาพที่เจริญขึ้น เป็นเจตคติซึ่งแฝงอยู่ พรรณราย ทรรศนะประภา (2529, น. 76) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานเป็นผลที่ เกิดจากเจตคติหลายๆ ประการที่คนงานของเขา มีต่อองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับงาน และมีต่อชีวิตของเขาเองโดยทั่ว ๆ ไป

นภดล เชนะโยธิน (2531, น. 175) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความรู้สึกพอใจหรือชอบในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

กรมอาชีวศึกษา (2534, น. 56) ความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกนิยมนิยมชอบ หรือปฏิบัติที่แสดงออกในทางพอใจของผู้ทำงานที่มีต่องานหรือกิจกรรมที่เขาทำตามความคิด ในลักษณะนี้ความพึงพอใจในงานก็คือเจตคตินั่นเอง แต่เป็นเจตคติต่องานเฉพาะ

บุญมั่น चनाศุภวัฒน์ (2537, น. 158) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจในงาน หมายถึง เจตคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่องาน หรือกิจกรรมที่เขาทำซึ่งเป็นผลให้บุคคล เกิด ความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจที่จะทำงาน สิ่งเหล่านี้ จะเป็นผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไป ตามเป้าหมายขององค์กร

กล่าวโดยสรุป ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นที่มีต่อการทำงาน สิ่งแวดล้อมในการทำงาน กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทำงาน

นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวถึงความสำคัญของความพึงพอใจในงาน ไว้ดังนี้

บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์ (2537 , น. 158) กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของความพึงพอใจในงาน ดังนี้

1. การรับรู้ปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานจะทำให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้ในการสร้างปัจจัยเหล่านั้นให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ ต่อการทำงาน
2. ความพึงพอใจในงานจะทำให้บุคคลมีความตั้งใจและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
3. ความพึงพอใจในงานเป็นการเพิ่มผลผลิตของบุคคลทำให้องค์การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ บรรลุเป้าหมายขององค์การ

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของความพึงพอใจในงาน คือ เป็นความพึงพอใจที่มีประโยชน์ต่องาน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการทำงาน

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ ประกอบด้วย ทฤษฎีของ เฮอรัชเบอร์ก และทฤษฎีการแสวงหาความพึงพอใจของซาริณี ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีของ เฮอรัชเบอร์ก (Herzberg and other.) มีปัจจัยหรือองค์ประกอบ 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) และ องค์ประกอบค้ำจุน (Maintenance Factors) หรือ องค์ประกอบสุขอนามัย (Hygiene Factors) (อำนาจชัย บุญศรี, 2556)

1) องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติโดยตรง และเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย

(1) ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นประสบผลสำเร็จอย่างดี สามารถแก้ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับงาน และรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น

(2) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลในหน่วยงานหรือบุคคลอื่นๆที่มาขอคำปรึกษา ซึ่งอาจแสดงออกในรูปการยกย่องชมเชย การให้กำลังใจ การแสดงความยินดีการแสดงออกที่ทำให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ

(3) ลักษณะของงาน (Work itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทนายให้ลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะทำตั้งแต่ต้นจนจบโดยลำพัง

(4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การได้รับมอบหมายให้ดูแลงานใหม่ๆ และมีอำนาจอย่างเต็มที่ ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

(5) ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การได้รับเลื่อนขั้น การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น มีโอกาสได้ศึกษาต่อเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ได้รับการฝึกอบรมดูงาน

2) องค์ประกอบค้ำจุน เป็นองค์ประกอบที่ช่วยป้องกันการปฏิบัติงานของบุคลากรที่จะเกิดความไม่ชอบงานหรือหย่อนประสิทธิภาพลง ประกอบด้วย

(1) เงินเดือน (Salary) หมายถึง สิ่งตอบแทนการปฏิบัติงานในรูปแบบเงิน รวมถึงการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้น เป็นที่พอใจของบุคคลที่ทำงาน

(2) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) หมายถึง ความน่าจะเป็นที่บุคคลจะได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพ

(3) ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relation, Subordinate, Peers) หมายถึง ความมีสัมพันธ์อันดีต่อกันสามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

(4) สถานะของอาชีพ (Status) หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับและนับถือของสังคม มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี

(5) นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ

(6) สภาพการทำงาน (Working Condition) หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง อากาศ รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ

(7) ชีวิตส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น การไม่ถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ซึ่งห่างไกลครอบครัว

(8) ความมั่นคงในงาน (Job Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน

(9) การปกครองบังคับบัญชา (Supervision) หรือการนิเทศงาน หมายถึง ความสามารถหรือความยุติธรรมของผู้บังคับบัญชาหรือผู้นิเทศงานในการดำเนินงานและการบริหารงาน

2.2.2 ทฤษฎีการแสวงหาความพึงพอใจของชาวโรมา (2535) บุคคลพอใจจะกระทำสิ่งใดๆที่ทำให้มีความสุขและจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำในสิ่งที่เขาจะได้รับความทุกข์หรือความยากลำบาก โดยอาจแบ่งประเภทความพอใจกรณีนี้ได้ 3 ประเภท คือ

1) ความพอใจด้านจิตวิทยา (psychological hedonism) เป็นธรรมชาติของความสุขที่มนุษย์โดยธรรมชาติจะมีความสุขแสวงหาความสุขส่วนตัวหรือหลีกเลี่ยงจากความทุกข์ใดๆ

2) ความพอใจเกี่ยวกับตนเอง (egoistic hedonism) เป็นธรรมชาติของความสุขที่มนุษย์จะพยายามแสวงหาความสุขส่วนตัว แต่ไม่จำเป็นว่าการแสวงหาความสุขต้องเป็นธรรมชาติของมนุษย์เสมอไป

3) ความพอใจเกี่ยวกับจริยธรรม (ethical hedonism) ธรรมชาตินี้ถือว่ามนุษย์แสวงหาความสุข เพื่อผลประโยชน์ของมวลมนุษย์หรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่และเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ผู้หนึ่งด้วย

2.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการดำเนินงาน

บุญมั่น ธนาสุภวัฒน์ (2537, น. 158) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน ดังนี้

ความพึงพอใจมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ และปัจจัยเหล่านี้ใช้เป็นเครื่องมือชี้บ่งถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน

ฮาร์เรลล์ (Harrell, อ้างถึงใน ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2532, น. 128 – 135) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน ดังนี้

1. ประสบการณ์ จากการศึกษาวิจัยพบว่าประสบการณ์ในการทำงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการทำงาน บุคคลที่ทำงานมานานจนมีความรู้ ความชำนาญในงานมากขึ้นจะทำให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ทำ

2. เพศ แม้งานวิจัยหลายงานจะพบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานก็ตาม แต่ก็ขึ้นกับลักษณะงานที่ทำด้วยว่าเป็นงานลักษณะใด รวมทั้งเกี่ยวข้องกับระดับความทะเยอทะยาน และความต้องการทางด้านการเงิน เพศหญิงมีความอดทนที่จะทำงานที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าเพศชาย

3. จำนวนสมาชิกในความรับผิดชอบ กลุ่มที่ทำงานร่วมกันจะมีผลต่อความพึงพอใจในงาน งานที่ต้องการความสามารถหลายอย่างประกอบกัน ต้องมีสมาชิกที่มีทักษะในงานหลายด้าน และความสามัคคีของสมาชิกย่อมมีส่วนนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน

4. อายุ แม้ว่าอายุจะมีผลต่อการทำงานไม่เด่นชัดนัก แต่อายุก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับระยะเวลาและประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้มีอายุน้อยมักจะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากด้วย แต่ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะและสถานการณ์ในการทำงานด้วย

5. ช่วงเวลาในการทำงาน งานที่ทำในเวลาปกติจะสร้างความพึงพอใจในงานมากกว่างานที่ต้องทำในเวลาที่ไม่ต้องทำงาน

6. การศึกษา ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและความพึงพอใจในการทำงาน มีผลไม่เด่นชัดนัก จากการวิจัยบางแห่งพบว่าการศึกษาไม่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจในการทำงาน แต่ขึ้นกับงานที่ทำมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขาหรือไม่

7. แรงจูงใจในการทำงาน แรงจูงใจในการทำงานเป็นการแสดงออกถึงความต้องการของบุคคล โดยเฉพาะแรงจูงใจจากปัจจัยตัวผู้ทำงานเองก็จะสร้างความพึงพอใจในการทำงาน

โดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความหมายของความพึงพอใจ ความสำคัญของความพึงพอใจในงาน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดต่างๆ มากำหนดประเด็นศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน และใช้กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัย ได้แก่ ประสิทธิภาพ เพศ อายุ และการศึกษา

3. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความรู้เกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กระบวนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และแนวทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังนี้

3.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น.1) ได้กล่าวถึงนโยบายคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ยกบริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรประกอบกับในสภาวะปัจจุบันสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับปัญหาโรค แมลง และพืชนินชาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อยและมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนที่เกิดจากปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำประกันถึงสภาพแวดล้อมและมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ยกบริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง

โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ และ เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่

ในส่วนของกรมวิชาการเกษตร ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรประจำจังหวัด (ศวพ.) จะเป็นศูนย์เครือข่ายเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทั้ง 882 ศูนย์ โดยทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญประจำเขตที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน มีระบบและกรอบการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีเครื่องมือที่ใช้ในการ

ขับเคลื่อน ไม่ว่าจะเป็นชุดความรู้ในการเป็นวิทยากรหลักสูตรต่าง ๆ เอกสารคำแนะนำทางวิชาการ คำแนะนำเฉพาะด้าน เช่น การใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ถูกต้องและเหมาะสม การปลูกพืชหลังนาหรือพืชหมุนเวียน เป็นต้น รวมทั้ง เอกสารข้อมูลเตือนภัยการเกษตรล่วงหน้า ซึ่งจะออกเตือนภัยทุกสัปดาห์ และประการสำคัญ จัดให้มีระบบการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง และการรายงานผลอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว

3.2 ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559, น.1) ได้อธิบายรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของ ศพก. คือแหล่งเรียนรู้การผลิตสินค้าเกษตรที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับชุมชน และเป็นศูนย์กลางการบริการ และแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน ต่างๆ กับเกษตรกรในชุมชน โดยดำเนินการในพื้นที่ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ สามารถ เป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน ในการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญ ของพื้นที่ ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด

องค์ประกอบของ ศพก.เป็นของชุมชน บริหารจัดการโดยเกษตรกรต้นแบบและ ชุมชนร่วมกับนักส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่และเป็นกลไกส่งเสริม การเกษตร ในการบูรณาการวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานต่างๆ กับเกษตรกรในชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาเกษตรในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในแต่ละศูนย์อาจมีวิธีการเรียนรู้ ที่แตกต่างกันไป มีหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่ชัดเจน ซึ่งเกษตรกรในชุมชนสามารถเข้ารับ การเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรและแผนที่กำหนด สำหรับวิธีการเรียนรู้ เน้นหลักการเรียนรู้จากของจริง ในฐานเรียนรู้ต่างๆ และลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันในแปลงเรียนรู้ มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ

1) เกษตรกรต้นแบบ เป็นเกษตรกรเจ้าของแปลงเรียนรู้ ที่เป็น Smart Farmer มีความรู้ทักษะและความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ และประสบผลสำเร็จในการปรับปรุงหรือ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเกษตรที่สำคัญของพื้นที่ ตั้งแต่การผลิต การบริหารจัดการ จนถึงการตลาด เป็นที่ยอมรับและสามารถเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน

2) แปลงเรียนรู้ เป็นแปลงของเกษตรกรต้นแบบที่ทำการผลิตสินค้าเกษตร สามารถใช้ประโยชน์ในการสาธิตและสาธิตผลให้กับเกษตรกรในชุมชนได้เรียนรู้

3) หลักสูตรการเรียนรู้ เป็นชุดเนื้อหาวิชาที่ตอบ โจทย์และประเด็นปัญหาทาง การเกษตรของชุมชน โดยเกษตรกรต้นแบบ นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ และหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดขึ้น

4) ฐานเรียนรู้ เป็นจุดเรียนรู้เฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ เช่นการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การผลิตเมล็ดพันธุ์ การผลิตสารชีวภัณฑ์ การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ฯลฯ เพื่อแสดงของจริง และใช้ในการฝึกปฏิบัติ ให้ผู้เรียนรู้ได้เห็นและนำไปปฏิบัติต่อเนื่องได้

การใช้ประโยชน์ของเกษตรกร เกษตรกรในชุมชนสามารถเข้าเรียนรู้ตามหลักสูตร และแผนการถ่ายทอดความรู้ที่กำหนด โดยสามารถเข้าไปศึกษาและแลกเปลี่ยนกับเกษตรกรต้นแบบที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ในประเด็นวิชาการ เทคโนโลยี หรือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างฤดูกาลผลิต ซึ่งทำให้ได้รับการช่วยเหลือ แก้ปัญหาด้านการเกษตรได้ตรงต่อความต้องการ และทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแจ้งข่าวของนักส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การใช้ประโยชน์ของหน่วยงานต่างๆ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นจุดที่หน่วยงานต่างๆ สามารถเข้าไปดำเนินการส่งเสริมการผลิต ทั้งพืช สัตว์ ประมง ฯลฯ ให้บริการทางวิชาการ และข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่เกษตรกรในชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งฝึกงานของนักเรียนนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

3.3 กระบวนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 กระบวนการดำเนินงาน ศพก.

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น.7)

3.4 แนวทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า

เกษตร

3.4.1 คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) และหน่วยงานพื้นที่

เป็นผู้มีบทบาทหลักในการบูรณาการการบริหารจัดการแผนงาน โครงการ และงบประมาณ และทรัพยากรของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่อยู่ในเขตจังหวัด รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานอื่น ภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนการดำเนินงาน ศพก. เพื่อให้เป็นตัวแทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในพื้นที่อย่างแท้จริง

3.4.2 คณะกรรมการ ศพก.

มีบทบาทเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานของ ศพก. โดยการจัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของ ศพก. และการให้บริการต่างๆ เช่นการถ่ายทอดความรู้ การบริการข้อมูลข่าวสาร การบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ การแก้ปัญหาด้านการเกษตร และรับเรื่องราวร้องทุกข์ เป็นต้น

3.5 ประเด็นการประเมินการดำเนินงานและจัดระดับการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ประเด็นประเมินศักยภาพศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ประเด็นการประเมิน	
1. สภาพศูนย์เรียนรู้ฯ	
1.1 สถานที่ : เหมาะสมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้/ให้บริการ มีวัสดุ/อุปกรณ์ที่พร้อม อยู่ในจุด/ทำเลที่ดี เข้าถึงได้ง่ายมีการวางผังที่ดี มีแผนผังศูนย์ฯ	
1.2 บรรยากาศวิชาการ : มุ่งองค์ความรู้แสดงให้เห็นทั่วไปในศูนย์ เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง	
1.3 แปลงเรียนรู้ : แตกต่างจากแปลงเกษตรกรทั่วไป มีสภาพดีเหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวอย่าง/สาธิต/ฝึกปฏิบัติ	

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน
1.4 ฐานเรียนรู้ : มีครบถ้วน สอดคล้องเนื้อหาสภาพดี/ ถาวร มีองค์ความรู้/ตัวอย่างของจริงพร้อมเข้าไปเรียนรู้
1.5 หลักสูตรเรียนรู้ : มีการพัฒนาหลักสูตรตามที่กำหนด <ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรหลัก : การลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรหลักของ ศพก. - หลักสูตรบังคับ : เกษตรทฤษฎีใหม่ - หลักสูตรเสริม : บัญชีต้นทุนอาชีพ องค์กรเกษตรกร การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
2. เกษตรกรต้นแบบ
2.1 ู้/เข้าใจ : รู้ว่าเป็นจุดที่ตั้งศูนย์ เข้าใจว่าศูนย์ คืออะไร ต้องทำอะไร มีประโยชน์อย่างไร เห็นด้วยกับการดำเนินงานของศูนย์
2.2 พร้อม : มีฐานะดีพอสมควร/ ไม่เดือดร้อนเมื่อทำศูนย์ เป็นที่รู้จัก/ยอมรับในชุมชน มีจิตอาสา เป็นนักพัฒนา ยินดีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ มีทีมงาน/เครือข่าย ทำงานแบบมีส่วนร่วม โปร่งใส มีหลักการ คิดอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมสนับสนุน เป็น SMART FARMER
2.3 ประสบการณ์ : มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดดเด่น มีความรู้จริง มีวิชาการ/ภูมิปัญญา ู้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เคยทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ฯลฯ
3. การบริหารจัดการ/ แนวทางการพัฒนา
3.1 คณะกรรมการ ศพก. : มีการประชุมอย่างต่อเนื่อง
3.2 ข้อมูล : มีข้อมูล/แผนที่ Zoning ที่เหมาะสม สอดคล้อง และมีคุณภาพ ฯลฯ
3.3 แนวทางการพัฒนา : มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่มีคุณภาพ และมีแผนขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ที่ชัดเจน
3.4 แผนการปฏิบัติงาน : มีแผนการดำเนินงานของ ศพก.ที่ชัดเจน มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ กำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน
4. การเชื่อมโยงเครือข่าย
4.1 จำนวนศูนย์เครือข่าย : อย่างน้อย 10 ศูนย์
4.2 การประสานความร่วมมือ : มีการเชื่อมโยงความร่วมมือ/องค์ความรู้กับศูนย์เครือข่ายภายในอำเภอ

หมายเหตุ: ระดับชั้น A หมายถึง มีศักยภาพการดำเนินงานในระดับดี
 ระดับชั้น B หมายถึง มีศักยภาพการดำเนินงานในระดับปานกลาง
 และ ระดับชั้น C หมายถึง มีศักยภาพการดำเนินงานในระดับควรปรับปรุง
 ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น. 40)

กล่าวโดยสรุป จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ตามนโยบายรัฐบาลเพื่อเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร จำนวน 6 แห่ง คือ 1) ศพก. ตำบลหนองสวรรค์ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 2) ศพก.ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอศรีบุญเรือง 3) ศพก.ตำบลโนนสัง อำเภอโนนสัง 4) ศพก.ตำบลเก่ากลอย อำเภอนากลาง 5) ศพก.ตำบลวังทอง อำเภอนาวัง และ 6) ศพก.ตำบลดงมะไฟ อำเภอสวรรคฤหา ซึ่งแต่ละ ศพก.ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ คือ เกษตรกรต้นแบบ แปลงเรียนรู้ หลักสูตรเรียนรู้ และฐานเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวทาง แนวคิด และข้อมูลต่างๆ มากำหนดประเด็นศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. เกษตรกรต้นแบบ การบริหารจัดการ และการให้บริการ

4. บริบทของจังหวัดหนองบัวลำภู และข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู

สำนักงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู, (2560,น.1-3) ได้รายงานบริบทของจังหวัดหนองบัวลำภู ไว้ในรายงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู ดังนี้

4.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

4.1.1 ขนาดและที่ตั้ง จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่ประมาณ 3,859 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ตอนบนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 518 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 228 (กรุงเทพมหานคร- สีคิ้ว- ชัยภูมิ- ชุมแพ-ศรีบุญเรือง-หนองบัวลำภู) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี และจังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดเลย

เมื่อพิจารณาอาณาเขตของจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่ารายล้อมด้วยจังหวัดใหญ่ที่มีสภาพเศรษฐกิจดี คือ ขอนแก่นและอุดรธานี นอกจากนี้ยังติดกับจังหวัดเลยซึ่งเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงทางด้านท่องเที่ยว

4.1.2 การปกครอง การปกครองในปี พ.ศ. 2559 จังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 59 ตำบล 719 หมู่บ้าน ประกอบด้วยหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบล 23 แห่ง จำนวน 263 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล 456 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอต่างๆ ดังนี้ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอนากลาง อำเภอโนนสัง อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอสุวรรณคูหา และอำเภอนาวัง การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู (29 ชุมชน) เทศบาลตำบล 23 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 43 แห่ง

4.1.3 ประชากร ประชากรจากสถิติกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยเมื่อสิ้นปี พ.ศ.2559 จังหวัดหนองบัวลำภู มีประชากรทั้งสิ้น 510,734 คน เป็นชาย 255,910 คน หรือร้อยละ 50.1 เป็นหญิง 254,824 คน หรือร้อยละ 49.9 ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 206,458 คน หรือร้อยละ 40.4 ส่วนที่เหลือ 303,276 คน หรือร้อยละ 59.6 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล สำหรับความหนาแน่นของประชากรทั้งจังหวัดเท่ากับ 132.4 คนต่อตารางกิโลเมตร อายุระหว่าง 0-14 ปี 91,846 คน (18.0%) อายุระหว่าง 15-59 ปี 347,425 คน (68.0%) อายุ 60 ปีขึ้นไป 66,395 คน (13.0%) และจำแนกอายุไม่ได้ 5,068 คน

4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

4.2.1 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ดังนั้นหากปีใดประสบปัญหาฝนแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกษตรกรมักได้รับผลกระทบทำให้ต้องออกไปหางานทำต่างถิ่น

4.2.2 ผลิตภัณฑ์จังหวัด ในปี 2558 (ตัวเลขเบื้องต้น) จังหวัดหนองบัวลำภู มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) 19,959 ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) 41,963 บาท เป็นอันดับที่ 20 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นอันดับที่ 77 ของประเทศไทย

4.2.3 ข้อมูลด้านการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภูในปีการผลิต 2558/59 มีพื้นที่ทำการเกษตร โดยประมาณ 1,499,608 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 62.17 ของพื้นที่จังหวัด และพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญในฤดูกาลผลิต จากการสำรวจของสำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ดังนี้ (สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู, 2558) รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลพื้นที่ด้านการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภูในปีการผลิต 2558/59

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	ครัวเรือน			พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
		ทั้งหมด	เกษตรกร	ข้าว	รวมพืชไร่อื่น	รวมพืชสวน	รวมพื้นที่การเกษตร
เมือง	590,175	26,967	17,253	217,728	52,179	35,649	305,556
นากลาง	411,390	16,059	12,205	122,309	207,996	28,764	359,069
โนนสัง	385,149	12,003	8,531	129,804	14,991	16,282	161,077
ศรีบุญเรือง	511,386	21,565	15,413	164,159	180,066	40,596	384,821
สุวรรณคูหา	324,716	13,222	8,204	92,292	55,700	43,630	191,622
นาหว้า	189,113	13,827	3,928	21,222	59,158	17,083	97,463
รวม	2,411,929	103,643	65,534	747,514	570,090	182,004	1,499,608

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ตัดยอด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558

4.2.4 ลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตร ปี 2558 จังหวัดหนองบัวลำภู มีลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตร ดังนี้ เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 1,687,182 ไร่

จำแนกเป็น เนื้อที่ของตนเอง 703,896 ไร่ (ของตนเอง 213,938 ไร่ และ จำนองผู้อื่น 489,958 ไร่) และเนื้อที่ของผู้อื่น 983,286 ไร่ (เช่าผู้อื่น 137,256 ไร่ รับ จำนอง 158 ไร่) ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

4.3 สภาพทางสังคม

4.3.1 การศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้ ไม่มีการศึกษา จำนวน 1,285 คน ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 68,656 คน ประถมศึกษา 71,176 คน มัธยมศึกษา 67,056 คน อุดมศึกษา 25,624 คน และอื่นๆ ไม่ทราบ จำนวน 340 คน (ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ)

4.3.2 การมีการใช้เครื่องมือ/อุปกรณ์ไอซีที ในปี 2559 จำนวนประชากรที่มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ ไอซีที จำนวน 437,362 คน จำแนกได้ ดังนี้ การใช้โทรศัพท์มือถือ จำนวน 76.15 % การใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 33.08 % และการใช้คอมพิวเตอร์ จำนวน 25.08 %

4.4 ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวน 6 แห่ง รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	พืชหลัก	กิจกรรมเด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ฐานเรียนรู้/องค์ความรู้/หลักสูตรเรียนรู้
เมืองหนองบัวลำภู	ข้าว (ระดับชั้น : A)	ลดต้นทุนการผลิตข้าว	บ้านศิลามงคล หมู่ที่ 7 ต.หนองสวรรค์ อ.เมือง (เกษตรกรต้นแบบ : นายทรงเดช บุญอุ้ม) เบอร์ฯ 087-0616891	การทำนาหยอดเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว การปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกไม้เศรษฐกิจ การทำบัญชีครัวเรือน การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การรวมกลุ่ม และการบริหารจัดการด้วยวิถีสหกรณ์ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง การเลี้ยงปลากินพืชในบ่อดิน และการเลี้ยงกบในกระชังบนดิน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

อำเภอ	พืชหลัก	กิจกรรมเด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ฐานเรียนรู้/องค์ความรู้/ หลักสูตรเรียนรู้
นากลาง	เกษตรผสมผสาน (ระดับชั้น : A)	เกษตรผสมผสาน	บ้านกุดกระสือ หมู่ที่ 2 ต.เก่ากลอย อ.นากลาง (เกษตรกรต้นแบบ : นายสมักร นามสีฐาน) เบอร์ฯ 089-9379257	การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกผักหวานป่า การปลูกพืชแบบอินทรีย์ การเลี้ยงแมลงทับ และการแปรรูป การทำบัญชีครัวเรือน การรวมกลุ่มและการบริหารจัดการด้วยวิถีสหกรณ์ การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงปลากินพืชในบ่อดิน และการเลี้ยงปลาอุก/กบในกระชังบนดิน
ศรีบุญเรือง	ข้าว (ระดับชั้น : B)	ลดต้นทุนการผลิตข้าว	บ้านนาแพง หมู่ที่ 4 ต.ศรีบุญเรือง อ.ศรีบุญเรือง (เกษตรกรต้นแบบ : นายปริญญา คำคำ) เบอร์ฯ 095-9518488	การผลิตปุ๋ยหมักและการผลิตน้ำหมักชีวภาพ การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์ม่า การปลูกข้าวอินทรีย์ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การทำบัญชีครัวเรือน การปลูกมะนาวในวงบ่อ การรวมกลุ่มและการบริหารจัดการด้วยวิถีสหกรณ์ การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงปลากินพืชในบ่อดิน และการเลี้ยงปลาอุก/กบในกระชังบนดิน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

อำเภอ	พืชหลัก	กิจกรรมเด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ฐานเรียนรู้/องค์ความรู้/ หลักสูตรเรียนรู้
โนนสัง	ข้าว (ระดับชั้น : B)	ลดต้นทุน การผลิต ข้าว	บ้านโสกจาน หมู่ที่ 7 ต.โนนสัง อ.โนนสัง (เกษตรกรต้นแบบ : นายสมชัย สร้อยแก้ว) เบอร์ฯ 082-1092873	การลดต้นทุนการผลิตข้าว การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกมะนาวในวงบ่อ การเลี้ยงไก่ไข่ การทำบัญชี ครัวเรือน การรวมกลุ่มและ การบริหารจัดการด้วยวิถี สหกรณ์ การเลี้ยงปลากินพืช ในบ่อดิน และการเลี้ยงปลา คูกในกระชังบนดิน
นาหว้า	พืชผัก (ระดับชั้น : A)	การผลิต ผัก ปลอดภัย	บ้านวังสำราญ หมู่ที่ 2 ตำบลวังทอง อำเภอ นาหว้า (เกษตรกรต้นแบบ : นายสมจิตร พลบูรณ์) เบอร์ฯ 081-7998840	การปลูกผักปลอดภัย การลด ต้นทุนการผลิตยางพารา การเลี้ยงไส้เดือนฝอยและ ไส้เดือนดิน การผลิตปุ๋ย อินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ การทำบัญชีครัวเรือน การทำ เกษตรทฤษฎีใหม่ การรวมกลุ่มและการบริหาร จัดการด้วยวิถีสหกรณ์ การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยง ปลาคูกในกระชังบนดิน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

อำเภอ	พืชหลัก	กิจกรรมเด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ฐานเรียนรู้/องค์ความรู้/หลักสูตรเรียนรู้
สุวรรณคูหา	ข้าว (ระดับชั้น : A)	ลดต้นทุนการผลิต ข้าว	บ้านดงมะไฟ หมู่ที่ 3 ต.ดงมะไฟ อ.สุวรรณคูหา (เกษตรกรต้นแบบ : นายเจเวียน จันทะลุน) เบอร์ฯ 083-3487498	การลดต้นทุนการผลิตข้าว ทำนาแบบปราณีต การปลูกผักหวานป่า เกษตรปลอดภัย GAP การผลิตจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ การทำบัญชีครัวเรือน การรวมกลุ่มและการบริหารจัดการด้วยวิถีสหกรณ์ การเลี้ยงหมู การเลี้ยงปลากินพืชในบ่อดิน และการเลี้ยงกบในกระชังบนดิน

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู (2560)

กล่าวโดยสรุป จังหวัดหนองบัวลำภู มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอโนนสัง อำเภอนากลาง อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอนาวัง และอำเภอสุวรรณคูหา มี 59 ตำบล 716 หมู่บ้าน สภาพภูมิอากาศ มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่จะเป็นแอ่งที่ราบมีภูเขาล้อมรอบเทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขาภูพานอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดหนองบัวลำภู พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ ข้าว อ้อย ยางพารา และมันสำปะหลัง

การวิจัยครั้งนี้ได้นำข้อมูลต่างๆ มากำหนดขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้ง 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอโนนสัง อำเภอนากลาง อำเภอนาวัง และอำเภอสุวรรณคูหา และนำประเด็น เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ลักษณะการถือครองที่ดิน มากำหนดเป็นประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

5.1.1 อายุ

ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555, น. 91) ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดราชบุรี พบว่าเกษตรกรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนแตกต่างกัน ในขณะที่ รัชณี อรรถลาภี (2556, น. 107) ศึกษาความต้องการต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล นรสิงห์ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และในด้านการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านการพยากรณ์และการเตือนภัยธรรมชาติและศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 17) ศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่าอายุผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนมีอายุเฉลี่ย 54-60 ปี ในขณะที่ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีช่วงอายุ 41-50 ปี รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี

5.1.2 การศึกษา

ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555, น. 95) ศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกัน ในขณะที่ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 17) ศึกษาพบว่าการศึกษาผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา รองลงมาผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) สอดคล้องกับ อังคนา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษาการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน อำเภอมนอรัมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่าการศึกษาของเกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ในขณะที่ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555, น. 97) ศึกษาพบว่าเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนแตกต่างกัน ในขณะที่

อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษาพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ย 3.92 คน ในขณะที่ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกที่ทำการเกษตร จำนวน 2 ราย รองลงมาจำนวนสมาชิกที่ทำการเกษตร 1 ราย

5.1.4 จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรม

รัชณี อรรถลาภี (2556, น. 108) ศึกษาพบว่าจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมความรู้ด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ในด้านการเป็นจุดศูนย์กลางในการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

5.2.1 อาชีพ

รัชณี อรรถลาภี (2556, น. 107) ศึกษาพบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ในด้านการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร และในด้านการให้บริการเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 18) ศึกษาพบว่าอาชีพผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษาพบว่าเกษตรกรทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีอาชีพรองคือ รับจ้างทั่วไป สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีอาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกร

5.2.2 จำนวนแรงงาน

ชลธิชา เชื้อชาญ (2555, น. 102) ศึกษาพบว่าแรงงานในการเพาะปลูกข้าวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในขณะที่ อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษาพบว่าแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานครอบครัวเฉลี่ย 2.29 คน

5.2.3 จำนวนพื้นที่ถือครอง

รัชณี อรรถลาภี (2556, น. 107) ศึกษาพบว่าจำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และในด้านการเป็นจุดศูนย์กลางในการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านการจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ อังคณา สุวานิช

(2555, น. 77) ศึกษาพบว่าพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง รองลงมาเป็นที่เช่า ในขณะที่ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ รองลงมาอยู่ในช่วง 11-20 ไร่ ลักษณะการถือครองส่วนใหญ่เป็นของตนเอง รองลงมาเช่าของผู้อื่นทำการเกษตร

5.2.4 รายได้

ชลธิชา เชี่ยวชาญ (2555, น. 103) ศึกษาพบว่ารายได้จากการเพาะปลูกข้าว ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในขณะที่ รัชณี อรรถลาภี (2556, น. 107-108) ศึกษาพบว่ารายได้ในภาคการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ในด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีและในด้านการพยากรณ์และเตือนภัยธรรมชาติและศัตรูพืช และในด้านการเป็นจุดศูนย์กลางในการบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านการให้บริการเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่ารายได้นอกภาคการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ในด้านการให้บริการเกษตรกรและในด้านการพยากรณ์และเตือนภัยธรรมชาติและศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 20) ศึกษาพบว่ารายได้ผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่มาจากนอกภาคการเกษตร มากกว่ารายได้จากในภาคการเกษตร

5.3 การดำเนินงาน

สมพร แสนมณี (2555, น. 104-105) ศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย การคัดเลือกกรรมการต้องเป็นบุคคลที่มีจิตอาสา มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ควรมีการพบปะพูดคุยกันเป็นประจำ มีการบริหารจัดการข้อมูลไว้บริการประชาชน ณ สบกด. ข้อมูลมีความถูกต้อง วิทยากรประจำศูนย์ควรเป็นผู้มีความชำนาญในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี ควรมีการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น ในขณะที่ อังคณา สุวานิช (2555, น. 80) ศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน ประกอบด้วย 1) สมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกรรมการและสมาชิก การบริหารจัดการกลุ่มด้านเงินทุน ด้านการผลิต การตลาด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มศูนย์ข้าว มีการประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐในเรื่องความรู้และการสนับสนุนด้านงบประมาณ ปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง 2) หน่วยงานภาครัฐมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้และสนับสนุน เพื่อให้ความรู้ แะนำ

ส่งเสริมและพัฒนาให้ศูนย์ข่าวผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพ 3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริม ประสานงานกับหน่วยงานอื่น 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณ ต้องมีการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร

5.4 ความพึงพอใจ

สมพร แสนมณี (2555, น. 104-105) ศึกษาพบว่าความพึงพอใจด้านองค์ประกอบ ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ความ พึงพอใจในการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอยู่ในระดับ มาก ในขณะที่ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 43) ศึกษาพบว่าผู้ใช้บริการศูนย์ข่าวชุมชนส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในศูนย์ข่าวชุมชนอยู่ในระดับพึงพอใจทุกๆ ด้าน แตกต่างกับ อังคนา สุวานิช (2555, น. 84) ศึกษาการพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน อำเภอมนอรัมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่าความพึงพอใจ ต่อกิจกรรมของศูนย์ข่าวชุมชน สมาชิกมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และพบว่าสมาชิกมีความ พึงพอใจด้านองค์ประกอบของกลุ่ม ในระดับปานกลาง

กล่าวโดยสรุป จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนา การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันทางการเกษตร แรงงานในภาคการเกษตร รายได้ครัวเรือน รายได้ จำนวน และลักษณะการถือครองที่ดิน การประกอบอาชีพ จำนวนครั้งที่เข้ารับการอบรมใน ศพก. จำนวน สมาชิกในครัวเรือน ผลการดำเนินงานของ ศพก. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. ปัญหา และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของ ศพก. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ในด้าน องค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. ด้านการบริหารจัดการ ของ ศพก. โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัวแปรดังกล่าวมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานแบบพร้อมกันหรือแผนสามเส้า : รูปแบบคู่เข้า (Triangulation design: convergence model) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากการวิจัยเชิงสำรวจเป็นหลัก และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่ม การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการวิจัยเกี่ยวกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1.1 ประชากร เกษตรกรที่ผ่านอบรมใน ศพก. ปี 2560 ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 300 ราย

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง และการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (1973) อ้างใน จินดา ขลิบทอง (2547, น. 19) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง 122 ราย

สูตร

$$N = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ประชากรตัวอย่างหรือกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อน (ในที่นี้กำหนดที่ระดับ 0.07)

$$n = \frac{300}{1+300(0.07)^2}$$

$$N = \frac{300}{1+300(0.0049)}$$

$$N = 121.45 \text{ หรือ } 122$$

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ชื่ออำเภอ	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เมือง	50	20
โนนสัง	50	20
ศรีบุญเรือง	50	20
นาแก	50	20
นาหว้า	50	21
สุวรรณคูหา	50	21
6 อำเภอ	300	122

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู (2560)

1.1.3 การสุ่มคัดเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยการจับสลากใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยวิธีจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการอบรมในแต่ละอำเภอตามสัดส่วนที่กำหนด

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.2.1 ประชากร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ศพก.ระดับอำเภอ จำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ผู้รับผิดชอบงาน ศพก. จำนวน 9 คน ตัวแทนคณะกรรมการ ศพก.จำนวน 6 คน และเกษตรกรต้นแบบ จำนวน 6 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน รวมเป็นจำนวน 33 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ดังนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ศพก.ระดับอำเภอ จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่รับผิดชอบงาน ศพก. จำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการ ศพก.จำนวน 3 คน และเกษตรกร ต้นแบบ จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

2.1.1 ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

2.1.2 ลักษณะของเครื่องมือ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบ (closed-end questions) และคำถามที่ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น (open-ended questions) แบบสัมภาษณ์เกษตรกรแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ ในการทำการเกษตร อาชีพ จำนวนแรงงานด้านการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครอง รายได้

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงาน และความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก.ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก. คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับความคิดเห็น และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน	=	ระดับการดำเนินงานน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	ระดับการดำเนินงานน้อย
3 คะแนน	=	ระดับการดำเนินงานปานกลาง
4 คะแนน	=	ระดับการดำเนินงานมาก
5 คะแนน	=	ระดับการดำเนินงานมากที่สุด

และ ความพึงพอใจของเกษตรกร คำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน	=	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
2 คะแนน	=	ระดับความพึงพอใจน้อย
3 คะแนน	=	ระดับความพึงพอใจปานกลาง

4 คะแนน = ระดับความพึงพอใจมาก

5 คะแนน = ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่มีต่อการดำเนินงาน ศพก. ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก. คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับปัญหา และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน = ระดับปัญหาน้อยที่สุด

2 คะแนน = ระดับปัญหาน้อย

3 คะแนน = ระดับปัญหปานกลาง

4 คะแนน = ระดับปัญหามาก

5 คะแนน = ระดับปัญหามากที่สุด

และ ข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงาน ศพก. ของเกษตรกร คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับความคิดเห็น และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2 คะแนน = เห็นด้วยน้อย

3 คะแนน = เห็นด้วยปานกลาง

4 คะแนน = เห็นด้วยมาก

5 คะแนน = เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก. คำถามมีลักษณะเป็น 5 ระดับความคิดเห็น และแต่ละระดับมีคะแนน ดังนี้

1 คะแนน = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2 คะแนน = เห็นด้วยน้อย

3 คะแนน = เห็นด้วยปานกลาง

4 คะแนน = เห็นด้วยมาก

5 คะแนน = เห็นด้วยมากที่สุด

2.1.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

1) การสร้างเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้น โดยการศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบในการกำหนดข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) กำหนดข้อมูลที่ต้องการ 2) กำหนดประเด็นคำถามในการวิจัย 3) สร้างข้อคำถามให้ครบทุกประเด็นตามตัวแปร 4) ทดลองใช้ และ 5) ปรับปรุงแก้ไข

2) การทดสอบเครื่องมือ

(1) การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา จากนั้นได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหายิ่งขึ้น

(2) การทดสอบความเชื่อถือ (reliability) โดยการนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปทำการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรของการวิจัยนี้ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ของ Cronbach โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความน่าเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานและความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เท่ากับ 0.889 ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เท่ากับ 0.914 และตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเท่ากับ 0.931 ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก

2.2 เครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.2.1 ชนิดของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม

2.2.2 ลักษณะของเครื่องมือ มีลักษณะเป็นการสนทนากลุ่ม ในประเด็น ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ศพก. และ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

2.2.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

1) การสร้างเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์สร้างขึ้นโดยศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม

2) การทดสอบเครื่องมือ

(1) การหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยนำเสนอประเด็นในการสนทนากลุ่มกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา จากนั้นได้ปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหายิ่งขึ้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วยตนเอง โดยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 *เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล* แบบสัมภาษณ์ ให้เพียงพอกับการใช้ในแต่ละครั้งตามแผน

3.1.2 *กำหนดช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล* โดยกำหนดแผนการเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลตามแผน

3.1.3 *เตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล* ประกอบด้วย ปากกา ดินสอ รายชื่อของสิ่งที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคคล สถานที่

3.1.4 *ประสานงานผ่านผู้นำชุมชน* นัดหมายเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล

3.1.5 *ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร* โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล เป็นการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
2) ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นประโยชน์ และความสำคัญในการทำวิจัยครั้งนี้

3) เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

4) ทบทวนความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลว่าครบถ้วนถูกต้อง สมบูรณ์เมื่อสิ้นสุด

5) กล่าวขอบคุณ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้ข้อมูล หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเก็บข้อมูล

3.1.6 *รวบรวม ตรวจสอบจำนวน* ความถูกต้องครบถ้วน และสรุปจำนวนแบบสัมภาษณ์

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ประกอบด้วย

3.2.1 วางแผนการดำเนินงาน

3.2.2 เลือกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย คณะกรรมการ สพก. เกษตรกรต้นแบบ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่างๆ

3.2.3 กำหนดทีมงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึก

3.2.4 สร้างคำถาม กำหนดประเด็นการสนทนา

3.2.5 การเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ในการดำเนินการ

3.2.6 กำหนดวันดำเนินการ ประสานงานนัดหมาย เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2.7 ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1) ในช่วงแรกควรเริ่มจากการแนะนำตนเอง และทีมงาน โดยพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง
- 2) อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจุดมุ่งหมายในการจัดสนทนากลุ่ม
- 3) เกริ่นนำด้วยคำถามอุ่นเครื่องเพื่อสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นกันเอง
- 4) เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเริ่มมีความคุ้นเคยกัน จึงเริ่มคำถามในแนวการสนทนาที่จัดเตรียมไว้
- 5) หลังการสนทนาเสร็จ ผู้ดำเนินการสรุปผลสั้นๆ และวิเคราะห์ร่วมกัน
- 6) ปิดการสนทนากลุ่ม และกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล (data screening) แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คือ ค่าความถี่ (frequencies) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequencies) ร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการดำเนินงาน นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาประเมินระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับการดำเนินงานมากที่สุด

และความพึงพอใจของเกษตรกร นำค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจมาประเมินระดับความพึงพอใจ 5 ระดับตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงานของ ศพท. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ วิธีการแจกแจงความถี่ (frequency) ด้วยค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ

ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาประเมินระดับปัญหา มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด

และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร นำค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะมาประเมินระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ 5 ระดับตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ วิธีการแจกแจงความถี่ (frequency) ด้วยค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และการจัดอันดับ

นำค่าเฉลี่ยของคะแนนมาประเมิน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน สพก. มี 5 ระดับ ตามเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

โดยจัดช่วงคะแนนเฉลี่ยแบ่งออกเป็นช่วงๆ ดังนี้

1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อย
2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยระดับปานกลาง
3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมาก
4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมากที่สุด

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนา สพก. ในประเด็น ผลการดำเนินงานของ สพก. ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน สพก. และ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. ในด้านองค์ประกอบของ สพก. ด้านเกษตรกรรมแบบ ด้านการให้บริการของ สพก. และด้านการบริหารจัดการของ สพก.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 122 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และเก็บรวบรวมเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยายแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดหนองบัวลำภู

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ตอนที่ 6 ข้อมูลเชิงคุณภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดหนองบัวลำภู

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

การศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำเกษตร จำนวนครั้งที่เข้ารับอบรมใน ศพท. ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

n = 122		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	83	68.0
หญิง	39	32.0
2. อายุ (ปี)		
30 - 40	5	4.1
41 - 50	36	29.5
51 - 60	51	41.8
61 - 70	25	20.5
71 - 80	5	4.1
ค่าต่ำสุด = 37 ค่าสูงสุด = 77 ค่าเฉลี่ย = 54.73 SD = 8.917		
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	6	4.9
ประถมศึกษา	86	70.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	15	12.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	12	9.8
อนุปริญญา/ ปวส.	3	2.5

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n =122		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
4. สถานภาพทางสังคม * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ		
ไม่มี	71	58.2
ผู้ใหญ่บ้าน	8	6.6
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	18	14.8
สมาชิก อบต.	3	2.5
ประมงอาสา	2	1.6
อาสาปศุสัตว์	2	1.6
ครูบัญชีอาสา	3	2.5
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	9	7.4
หมอดินอาสา	11	9.0
อื่นๆ ระบุ สารวัตรกำนัน, อสม.	8	6.6
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
≤ 2	11	9.0
3 - 4	38	31.0
5 - 6	58	48.0
7 - 8	10	8.0
≥ 9	5	4.0
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 10 ค่าเฉลี่ย = 4.98 SD = 1.601		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 122		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
6.ประสบการณ์ในการทำการเกษตร (ปี)		
≤ 30	49	40.2
31 - 40	22	18.0
41 - 50	44	36.1
≥ 51	7	5.7
ค่าต่ำสุด = 3 ค่าสูงสุด = 60 ค่าเฉลี่ย = 36.01 SD = 13.552		
7.จำนวนครั้งที่เข้ารับอบรมในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ครั้ง)		
≤ 20	50	41.0
21 - 30	18	14.8
31 - 40	50	41.0
≥ 41	4	3.2
ค่าต่ำสุด = 3 ค่าสูงสุด = 50 ค่าเฉลี่ย = 28.80 SD = 15.648		

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรในจังหวัดหนองบัวลำภู ปรากฏผล ดังนี้

4.1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.0 เป็นเพศชาย และร้อยละ 32.0 เป็นเพศหญิง

4.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.8 มีอายุอยู่ระหว่าง 51- 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 29.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 20.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 61-70 ปี และร้อยละ 4.1 เท่ากันมีอายุระหว่าง 30-40 ปี และมีอายุระหว่าง 71-80 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 37 ปี สูงสุด 77 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.73 ปี

4.1.3 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.05 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 12.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.8

จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 4.9 จบต่ำกว่าประถมศึกษา และร้อยละ 2.5 จบอนุปริญญา

4.1.4 สถานภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.2 ไม่มีสถานภาพทางสังคม และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ร้อยละ 14.8 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รองลงมาร้อยละ 9.0 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 7.4 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 6.6 เท่ากัน เป็นผู้ใหญ่บ้าน และอื่นๆ เช่น สารวัตรกำนัน ร้อยละ 2.5 เท่ากัน เป็นสมาชิก อบต.และครูบัญชีอาสา และร้อยละ 1.6 เท่ากัน เป็นประมงอาสา และอาสาปศุสัตว์ ตามลำดับ

4.1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน รองลงมา ร้อยละ 31.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 9.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน ร้อยละ 8.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7-8 คน และร้อยละ 4.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 9 คน โดยมีจำนวนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 10 คน และมีจำนวนเฉลี่ย 4.98 คน

4.1.6 ประสบการณ์ในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 40.2 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี รองลงมา ร้อยละ 36.1 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 41-50 ปี ร้อยละ 18.0 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 31-40 ปี และร้อยละ 5.7 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 51 ปี โดยมีจำนวนต่ำสุด 3 ปี สูงสุด 60 ปี และมีจำนวนเฉลี่ย 36.01 ปี

4.1.7 จำนวนครั้งที่เข้าอบรมใน ศพก. พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.0 เท่ากัน เข้าอบรมใน ศพก. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ครั้ง และเข้าอบรมใน ศพก. 31-40 ครั้ง รองลงมา ร้อยละ 14.8 เข้าอบรมใน ศพก. 21-30 ครั้ง และเกษตรกรร้อยละ 3.2 เข้าอบรมใน ศพก. มากกว่าหรือเท่ากับ 41 ครั้ง โดยมีจำนวนต่ำสุด 3 ครั้ง สูงสุดจำนวน 50 ครั้ง และมีจำนวนเฉลี่ย 28.80 ครั้ง

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรประกอบด้วย การประกอบอาชีพของครัวเรือน จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน และ รายได้รายละเอียดยปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

n = 122		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
1. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำนา	116	95.1
ทำสวน	74	60.7
ทำไร่	78	63.9
ประมง	44	36.1
เลี้ยงสัตว์	37	30.3
รับจ้าง	60	49.2
รับราชการ	23	18.9
อื่นๆ	4	3.3
2. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร		
1 คน	11	9.0
2 คน	56	45.9
3 คนขึ้นไป	55	45.1
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 6 ค่าเฉลี่ย = 2.66 SD = 1.155		
3. จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน (ไร่)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ลักษณะการถือครองที่ดิน (คน)		
ของตนเอง	117	95.9
เช่าผู้อื่น	19	15.6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 122

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
ของตนเองจำนวน (ไร่)		
≤ 10	24	19.7
11 - 20	40	32.8
21 - 30	23	18.9
31 - 40	16	13.1
≥ 41	14	11.5
ค่าต่ำสุด = 4 ค่าสูงสุด = 72 ค่าเฉลี่ย = 22.68 SD=14.048		
เช่าจำนวน (ไร่)		
≤ 10	4	3.3
11 - 20	6	4.9
21 - 30	2	1.6
31 - 40	3	2.5
≥ 41	3	2.5
ค่าต่ำสุด = 4 ค่าสูงสุด = 80 ค่าเฉลี่ย = 24.05 SD=18.498		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n =122		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
4. รายได้ต่อปี (บาท)		
รายได้จากภาคการเกษตร		
≤ 30,000	38	31.1
30,001-60,000	34	27.9
60,001-90,000	9	7.4
90,001-120,000	17	13.9
120,001-150,000	13	10.7
≥ 150,001	11	9.0
ค่าต่ำสุด = 4,200 ค่าสูงสุด = 300,000		
ค่าเฉลี่ย = 74,616.39 SD = 6.697		
รายได้จากนอกภาคการเกษตร		
≤ 30,000	58	47.5
30,001-60,000	34	27.9
60,001-90,000	9	7.4
90,001-120,000	11	9.0
≥ 120,001		
ค่าต่ำสุด =1,000 ค่าสูงสุด =120,000		
ค่าเฉลี่ย = 41,484.82 SD = 3.176		

จากตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า

4.2.1 การประกอบอาชีพของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.1 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมา ร้อยละ 63.9 มีอาชีพทำไร่ ร้อยละ 60.7 มีอาชีพทำสวน ร้อยละ 49.2 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 36.1 มีอาชีพประมง ร้อยละ 30.3 มีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 18.9 มีอาชีพรับราชการ และร้อยละ 3.3 มีอาชีพอื่นๆ เช่น ช่างซ่อม ตามลำดับ

4.2.2 จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.9 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตร 2 คน รองลงมาร้อยละ 45.1 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตร 3 คนขึ้นไป และร้อยละ 9.0 มีจำนวนแรงงานภาคเกษตร 1 คนขึ้นไป โดยมีจำนวนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน และค่าเฉลี่ย 2.66 คน

4.2.3 จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน

1) ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.9 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และร้อยละ 15.6 มีลักษณะการถือครองที่ดินโดยการเช่าผู้อื่น

2) จำนวนพื้นที่การถือครองเป็นของตนเอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 32.8 มีพื้นที่ถือครอง 11-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 19.7 มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 18.9 มีพื้นที่ถือครอง 21-30 ไร่ ร้อยละ 13.1 มีพื้นที่ถือครอง 31-40 ไร่ และร้อยละ 11.5 มีพื้นที่ถือครองมากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 4 ไร่ สูงสุด 72 ไร่ และค่าเฉลี่ย 22.68 ไร่

3) จำนวนพื้นที่เช่าผู้อื่น พบว่า เกษตรกรร้อยละ 4.9 มีการเช่าพื้นที่ที่ดินผู้อื่น 11-20 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 3.3 มีการเช่าพื้นที่ผู้อื่นน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 2.5 เท่านั้น มีการเช่าพื้นที่ผู้อื่น 31-40 ไร่ และมีการเช่าพื้นที่มากกว่าหรือเท่ากับ 41 ไร่ และร้อยละ 1.6 มีการเช่าพื้นที่ผู้อื่น 21-30 ไร่ ตามลำดับ โดยมีจำนวนต่ำสุด 4 ไร่ สูงสุด 80 ไร่ และค่าเฉลี่ย 24.05 ไร่

4.2.4 รายได้ต่อปี

1) รายได้จากภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 31.1 มีรายได้จากภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 27.9 มีรายได้ 30,001-60,000 บาท ร้อยละ 13.9 มีรายได้ 90,001-120,000 บาท ร้อยละ 10.7 มีรายได้ 120,001-150,000 บาท และร้อยละ 9.0 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้ต่ำสุด 4,200 บาท รายได้สูงสุด 300,000 บาท และรายได้เฉลี่ย 74,616.39 บาท

2) รายได้จากนอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.5 มีรายได้จากนอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.9 มีรายได้ 30,001-60,000 บาท ร้อยละ 9.0 มีรายได้ 90,001-120,000 บาท และร้อยละ 7.4 มีรายได้ 60,001-90,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้ต่ำสุด 1,000 บาท รายได้สูงสุด 120,000 บาท และรายได้เฉลี่ย 41,484.82 บาท

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

การศึกษาผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกร
ต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. และภาพรวมผลการ
ดำเนินงานผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.3 – 4.7

ตารางที่ 4.3 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัด
หนองบัวลำภู ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

n=122

	ระดับการดำเนินงาน					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.องค์ประกอบของ ศพก.						3.89 1.033	มาก	
1.1 มีวัสดุอุปกรณ์ในการ อำนวยความสะดวก	26 (21.3)	30 (24.6)	46 (37.7)	11 (9.0)	9 (7.4)	3.43 1.143	มาก	8
1.2 มีแผนผังของศูนย์เรียนรู้	47 (38.5)	40 (32.8)	21 (17.2)	7 (5.7)	7 (5.7)	3.93 1.144	มาก	3
1.3 ที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ดี เข้าถึงง่าย	53 (43.4)	29 (23.8)	24 (19.7)	11 (9.0)	5 (4.1)	3.93 1.169	มาก	3
1.4 เกษตรกรสามารถเข้ามา ศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	50 (41.0)	33 (27.0)	32 (26.2)	2 (1.6)	4 (3.3)	4.02 1.025	มาก	2
1.5 แปลงเรียนรู้มีความ แตกต่างจากแปลงเกษตรกร ทั่วไป	10 (8.2)	32 (26.2)	41 (33.6)	39 (32.0)	0 (0)	3.89 0.952	มาก	6

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n=122

	ระดับการดำเนินงาน					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.6 มีตัวอย่างจริงเหมาะสม กับการเรียนรู้	36 (29.5)	54 (44.3)	20 (16.4)	12 (9.8)	0 (0)	3.93 0.925	มาก	3
1.7 ฐานเรียนรู้มีสภาพดี เหมาะสม	5 (4.1)	3 (2.5)	39 (32.0)	38 (31.1)	37 (30.3)	3.81 1.031	มาก	7
1.8 มีหลักสูตรในการสาธิต และฝึกปฏิบัติตอบโจทยชุมชน ในพื้นที่	1 (0.8)	2 (1.6)	25 (20.5)	38 (31.1)	56 (45.9)	4.20 0.878	มาก	1

จากตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ผลปรากฏเป็นดังนี้

ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่า ผลการดำเนินงานของ ศพก.ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายละเอียดพบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติตอบ โจทยชุมชนในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 4.20) รองลงมาเกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 4.02) มีเท่ากัน 3 ประเด็น ได้แก่ มีตัวอย่างจริงเหมาะสมกับการเรียนรู้ ที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ดีเข้าถึงง่าย และมีแผนผังของศูนย์เรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.93) แปลงเรียนรู้มีความแตกต่างจากแปลงเกษตรกรทั่วไป (ค่าเฉลี่ย = 3.89) ฐานเรียนรู้มีสภาพดีเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 3.81) และมีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย = 3.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัด
หนองบัวลำภู ด้านเกษตรกรรมแบบ

n=122

	ระดับการดำเนินงาน					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.เกษตรกรรมแบบ						4.12 0.926	มาก	
2.1 มีความรู้จริง	65 (53.3)	37 (30.3)	16 (13.1)	4 (3.3)	0 (0)	4.34 0.829	มากที่สุด	1
2.2 มีเทคนิค วิธีการถ่ายทอด ความรู้ง่ายต่อการเข้าใจ	43 (35.2)	48 (39.3)	27 (22.1)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.05 0.889	มาก	6
2.3 เป็นผู้ที่มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม	61 (50.0)	40 (32.8)	13 (10.7)	4 (3.3)	4 (3.3)	4.23 0.994	มากที่สุด	4
2.4 มีทีมงานและเครือข่าย ในการทำงาน	47 (38.5)	40 (32.8)	26 (21.3)	9 (7.4)	0 (0)	4.02 0.949	มาก	7
2.5 มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม	38 (31.1)	54 (44.3)	20 (16.4)	8 (6.6)	2 (1.6)	3.97 0.944	มาก	8
2.6 มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดดเด่น	59 (48.4)	36 (29.5)	22 (18.0)	3 (2.5)	2 (1.6)	4.20 0.935	มาก	5
2.7 มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ของชุมชน	60 (49.2)	39 (32.0)	19 (15.6)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.25 0.896	มากที่สุด	3
2.8 มีการประยุกต์ใช้องค์ ความรู้ และเทคโนโลยี	32 (26.2)	51 (41.8)	29 (23.8)	8 (6.6)	2 (1.6)	3.84 0.945	มาก	9
2.9 ทำงานร่วมกับหน่วยงาน ต่างๆ ได้ดี	66 (54.1)	30 (24.6)	20 (16.4)	4 (3.3)	2 (1.6)	4.26 0.960	มากที่สุด	2

จากตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรรมต้นแบบ ผลปรากฏเป็นดังนี้

ด้านเกษตรกรรมต้นแบบ พบว่าผลการดำเนินงานของ ศพก.ด้านเกษตรกรรมต้นแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีความรู้จริง (ค่าเฉลี่ย = 4.34) รองลงมาทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.26) มีผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.25) เป็นผู้มีโอกาสอาสาช่วยเหลือสังคม (ค่าเฉลี่ย = 4.23) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์โดดเด่น (ค่าเฉลี่ย = 4.20) มีเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ง่ายต่อการเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.05) มีทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.02) มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 3.97) และมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย = 3.84) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการให้บริการของ ศพก.

	ระดับการดำเนินงาน					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3. การให้บริการของ ศพก.						3.82 0.973	มาก	
3.1 มีการถ่ายทอดความรู้	50 (41.0)	54 (44.3)	14 (11.5)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.21 0.835	มากที่สุด	3
3.2 มีการให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และวิชาการ	57 (46.7)	41 (33.6)	15 (12.3)	7 (5.7)	2 (1.6)	4.18 0.971	มาก	4
3.3 มีการให้บริการด้าน การเกษตรต่างๆ	58 (47.5)	42 (34.4)	14 (13.9)	5 (4.1)	0 (0)	4.25 0.849	มากที่สุด	2
3.4 มีการทำงานร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ	60 (49.2)	42 (34.4)	18 (14.8)	2 (1.6)	0 (0)	4.31 0.783	มากที่สุด	1

n=122

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

	ระดับการดำเนินงาน					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	3.5 มีการแก้ไขปัญหาเรื่อง ร้องเรียน	0 (0)	6 (4.9)	46 (37.7)	37 (30.3)			
3.6 มีการติดตาม ประเมินผลผู้มาใช้บริการ	2 (1.6)	35 (28.7)	71 (58.2)	11 (9.0)	3 (2.5)	3.18 0.716	ปาน กลาง	5

n=122

จากตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ สพก. ผลปรากฏเป็น ดังนี้

ด้านการให้บริการของ สพก. พบว่า ผลการดำเนินงานของ สพก. ด้านการให้บริการของ สพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.82) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.31) รองลงมาเป็นการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.25) มีการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.21) มีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ (ค่าเฉลี่ย = 4.18) มีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 3.18) และมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย = 2.20) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัด
หนองบัวลำภู ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

n=122

	ระดับการดำเนินงาน					Mean	ความ	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4. การบริหารจัดการของ ศพก.						4.03	มาก	
						0.960		
4.1 มีแผนการดำเนินงาน	47 (38.5)	44 (36.1)	17 (13.9)	8 (6.6)	6 (4.9)	3.97 1.113	มาก	4
4.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการดำเนินงาน	60 (49.2)	40 (32.8)	19 (15.6)	3 (2.5)	0 (0)	4.29 0.818	มาก ที่สุด	2
4.3 มีการประสานงานและ เชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่าย	26 (21.3)	18 (14.8)	67 (54.9)	11 (9.0)	0 (0)	3.48 0.929	มาก	6
4.4 มีการดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ	59 (48.4)	51 (41.8)	7 (5.7)	3 (2.5)	2 (1.6)	4.33 0.828	มาก ที่สุด	1
4.5 มีการจัดการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วม	59 (48.4)	37 (30.3)	20 (16.4)	4 (3.3)	2 (1.6)	4.20 0.944	มาก	3
4.6 มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.	47 (38.5)	44 (36.1)	12 (9.8)	15 (12.3)	4 (3.3)	3.94 1.130	มาก	5

จากตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลปรากฏเป็น ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า ผลการดำเนินงานของ ศพก. ด้านการบริหาร
จัดการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.03) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีการ
ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.33) รองลงมามีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการ
ดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.29) มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 4.20) มีแผน

การดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.97) มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.94) และมีการประสานงานและเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 สรุปภาพรวมผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ด้าน	ระดับการดำเนินงาน		
	Mean	S.D.	ความหมาย
1. องค์กรประกอบของ ศพก.	3.89	1.033	มาก
2. เกษตรกรต้นแบบ	4.12	0.926	มาก
3. การให้บริการของ ศพก.	3.82	0.973	มาก
4. การบริหารจัดการของ ศพก.	4.03	0.960	มาก

จากตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ภาพรวมการดำเนินงานผลปรากฏเป็น ดังนี้

สรุปโดยภาพรวมผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.12) รองลงมาด้านการบริหารจัดการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 4.03) ด้านองค์กรประกอบของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.89) และด้านการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.82) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู

การศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. การบริหารจัดการของ ศพก. และภาพรวมความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.8 – 4.12

ตารางที่ 4.8 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

n=122

	ระดับความพึงพอใจ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. องค์ประกอบของ ศพก.						3.80 1.056	มาก	
1.1 มีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก	32 (26.2)	29 (23.8)	42 (34.4)	10 (8.2)	9 (7.4)	3.53 1.180	มาก	8
1.2 มีแผนผังของศูนย์เรียนรู้	41 (33.6)	32 (26.2)	37 (30.3)	8 (6.6)	4 (3.3)	3.80 1.081	มาก	4
1.3 ที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ดีเข้าถึงง่าย	40 (32.8)	26 (21.3)	34 (27.9)	14 (11.5)	8 (6.6)	3.62 1.235	มาก	7
1.4 เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	43 (35.2)	40 (32.8)	32 (26.2)	5 (4.1)	2 (1.6)	3.96 0.966	มาก	2
1.5 แปลงเรียนรู้มีความแตกต่างจากแปลงเกษตรกรทั่วไป	34 (27.9)	44 (36.1)	37 (30.3)	5 (4.1)	2 (1.6)	3.84 0.936	มาก	3

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n=122

	ระดับความพึงพอใจ					Mean	ความ	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.6 มีตัวอย่างจริง เหมาะสมกับการเรียนรู้	31 (25.4)	46 (37.7)	29 (23.8)	13 (10.7)	3 (2.5)	3.73 1.037	มาก	6
1.7 ฐานเรียนรู้มีสภาพดี เหมาะสม	40 (32.8)	38 (31.1)	31 (25.4)	6 (4.9)	7 (5.7)	3.80 1.126	มาก	4
1.8 มีหลักสูตรในการ สาธิตและฝึกปฏิบัติตอบ โจทย์ชุมชนในพื้นที่	53 (43.4)	44 (36.1)	21 (17.2)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.18 0.891	มาก	1

จากตารางที่ 4.8 การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ผลปรากฏเป็นดังนี้

ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก. ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.80) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติตอบ โจทย์ชุมชนในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 4.18) รองลงมา เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 3.96) แปลงเรียนรู้มีความแตกต่างจาก แปลงเกษตรกรทั่วไป (ค่าเฉลี่ย = 3.84) มีเท่านั้น 2 ประเด็น ได้แก่ ฐานเรียนรู้มีสภาพดีเหมาะสม และมีแผนผังของศูนย์เรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.80) มีตัวอย่างจริงเหมาะสมกับการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.73) ที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ดี เข้าถึงง่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.62) และ มีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย = 3.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านเกษตรกรต้นแบบ

n=122

	ระดับความพึงพอใจ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2. เกษตรกรต้นแบบ						3.99 0.977	มาก	
2.1 มีความรู้จริง	61 (50.0)	31 (25.4)	24 (19.7)	4 (3.3)	2 (1.6)	4.19 0.973	มาก	1
2.2 มีเทคนิค วิธีการถ่ายทอด ความรู้ต่อการเข้าใจ	44 (36.1)	49 (40.2)	25 (20.5)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.07 0.883	มาก	4
2.3 เป็นผู้ที่มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม	55 (45.1)	36 (29.5)	25 (20.5)	2 (1.6)	4 (3.3)	4.11 1.006	มาก	2
2.4 มีทีมงานและเครือข่าย ในการทำงาน	38 (31.1)	41 (33.6)	33 (27.0)	8 (6.6)	2 (1.6)	3.86 0.990	มาก	7
2.5 มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม	36 (29.5)	43 (35.2)	33 (27.0)	8 (6.6)	2 (1.6)	3.84 0.979	มาก	8
2.6 มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดดเด่น	52 (42.6)	30 (24.6)	34 (27.9)	4 (3.3)	2 (1.6)	4.03 0.995	มาก	5
2.7 มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ของชุมชน	52 (42.6)	37 (30.3)	29 (23.8)	0 (0)	4 (3.3)	4.09 0.979	มาก	3
2.8 มีการประยุกต์ใช้องค์ ความรู้ และเทคโนโลยี	28 (23.0)	49 (40.2)	35 (28.7)	8 (6.6)	2 (1.6)	3.76 0.936	มาก	9
2.9 ทำงานร่วมกับหน่วยงาน ต่างๆ ได้ดี	53 (43.4)	32 (26.2)	29 (23.8)	4 (3.3)	4 (3.3)	4.03 1.052	มาก	5

จากตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบผลปรากฏเป็น ดังนี้

ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านเกษตรกรต้นแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.99) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีความรู้จริง (ค่าเฉลี่ย = 4.19) รองลงมาเป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม (ค่าเฉลี่ย = 4.11) มีผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.09) มีเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ต่อการเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.07) มีเท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์โดดเด่น และทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.03) มีทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน(ค่าเฉลี่ย = 3.86) มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 3.84) และมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย = 3.76) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการให้บริการของ สพก.

	ระดับความพึงพอใจ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3. การให้บริการของ สพก.						3.80	มาก	
						1.053		
3.1 มีการถ่ายทอดความรู้	48 (36.3)	49 (40.2)	21 (17.2)	0 (0)	4 (3.3)	4.12 0.923	มาก	3
3.2 มีการให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และวิชาการ	54 (44.3)	37 (30.3)	24 (19.7)	3 (2.5)	4 (3.3)	4.10 1.016	มาก	4
3.3 มีการให้บริการด้าน การเกษตรต่างๆ	56 (45.9)	42 (34.4)	17 (13.9)	5 (4.1)	2 (1.6)	4.19 0.939	มาก	1

n=122

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

	ระดับความพึงพอใจ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	3.4 มีการทำงานร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ	52 (42.6)	42 (34.4)	24 (19.7)	2 (1.6)			
3.5 มีการแก้ไขปัญหาเรื่อง ร้องเรียน	0 (0)	1 (0.8)	30 (24.6)	63 (51.6)	28 (23.0)	2.03 0.715	น้อย	6
3.6 มีการติดตาม ประเมินผลผู้มาใช้บริการ	6 (4.9)	22 (18.0)	74 (60.7)	19 (15.6)	1 (0.8)	3.11 0.748	ปาน กลาง	5

จากตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก. ผลปรากฏเป็น ดังนี้

ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่าความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ ศพก.ด้านการให้บริการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.80) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.19) รองลงมามีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.15) มีการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.12) มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารวิชาการ (ค่าเฉลี่ย = 4.10) มีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 3.11) และมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย = 2.03) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

n=122

	ระดับความพึงพอใจ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4. การบริหารจัดการของ ศพก.						3.95 1.005	มาก	
4.1 มีแผนการดำเนินงาน	45 (36.9)	43 (35.2)	24 (19.7)	4 (3.3)	6 (4.9)	3.96 1.071	มาก	4
4.2 มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการในการดำเนินงาน	53 (43.4)	39 (32.0)	24 (19.7)	2 (1.6)	4 (3.3)	4.11 0.994	มาก	2
4.3 มีการประสานงานและ เชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่าย	28 (23.0)	14 (11.5)	72 (59.0)	8 (6.6)	0 (0)	3.51 0.920	มาก	6
4.4 มีการดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ	48 (39.3)	57 (46.7)	10 (8.2)	3 (2.5)	4 (3.3)	4.16 0.921	มาก	1
4.5 มีการจัดการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วม	48 (39.3)	43 (35.2)	23 (18.9)	4 (3.3)	4 (3.3)	4.04 1.007	มาก	3
4.6 มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.	44 (36.1)	47 (38.5)	12 (9.8)	15 (12.3)	4 (3.3)	3.92 1.118	มาก	5

จากตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.95) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.16) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.11) มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

(ค่าเฉลี่ย = 4.04) มีแผนการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.96) มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.92) และมีการประสานงานและเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.51) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 สรุประดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ด้าน	ระดับความพึงพอใจ		
	Mean	S.D.	ความหมาย
1.องค์ประกอบของ ศพก.	3.80	1.056	มาก
2.เกษตรกรต้นแบบ	3.99	0.977	มาก
3.การให้บริการของ ศพก.	3.80	1.053	มาก
4.การบริหารจัดการของ ศพก.	3.95	1.005	มาก

จากตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการวิจัยพบว่า

สรุปโดยภาพรวมความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 3.99) รองลงมาด้านการบริหารจัดการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.95) มีเท่ากัน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบของ ศพก. และด้านการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.80) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

การศึกษาปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. การบริหารจัดการของ ศพก. และสรุปภาพรวมปัญหาและข้อเสนอแนะผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.13 - 4.22

4.1 ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.13 - 4.17

ตารางที่ 4.13 ปัญหาของเกษตรกรการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n=122							
1. องค์ประกอบของ ศพก.						2.30	น้อย	
						1.359		
1.1 ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก	34 (27.9)	14 (11.5)	42 (34.4)	16 (13.1)	16 (13.1)	3.28 1.350	มาก	1
1.2 ไม่มีแผนผังของศูนย์เรียนรู้	14 (11.5)	5 (4.1)	19 (15.6)	25 (20.5)	59 (48.4)	2.10 1.357	น้อย	6
1.3 ที่ตั้งอยู่ในทำเลไม่สะดวก เข้าถึงยาก	16 (13.1)	10 (8.2)	23 (18.9)	18 (14.8)	55 (45.1)	2.30 1.441	น้อย	5
1.4 ไม่มีป้ายบอกทาง	27 (22.1)	15 (12.3)	17 (13.9)	5 (4.1)	56 (45.9)	2.60 1.672	น้อย	2

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	1.5 เกษตรกรไม่ สามารถเข้ามศึกษาเรียนรู้ ได้ด้วยตนเอง	14 (11.5)	9 (7.4)	8 (6.6)	32 (26.2)			
1.6 แปลงเรียนรู้ไม่มี ความแตกต่างจากแปลง เกษตรกรทั่วไป	10 (8.2)	20 (16.4)	22 (18.0)	24 (19.7)	46 (37.7)	2.38 1.350	น้อย	3
1.7 ขนาดตัวอย่างจริงที่ เหมาะสมกับการเรียนรู้	14 (11.5)	8 (6.6)	29 (23.8)	22 (18.0)	49 (40.2)	2.31 1.361	น้อย	4
1.8 ฐานเรียนรู้มีสภาพ ทรุดโทรมไม่เหมาะสม	4 (3.3)	10 (8.2)	27 (22.1)	21 (17.2)	60 (49.2)	1.99 1.161	น้อย	10
1.9 ไม่มีหลักสูตรใน การสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่	9 (7.4)	2 (1.6)	27 (22.1)	29 (23.8)	55 (45.1)	2.02 1.189	น้อย	8
1.10 ขนาดการจัดการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	12 (9.8)	7 (5.7)	17 (13.9)	21 (17.2)	65 (53.3)	2.02 1.342	น้อย	8

จากตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.30) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่า เกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ขนาดวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย = 3.28) และพบว่าอยู่ในระดับน้อย 9 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีป้ายบอกทาง (ค่าเฉลี่ย = 2.60)

แปลงเรียนรู้ไม่มีความแตกต่างจากแปลงเกษตรกรทั่วไป (ค่าเฉลี่ย = 2.38) ขาดตัวอย่างจริงที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 2.31) ที่ตั้งอยู่ในทำเลไม่สะดวกเข้าถึงยาก (ค่าเฉลี่ย = 2.30) ไม่มีแผนผังของศูนย์เรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 2.10) เกษตรกรไม่สามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 2.07) มีเท่ากัน 2 ประเด็น คือ ไม่มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่และขาดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 2.02) และฐานเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรมไม่เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 1.99) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ปัญหาของเกษตรกรการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านเกษตรกรต้นแบบ

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n=122							
2. เกษตรกรต้นแบบ						2.02 1.213	น้อย	
2.1 ขาดความรู้จริง	7 (5.7)	4 (3.3)	24 (19.7)	21 (17.2)	66 (54.1)	1.89 1.177	น้อย	6
2.2 ขาดเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจ	7 (5.7)	12 (9.8)	14 (11.5)	36 (29.5)	53 (43.4)	2.05 1.212	น้อย	3
2.3 ทำงานหวังผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ช่วยเหลือสังคม	8 (6.6)	4 (3.3)	31 (25.4)	25 (20.5)	54 (44.3)	2.07 1.193	น้อย	2
2.4 ขาดทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน	16 (13.1)	12 (9.8)	31 (25.4)	17 (13.9)	46 (37.7)	2.47 1.415	น้อย	1
2.5 ผลงานไม่เป็นที่ประทับใจไม่โดดเด่นและไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน	6 (4.9)	15 (12.3)	15 (12.3)	20 (16.4)	66 (54.1)	1.98 1.269	น้อย	5

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	2.6 ไม่มีการประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ และเทคโนโลยี	9 (7.4)	4 (3.3)	28 (23.0)	21 (17.3)			
2.7 เกษตรกรต้นแบบ ขาดการทำงานร่วมกับ หน่วยงานต่างๆ	4 (3.3)	3 (2.5)	13 (10.7)	31 (25.4)	71 (58.2)	1.67 0.991	น้อย ที่สุด	7

จากตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า

ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่าปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.02) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ขาดทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.47) รองลงมาทำงานหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ช่วยเหลือสังคม (ค่าเฉลี่ย = 2.07) ขาดเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย = 2.05) ไม่มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย = 2.02) ผลงานไม่เป็นที่ประจักษ์ ไม่โดดเด่นและไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 1.98) ขาดความรู้จริง (ค่าเฉลี่ย = 1.89) และเกษตรกรต้นแบบขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 1.67) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ปัญหาของเกษตรกรการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการให้บริการของ ศพก.

n=122

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3. การให้บริการของ ศพก.						2.21 1.212	น้อย	
3.1 ขาดการถ่ายทอด ความรู้	4 (3.3)	8 (6.6)	22 (18.0)	16 (13.1)	72 (59.0)	1.82 1.143	น้อย	4
3.2 ขาดการให้บริการ ข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ	10 (8.2)	4 (3.3)	16 (13.1)	16 (13.1)	76 (62.3)	1.82 1.266	น้อย	4
3.3 ขาดการให้บริการ ด้านการเกษตรต่างๆ	2 (1.6)	16 (13.1)	16 (13.1)	25 (20.5)	63 (51.6)	1.93 1.151	น้อย	3
3.4 ขาดการทำงาน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ใน การให้บริการ	1 (0.8)	9 (7.4)	16 (13.1)	26 (21.3)	70 (57.4)	1.73 1.004	น้อย ที่สุด	6
3.5 ขาดการแก้ไขปัญหา เรื่องร้องเรียน	23 (18.9)	43 (35.2)	17 (13.9)	9 (7.4)	30 (24.6)	3.16 1.468	ปาน กลาง	1
3.6 ขาดการติดตาม ประเมินผลผู้มาใช้บริการ	12 (9.8)	26 (21.3)	40 (32.8)	20 (16.4)	24 (19.7)	2.85 1.244	ปาน กลาง	2

จากตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่า ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ด้านการให้บริการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.21) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ขาดการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.16) รองลงมาขาดการติดตามประเมินผล

ผู้มาใช้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 2.85) ขาดการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 1.93) มีเท่ากับ 2 ประเด็น คือ ขาดการให้บริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการ และขาดการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 1.82) และขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 1.73) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ปัญหาของเกษตรกรการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n=122							
4. การบริหารจัดการของ ศพก.						2.33 1.248	น้อย	
4.1 ไม่มีแผนและ เป้าหมายในการดำเนินงาน	12 (9.8)	18 (14.8)	10 (8.2)	22 (18.0)	60 (49.2)	2.18 1.426	น้อย	3
4.2 ขาดการแต่งตั้ง คณะกรรมการในการ ดำเนินงาน	8 (6.6)	12 (9.8)	22 (18.0)	17 (13.9)	63 (51.6)	2.06 1.300	น้อย	4
4.3 ขาดการสร้างและ พัฒนาเครือข่าย	8 (6.6)	17 (13.9)	59 (48.4)	16 (13.1)	22 (18.0)	2.78 1.102	ปาน กลาง	2
4.4 ขาดการเชื่อมโยง เครือข่ายด้านการผลิต การ แปรรูป การตลาด	31 (25.4)	27 (22.1)	33 (27.0)	12 (9.8)	19 (15.6)	3.32 1.368	ปาน กลาง	1
4.5 ขาดการบริหาร จัดการ การจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	1 (0.8)	11 (9.0)	31 (25.4)	24 (19.7)	55 (45.1)	2.01 1.072	น้อย	6

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

	ระดับปัญหา					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	4.6 ขาดการบริหาร จัดการในการดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ	6 (4.9)	8 (6.6)	25 (20.5)	22 (18.0)			
4.7 ขาดการ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.	9 (7.4)	8 (6.6)	23 (18.9)	19 (15.6)	63 (51.6)	2.02 1.282	น้อย	5

จากตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่าปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.33) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.32) รองลงมาขาดการสร้างและพัฒนาเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 2.78) ไม่มีแผนและเป้าหมายในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.18) ขาดการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 2.06) ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.02) ขาดการบริหารจัดการการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 2.01) และขาดการบริหารจัดการในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 1.98) ตามลำดับ

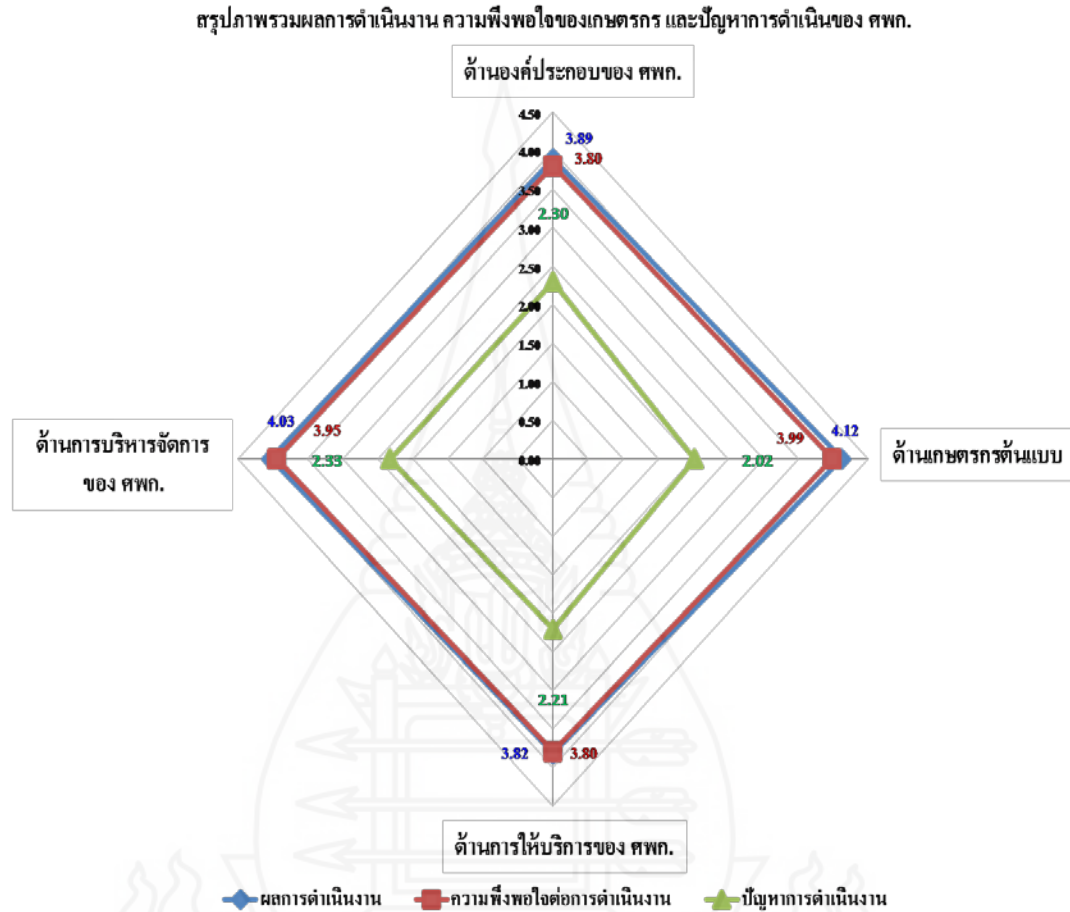
ตารางที่ 4.17 สรุปปัญหาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
ในจังหวัดหนองบัวลำภู

ด้าน	Mean	ระดับปัญหา	
		S.D.	ความหมาย
1. องค์กรประกอบของ ศพก.	2.30	1.359	น้อย
2. เกษตรกรต้นแบบ	2.02	1.213	น้อย
3. การให้บริการของ ศพก.	2.21	1.212	น้อย
4. การบริหารจัดการของ ศพก.	2.33	1.248	น้อย

จากตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์สรุปปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการวิจัยพบว่า

โดยภาพรวมปัญหาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.33) รองลงมาด้านองค์กรประกอบของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.30) ด้านการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 2.21) และด้านเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 2.02) ตามลำดับ

สรุปภาพรวมการดำเนินงาน ศพก. ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงาน ศพก. และปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. รายละเอียดดังภาพที่ 5.1 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 ภาพสรุปภาพรวมผลการดำเนินงาน ความพึงพอใจ และปัญหาการดำเนินงาน ศพก.

จากภาพจะเห็นว่าภาพรวมผลการดำเนินงาน ศพก. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก. และปัญหาการดำเนินงานของ ศพก. ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และการบริหารจัดการของ ศพก. มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันในทิศทางเดียวกัน

4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม
ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลปรากฏดังตารางที่ 4.18 –4.22

ตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

n=122

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. องค์ประกอบของ ศพก.						3.70 1.333	มาก	
1.1 ควรมีวัสดุอุปกรณ์ ในการอำนวยความสะดวก	60 (49.2)	18 (14.8)	23 (18.9)	12 (9.8)	9 (7.4)	3.89 1.319	มาก	1
1.2 ควรมีแผนผังของ ศูนย์เรียนรู้	51 (41.8)	16 (13.1)	26 (21.3)	25 (20.5)	4 (3.3)	3.70 1.291	มาก	4
1.3 ทำเลที่ตั้งควรมีป้าย บอกทาง หรือสัญลักษณ์ ให้ทราบ และการเดินทาง สะดวกเข้าถึงง่าย	55 (45.1)	23 (18.9)	18 (14.8)	11 (9.0)	15 (12.3)	3.75 1.422	มาก	2
1.4 เกษตรกรสามารถ เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง	54 (44.3)	12 (9.8)	27 (22.1)	19 (15.6)	10 (8.2)	3.66 1.388	มาก	6
1.5 แปลงเรียนรู้ควรมี ตัวอย่างจริงเหมาะสมกับ การเรียนรู้	51 (41.8)	22 (18.0)	23 (18.9)	13 (10.7)	13 (10.7)	3.70 1.384	มาก	4
1.6 ฐานเรียนรู้ควรมี สภาพดีเหมาะสม	42 (34.4)	19 (15.6)	39 (32.0)	14 (11.5)	8 (6.6)	3.60 1.251	มาก	8

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

n=122

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.7 ควรมีหลักสูตรใน การสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่	41 (33.6)	23 (18.9)	37 (30.3)	11 (9.0)	10 (8.2)	3.61 1.263	มาก	7
1.8 การจัดการเรียนรู้ ควรมาจากการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน	54 (44.3)	16 (13.1)	26 (21.3)	17 (13.9)	9 (7.4)	3.73 1.349	มาก	3

จากตารางที่ 4.18 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่าข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.70) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ควรมีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก (ค่าเฉลี่ย = 3.89) รองลงมาทำเลที่ตั้งควรมีป้ายบอกทางหรือสัญลักษณ์ให้ทราบ และการเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.75) การจัดการเรียนรู้ควรมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (ค่าเฉลี่ย = 3.73) มีเท่ากัน 2 ประเด็น คือ ควรมีแผนผังของศูนย์เรียนรู้ และแปลงเรียนรู้ควรมีตัวอย่างจริงเหมาะสมกับการเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 3.70) เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย = 3.66) ควรมีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 3.61) และฐานเรียนรู้ควรมีสภาพดีเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านเกษตรกรต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2. เกษตรกรต้นแบบ						4.01 1.240	มาก	
2.1 ควรมีความรู้จริง	72 (59.0)	21 (17.2)	9 (7.4)	12 (9.8)	8 (6.6)	4.12 1.283	มาก	2
2.2 ควรมีเทคนิค วิธีการ ถ่ายทอดความรู้ถ่ายทอดการ เข้าใจ	68 (55.7)	12 (9.8)	21 (17.2)	11 (9.0)	10 (8.2)	3.96 1.357	มาก	6
2.3 ควรเป็นผู้มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม	72 (59.0)	16 (13.1)	14 (11.5)	13 (10.7)	7 (5.7)	4.09 1.286	มาก	4
2.4 ควรมีทีมงานและ เครือข่ายในการทำงาน	56 (45.9)	25 (20.5)	21 (17.2)	16 (13.1)	4 (3.3)	3.93 1.207	มาก	7
2.5 ควรมีการทำงาน แบบมีส่วนร่วม	56 (45.9)	22 (18.0)	23 (18.9)	16 (13.1)	5 (4.1)	3.89 1.241	มาก	8
2.6 ควรมีผลงานเป็นที่ ประจักษ์ โดดเด่น	60 (49.2)	25 (20.5)	20 (16.4)	10 (8.2)	7 (5.7)	3.99 1.230	มาก	5
2.7 ควรเป็นที่ยอมรับ ของชุมชน	66 (54.1)	22 (18.0)	18 (14.8)	12 (9.8)	4 (3.3)	4.10 1.174	มาก	3
2.8 ควรมีการ ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และ เทคโนโลยี	53 (43.4)	23 (18.9)	27 (22.1)	15 (12.3)	4 (3.3)	3.87 1.199	มาก	9
2.9 ควรทำงานร่วมกับ หน่วยงานต่างๆ ได้ดี	76 (62.3)	15 (12.3)	18 (14.8)	7 (5.7)	6 (4.9)	4.21 1.187	มาก ที่สุด	1

n=122

จากตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า

ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่าข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.01) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ควรทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.21) รองลงมาควรมีความรู้จริง (ค่าเฉลี่ย = 4.12) ควรเป็นที่ยอมรับของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.10) ควรเป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม (ค่าเฉลี่ย = 4.09) ควรมีผลงานเป็นที่ประจักษ์โดดเด่น (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ควรมีเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ ง่ายต่อการเข้าใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.96) ควรมีทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.93) ควรมีการทำงานแบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 3.89) ควรมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย = 3.87) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการให้บริการของ ศพก.

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3. การให้บริการของ ศพก.						4.17 1.420	มาก	
3.1 ควรมีวิธีการถ่ายทอด ความรู้ที่หลากหลาย	82 (67.2)	11 (9.0)	15 (12.3)	9 (7.4)	5 (4.1)	4.28 1.180	มาก ที่สุด	1
3.2 ควรมีการให้บริการ ข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ อย่างถูกต้องต่อเนื่อง และ เหมาะสม	63 (51.6)	24 (19.7)	20 (16.4)	12 (9.8)	3 (2.5)	4.08 1.140	มาก	6
3.3 ควรมีการให้บริการ ด้านการเกษตรต่างๆ	61 (50.0)	31 (25.4)	18 (14.8)	5 (4.1)	7 (5.7)	4.10 2.857	มาก	5

n=122

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

n=122

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3.4 ควรมีการทำงาน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ใน การให้บริการ	68 (55.7)	15 (12.3)	27 (22.1)	10 (8.2)	2 (1.6)	4.12 1.118	มาก	4
3.5 ควรมีการแก้ไขปัญหา เรื่องร้องเรียน	78 (63.9)	13 (10.7)	16 (13.1)	11 (9.0)	4 (3.3)	4.23 1.177	มาก ที่สุด	3
3.6 ควรมีการติดตาม ประเมินผลผู้มาใช้บริการ	73 (59.8)	15 (12.3)	26 (21.3)	6 (4.9)	2 (1.6)	4.24 1.053	มาก ที่สุด	2

จากตารางที่ 4.20 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่าข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ด้านการให้บริการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ควรมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ย = 4.28) รองลงมาควรมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.24) ควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน (ค่าเฉลี่ย = 4.23) ควรมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.12) ควรมีการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.10) และควรมีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการอย่างถูกต้องต่อเนื่องและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.08) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

n=122

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย อันดับ	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4. การบริหารจัดการของ ศพก.						4.25 1.097	มาก ที่สุด	
4.1 ควรมีการกำหนดแผน และเป้าหมายในการดำเนินงาน ให้ชัดเจน	73 (59.8)	21 (17.2)	15 (12.3)	11 (9.0)	2 (1.6)	4.25 1.086	มาก ที่สุด	4
4.2 ควรมีการแต่งตั้ง คณะกรรมการในการดำเนินงาน	66 (54.1)	27 (22.1)	16 (13.1)	10 (8.2)	3 (2.5)	4.17 1.096	มาก	6
4.3 ควรมีการสร้างและ พัฒนาเครือข่าย	71 (58.2)	20 (16.4)	15 (12.3)	12 (9.8)	4 (3.3)	4.16 1.174	มาก	7
4.4 ควรมีการเชื่อมโยง เครือข่ายการผลิต การแปรรูป การตลาด	79 (64.8)	12 (9.8)	19 (15.6)	10 (8.2)	2 (1.6)	4.28 1.100	มาก ที่สุด	3
4.5 ควรมีการจัดการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	79 (64.8)	17 (13.9)	12 (9.8)	12 (9.8)	2 (1.6)	4.30 1.098	มาก ที่สุด	2
4.6 ควรมีการดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ	76 (62.3)	15 (12.3)	17 (13.9)	12 (9.8)	2 (1.6)	4.24 1.121	มาก ที่สุด	5
4.7 ควรมีการ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.	81 (66.4)	18 (14.8)	11 (9.0)	12 (9.8)	0 (0)	4.38 1.007	มาก ที่สุด	1

จากตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่าข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก.ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.25) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 4.38) รองลงมา ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 4.30) ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต การแปรรูป การตลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.28) ควรมีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 4.25) ควรมีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.24) ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.17) และควรมีการสร้างและพัฒนาเครือข่าย (ค่าเฉลี่ย = 4.16) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.22 สรุปข้อเสนอแนะการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

n=122

ด้าน	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ		
	Mean	S.D.	ความหมาย
1.องค์ประกอบของ ศพก.	3.70	1.333	มาก
2.เกษตรกรต้นแบบ	4.01	1.240	มาก
3. การให้บริการของ ศพก.	4.17	1.420	มาก
4. การบริหารจัดการของ ศพก.	4.25	1.097	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์สรุปข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการวิจัยพบว่า

โดยภาพรวมข้อเสนอแนะการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.(ค่าเฉลี่ย = 4.25) และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ การให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย=4.17) ด้านเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.01) และด้านองค์ประกอบของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 3.70) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. และภาพรวมแนวทางพัฒนา ศพก. ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 4.23 - 4.27

ตารางที่ 4.23 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. องค์ประกอบของ ศพก.						4.27	มาก	
						0.986	ที่สุด	
1.1 มีการปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกใน ศพก. ให้ มีความพร้อม	71 (58.2)	23 (18.9)	19 (15.6)	7 (5.7)	2 (1.6)	4.26 1.027	มาก ที่สุด	5
1.2 มีการจัดทำแผนผังของ ศพก. ให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน	77 (63.1)	26 (21.3)	10 (8.2)	9 (7.4)	0 (0)	4.40 0.924	มาก ที่สุด	2
1.3 ปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน ศพก. ให้เป็นปัจจุบัน	54 (44.3)	38 (31.1)	17 (13.9)	7 (5.7)	6 (4.9)	4.04 1.124	มาก	7
1.4 จัดทำป้ายบอกทาง หรือ สัญลักษณ์ให้เห็นชัดเจน สามารถเดินทางสะดวกเข้าถึง ง่าย	72 (59.0)	23 (18.9)	18 (14.8)	9 (7.4)	0 (0)	4.30 0.976	มาก ที่สุด	4

n=122

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

n=122

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.5 พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มี ความพร้อม มีตัวอย่างจริงใน การเข้ามาเรียนรู้	76 (62.3)	28 (23.0)	13 (10.7)	3 (2.5)	2 (1.6)	4.42 0.898	มาก ที่สุด	1
1.6 พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มี สภาพที่ดี คงทน ถาวร	69 (56.6)	36 (29.5)	11 (9.0)	4 (3.3)	2 (1.6)	4.36 0.901	มาก ที่สุด	3
1.7 พัฒนาหลักสูตรให้ตอบ โจทย์ชุมชนในพื้นที่	69 (56.6)	36 (29.5)	11 (9.0)	4 (3.3)	2 (1.6)	4.16 1.055	มาก	6

จากตารางที่ 4.23 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.42) มีการจัดทำแผนผังของศพก. ให้ชัดเจนเป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย = 4.40) พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีสภาพที่ดีคงทนถาวร (ค่าเฉลี่ย = 4.36) จัดทำป้ายบอกทางหรือสัญลักษณ์ให้เห็นชัดเจน สามารถเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย (ค่าเฉลี่ย = 4.30) มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกใน ศพก. ให้มีความพร้อม (ค่าเฉลี่ย = 4.26) และอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ พัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย = 4.16) และปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน ศพก. ให้เป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย = 4.04) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านเกษตรกรรมต้นแบบ

n=122

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2. เกษตรกรรมต้นแบบ						4.27 1.057	มาก ที่สุด	
2.1 ปรับเปลี่ยนแนวคิดใน การเป็นเกษตรกรรมต้นแบบที่ดี	76 (62.3)	24 (19.7)	17 (13.9)	3 (2.5)	2 (1.6)	4.39 0.931	มาก ที่สุด	1
2.2 อบรมให้ความรู้เทคนิค การถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกร ต้นแบบ	67 (54.9)	26 (21.3)	17 (13.9)	4 (3.3)	8 (6.6)	4.15 1.183	มาก	6
2.3 ศึกษาดูงานเพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ เครือข่ายภายในและภายนอก	74 (60.7)	26 (21.3)	8 (6.6)	10 (8.2)	4 (3.3)	4.28 1.108	มาก ที่สุด	4
2.4 ถอดองค์ความรู้ จัดระบบการถ่ายทอดความรู้	72 (59.0)	15 (12.3)	25 (20.5)	6 (4.9)	4 (3.3)	4.19 1.123	มาก	5
2.5 ให้ความรู้ในการพัฒนา บุคลิกภาพแก่เกษตรกรต้นแบบ	78 (63.9)	12 (9.8)	23 (18.9)	7 (5.7)	2 (1.6)	4.29 1.064	มาก ที่สุด	3
2.6 เพิ่มเติมความรู้และฝึก ปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีให้กับ เกษตรกรต้นแบบ	72 (59.0)	24 (19.7)	19 (15.6)	7 (5.7)	0 (0)	4.32 0.938	มาก ที่สุด	2

จากตารางที่ 4.24 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตร ด้านเกษตรกรรมต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า

ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.27) เมื่อพิจารณา รายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ได้แก่ ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ดี (ค่าเฉลี่ย = 4.39) เพิ่มเดิมความรู้และฝึกปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.32) ให้ความรู้ในการพัฒนาบุคลิกภาพแก่เกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.29) และศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายภายในและภายนอก (ค่าเฉลี่ย = 4.28) ถอดองค์ความรู้ จัดระบบการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย = 4.19) และอบรมให้ความรู้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.15) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.25 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการให้บริการของ ศพก.

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	n=122							
3. การให้บริการของ ศพก.						4.14	มาก	
						1.052		
3.1 สร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย	49	44	19	6	4	4.05	มาก	5
	(40.2)	(36.1)	(15.6)	(4.9)	(3.3)	1.027		
3.2 มีแผนการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการอย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเหมาะสม	64	22	26	10	0	4.15	มาก	4
	(52.5)	(18.0)	(21.3)	(8.2)	(0)	1.026		
3.3 มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	73	25	16	4	4	4.30	มาก	1
	(59.8)	(20.5)	(13.1)	(3.3)	(3.3)	1.036	ที่สุด	

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
	3.4 มีการแก้ไขปัญหาเรื่อง ร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง	54 (44.3)	22 (18.0)	24 (19.7)	16 (13.1)			
3.5 มีแผนการติดตาม ประเมินผลผู้มาใช้บริการอย่าง ต่อเนื่อง	59 (48.4)	41 (33.6)	16 (13.1)	6 (4.9)	0 (0)	4.25 0.868	มาก ที่สุด	3
3.6 มีการเชื่อมโยง ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน ต่าง ๆ	76 (62.3)	15 (12.3)	22 (18.0)	5 (4.1)	4 (3.3)	4.26 1.097	มาก ที่สุด	2

จากตารางที่ 4.25 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการให้บริการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ด้านการให้บริการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.14) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ได้แก่ มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.30) มีการเชื่อมโยงดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย = 4.26) และมีแผนการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.25) มีแผนการให้บริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการอย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.15) สร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย (ค่าเฉลี่ย = 4.05) และมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 3.84) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.26 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

n=122

ข้อเสนอแนะ	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ					Mean S.D	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4. การบริหารจัดการของ ศพก.						4.16 1.016	มาก	
4.1 กำหนดแผนและ เป้าหมายในการดำเนินงานให้ ชัดเจน	64 (52.5)	34 (27.9)	14 (11.5)	8 (6.6)	2 (1.6)	4.23 1.002	มาก ที่สุด	3
4.2 สร้างความเข้มแข็งใน การบริหารงานให้กับคณะ คณะกรรมการศพก.	69 (56.6)	23 (18.9)	22 (18.0)	4 (3.3)	4 (3.3)	4.22 1.064	มาก ที่สุด	4
4.3 มีการสร้างและพัฒนา เครือข่ายอย่างต่อเนื่อง	63 (51.6)	35 (28.7)	16 (13.1)	6 (4.9)	2 (1.6)	4.24 0.971	มาก ที่สุด	2
4.4 มีการเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งการผลิต การแปรรูป การตลาด	51 (41.8)	23 (18.9)	30 (24.6)	12 (9.8)	6 (4.9)	3.83 1.218	มาก	7
4.5 มีการจัดการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม	66 (54.1)	29 (23.8)	23 (18.9)	4 (3.3)	0 (0)	4.29 0.886	มาก ที่สุด	1
4.6 ขับเคลื่อนการ ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน ต่าง ๆ แบบบูรณาการ	62 (50.8)	28 (23.0)	28 (23.0)	2 (1.6)	2 (1.6)	4.20 0.959	มาก	5
4.7 มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.อย่างต่อเนื่อง	62 (50.8)	28 (23.0)	24 (19.7)	6 (4.9)	2 (1.6)	4.16 1.015	มาก	6

จากตารางที่ 4.26 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า

ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.16) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละประเด็นพบว่าเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางการดำเนินงานของ ศพก. ได้แก่ มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 4.29) มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.24) กำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย = 4.23) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการ ศพก.(ค่าเฉลี่ย = 4.22) มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งการผลิต การแปรรูปการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.83) ขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ แบบบูรณาการ (ค่าเฉลี่ย = 4.20) และมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.16) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 สรุปแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

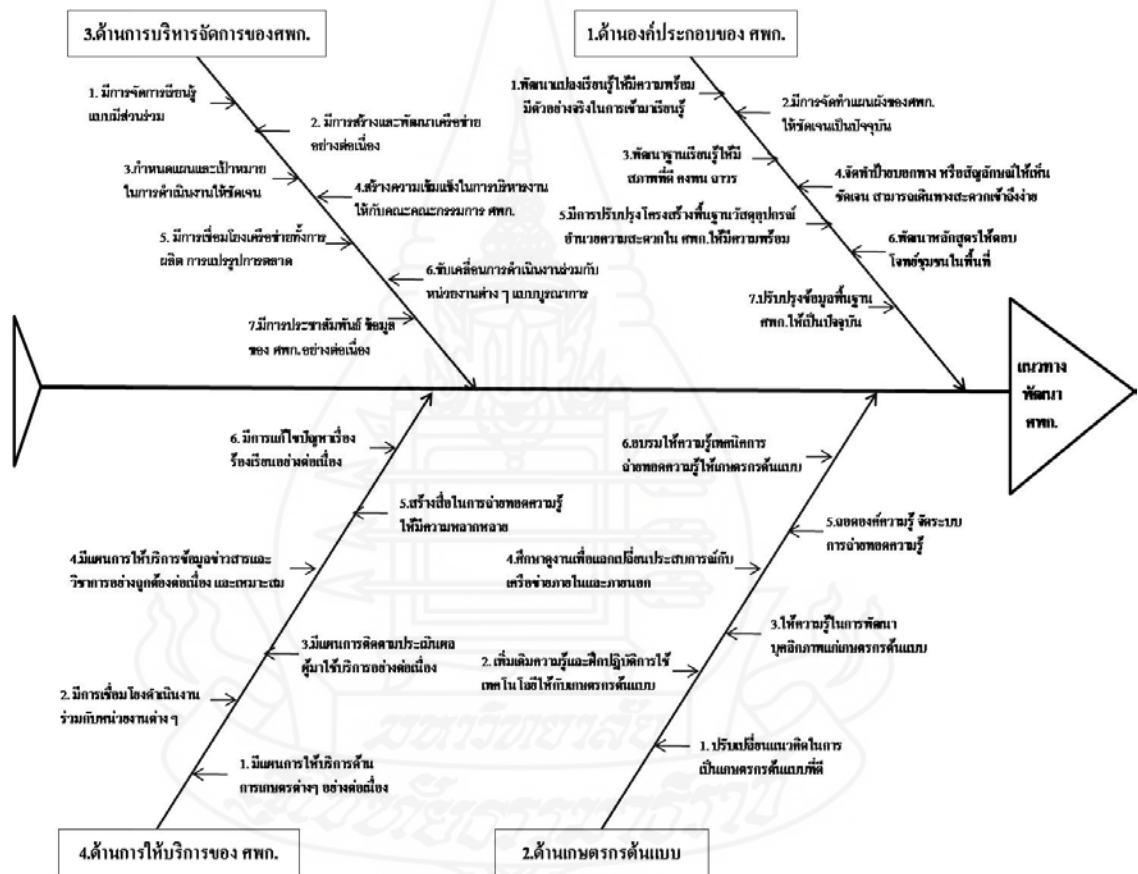
n=122

ด้าน	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ		
	Mean	S.D.	ความหมาย
1. องค์ประกอบของ ศพก.	4.27	0.986	มากที่สุด
2. เกษตรกรต้นแบบ	4.27	1.057	มากที่สุด
3. การให้บริการของ ศพก.	4.14	1.052	มาก
4. การบริหารจัดการของ ศพก.	4.16	1.016	มาก

จากตารางที่ 4.27 สรุปแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ผลการวิจัยพบว่า

โดยภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากัน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบของ ศพก. และด้านเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.27) และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการของ ศพก.(ค่าเฉลี่ย = 4.16) และการให้บริการของ ศพก. (ค่าเฉลี่ย = 4.14)

สรุปแนวทางพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู รายละเอียดดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 สรุปภาพรวมแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก.

ตอนที่ 6 ข้อมูลเชิงคุณภาพการดำเนินงานและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

การสนทนากลุ่มย่อย ประเด็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรรม ต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลเป็น ดังนี้

6.1 ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ข้อมูลทั่วไปของ ศพก.	2) เกษตรกรต้นแบบ
3) แปลงเรียนรู้	4) หลักสูตรการเรียนรู้
5) ฐานเรียนรู้	

6.2 ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) องค์ประกอบของ ศพก.	2) เกษตรกรต้นแบบ
3) การให้บริการของ ศพก.	4) การบริหารจัดการของ ศพก.

6.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) องค์ประกอบของ ศพก.	2) เกษตรกรต้นแบบ
3) การให้บริการของ ศพก.	4) การบริหารจัดการของ ศพก.

6.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) องค์ประกอบของ ศพก.	2) เกษตรกรต้นแบบ
3) การให้บริการของ ศพก.	4) การบริหารจัดการของ ศพก.

6.1. ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

6.1.1 ข้อมูลทั่วไปของ ศพก. รายละเอียด ดังนี้

อำเภอ	ข้อมูลเกษตรกรกรต้นแบบ/ที่ตั้ง ศพก.	กิจกรรมด้านการเกษตร
เมือง	นายทรงเดช บุญอุ้ม อายุ 63 ปี ที่ตั้ง:บ้านเลขที่ 153 หมู่ที่ 7 บ้านศิลามงคล ตำบลหนองสวรรค์ รายได้ต่อปี 130,000 บาท	พืชหลัก: ข้าว หลักสูตรหลัก: การผลิตข้าว GAP การทำ เกษตรทฤษฎีใหม่ การปลูกพะยุง
ศรีบุญเรือง	นายปริญญา สาคำ อายุ 45 ปี ที่ตั้ง:บ้านเลขที่ 58 บ้านนาแพง หมู่ที่ 4 ตำบลศรีบุญเรือง รายได้ต่อปี 150,000 บาท	พืชหลัก: ข้าว หลักสูตรหลัก: การผลิตข้าว GAP การทำ เกษตรทฤษฎีใหม่ การทำบัญชีครัวเรือน
โนนสัง	นายสมชัย สร้อยแก้ว อายุ 66 ปี ที่ตั้ง:บ้านเลขที่ 3 บ้านโสกจาน หมู่ที่ 7 ตำบลโนนสัง รายได้ต่อปี 200,000 บาท	พืชหลัก: ข้าว หลักสูตรหลัก: การลดต้นทุนการผลิตข้าว การทำเกษตรทฤษฎีใหม่
นากลาง	นายสมภัทร นามสีฐาน อายุ 62 ปี ที่ตั้ง:บ้านเลขที่ 19 บ้านกุดกระสือ หมู่ที่ 2 ตำบลเก่ากลอย รายได้ต่อปี 700,000 บาท	พืชหลัก: เกษตรผสมผสาน หลักสูตรหลัก: การทำเกษตรผสมผสาน ผักหวานป่า การเลี้ยงแมลงทับ
นางัว	นายสมจิตร พลบูรณ์ อายุ 71 ปี ที่ตั้ง:บ้านเลขที่ 62 หมู่ที่ 2 ตำบลวังทอง รายได้ต่อปี 70,000 บาท	พืชหลัก: พืชผัก หลักสูตรหลัก: การลดต้นทุนการผลิตผัก ปลูกผัก GAP การผลิตปุ๋ยอินทรีย์
สุวรรณคูหา	นายเวียง จันทะลุน อายุ 66 ปี ที่ตั้ง:บ้านเลขที่ 270 หมู่ที่ 3 ตำบลดงมะไฟ รายได้ต่อปี 209,000 บาท	พืชหลัก: ข้าว หลักสูตรหลัก: การทำนาป่าเป่า ผักหวานป่า เกษตรทฤษฎีใหม่ การทำบัญชีครัวเรือน

6.2 ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

6.2.1 องค์ประกอบของ ศพก.

- 1) สาธารณูปโภค วัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกใน ศพก.
- 2) มี ศพก. 1 แห่ง ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ต้องใช้เครื่องปั่นไฟในการดำเนินการต่างๆ จึงไม่ค่อยสะดวก
- 3) ศพก. 6 แห่ง มีการก่อสร้างศาลาเรียนรู้ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ศพก.ละ 150,000 บาท ขนาดบรรจุคนที่เข้ารับการอบรมได้ จำนวน 50 คน ถือว่ายังไม่เพียงพอสำหรับการจัดงานอบรมที่มีเป้าหมายเกษตรกรเข้าร่วมงานมาก ๆ
- 4) ศพก. 2 แห่ง ยังขาดโต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเสียง ในการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ การจัดอบรมต่างๆ

6.2.2 แปลงเรียนรู้

- 1) มีการพัฒนาศักยภาพ ศพก. ทั้ง 6 แห่ง ร่วมกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกอบด้วย สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โครงการชลประทานจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภูสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ศูนย์วิจัยข้าวอุดรธานี และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู
- 2) แปลงเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรม เพราะขาดการพัฒนาต่อเนื่อง
- 3) มีแรงงานในการพัฒนา ศพก.น้อย ศพก.ละ 2 คน
- 4) หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใช้ ศพก.เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ ใช้เป็นสถานที่ในการจัดอบรมหรือศึกษาดูงาน

6.2.3 ฐานเรียนรู้

- 1) มีการบูรณาการแผนงานและงบประมาณจากหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการพัฒนาฐานเรียนรู้ แต่ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา
- 2) สภาพไม่คงทนถาวร ทรุดโทรม เนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินการ และมีเวลาดำเนินการน้อย

6.2.4 หลักสูตรเรียนรู้

1) มีการประชุมระหว่างหน่วยงาน สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อกำหนดและจัดทำหลักสูตรเรียนรู้ร่วมกัน แต่ยังไม่มีการถอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ ที่ชัดเจน

2) เกษตรกรต้นแบบมีการถ่ายทอดหลักสูตรเรียนรู้ของ ศพก. ให้กับเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่

6.3 เกษตรกรต้นแบบ

เกษตรกรต้นแบบในจังหวัดหนองบัวลำภู ก่อนข้างอายุมาก เฉลี่ย 62 ปี เป็นบุคคลที่มี ประสบการณ์ในการทำการเกษตรสูง มีองค์ความรู้ในด้านการเกษตรทุกคน มีจิตอาสาและมีความ พร้อมในการช่วยเหลือสังคม มีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความขยัน ทำงานและประสานงาน กับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี แต่ขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ และมีความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีน้อย

6.4 การให้บริการของ ศพก.

6.4.1 การถ่ายทอดความรู้ พบว่า ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการถ่ายทอดความรู้ ผ่านรูปแบบการจัดอบรม การเข้ามศึกษาดูงานของเกษตรกร การจัดงานวันถ่ายทอดความรู้ กล่าวคือ ให้บริการอบรมถ่ายทอดความรู้สนับสนุน โครงการนาแปลงใหญ่ จำนวน 1,471 ราย อบรมพัฒนาเกษตรกรผู้นำผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร จำนวน 300 ราย และจัดงานวัน ถ่ายทอดเทคโนโลยี (Field Day.) และบริการทางการเกษตรเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ โดยมีการบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ทั้งในและนอกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีเกษตรกรเข้าร่วมงาน จำนวน 1,249 ราย

6.4.2 การให้บริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการ พบว่า ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการบริการข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร จำนวน 864 ครั้ง

6.4.3 การให้บริการด้านการเกษตร พบว่า ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการให้บริการ ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร จำนวน 864 ครั้ง

6.4.4 การทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ พบว่า ศพก.มีการให้บริการหน่วยงานต่างๆ ในการเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ เป็นวิทยากรร่วมกับหน่วยงานในการถ่ายทอดความรู้ หน่วยงานที่จะดำเนินการจัดอบรมจะเข้ามาใช้ ศพก.เป็นสถานที่ในการดำเนินการ

6.4.5 การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน พบว่า ศพก.ในจังหวัดหนองบัวลำภู ยังมีการดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียนน้อยมาก

6.4.6 การติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ ศพก. พบว่ามี ศพก.ที่ดำเนินการติดตามการประเมินผลเกษตรกรผู้มาใช้บริการน้อยมาก

6.5 การบริหารจัดการของ ศพก.

6.5.1 การวางแผนปฏิบัติงาน ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการกำหนดแผนปฏิบัติงานในระดับจังหวัด ระดับอำเภอและข้อมูลความต้องการรับการสนับสนุนทุก ศพก. แต่ยังไม่มีการดำเนินการตามแผนครบทุก ศพก. เนื่องจากมีกิจกรรมหรือภารกิจมากและเร่งด่วนมากกว่าจึงกระทบต่อการดำเนินการ

6.5.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการขับเคลื่อนงาน ศพก.

1) จังหวัดหนองบัวลำภู มีการคัดเลือกคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.ระดับจังหวัด ดังนี้ (1) นายเจวิชน จันทะลุน ตำแหน่ง ประธานกรรมการ (2) นายทรงเดช บุญอ้อม ตำแหน่ง รองประธานกรรมการ (3) นายสมชัย ศรีอัยแก้ว ตำแหน่ง รองประธานกรรมการ (4) นายสมัคร นามสีฐาน ตำแหน่ง เลขานุการ (5) นายสมจิตร พลบูรณ์ ตำแหน่ง เภรัญญิก และ (6) นายปริญญา สาคำ ตำแหน่ง ประชาสัมพันธ์ มีการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยมีการจัดประชุมคณะกรรมการเครือข่ายระดับจังหวัด จำนวน 6 ครั้ง และเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการเครือข่ายระดับเขต คณะกรรมการเครือข่ายระดับประเทศ และประธานคณะกรรมการเครือข่ายระดับจังหวัดต้องเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (SC) ทุกครั้ง

2) จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ดำเนินการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)ระดับอำเภอ โดยเสนอประธานคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ระดับจังหวัด เป็นผู้แต่งตั้ง ศพก.คณะกรรมการแต่ละ ศพก. ประกอบด้วย เกษตรกรต้นแบบ เป็นประธาน เกษตรกรผู้นำ ตำบลละ 1 คน เกษตรกรเครือข่ายของ ศพก. 10 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนในจำนวนที่เหมาะสม เป็นกรรมการ

โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 คน เป็นผู้ประสานงาน คณะกรรมการมีหน้าที่ ดังนี้ 1) จัดทำแนวทางการพัฒนาและแผนการดำเนินงานของ ศพก. 2) ขับเคลื่อนการดำเนินงานและการให้บริการของ ศพก. และ 3) รายงานผลการดำเนินงานของ ศพก. มีการดำเนินการประชุมคณะกรรมการ ศพก.ระดับอำเภอ ร่วมกับ ศพก.เครือข่าย จำนวนครั้ง 3 ครั้ง รวมเป็น 18 ครั้ง

6.5.3 การประสานงานและเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่าย พบว่า ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู ดำเนินการคัดเลือก ศพก.เครือข่าย จำนวน 10 เครือข่ายต่อ ศพก. รวมเป็นจำนวน 64 เครือข่าย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความพร้อมด้านวิชาการต่างๆ ที่ครอบคลุมกิจกรรมทางการเกษตรของอำเภอ มีการประสานเชื่อมโยงศูนย์เรียนรู้ต่างๆ ด้านการเกษตรในลักษณะของศูนย์เครือข่าย ดังนี้ 1) อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จำนวน 11 เครือข่าย 2) อำเภอนากลาง จำนวน 13 เครือข่าย 3) อำเภอศรีบุญเรือง จำนวน 10 เครือข่าย 4) อำเภอโนนสัง จำนวน 10 เครือข่าย 5) อำเภอนาวัง จำนวน 10 เครือข่าย และ 6) อำเภอสุวรรณคูหา จำนวน 10 เครือข่าย แต่พบว่าจังหวัดหนองบัวลำภู ยังไม่มีการพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายที่คัดเลือก เพราะยังขาดงบประมาณในการดำเนินการ และขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายที่ชัดเจน

6.5.4 การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ พบว่า ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู ร่วมดำเนินกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี หน่วยงานที่ร่วมดำเนินงาน ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โครงการชลประทานจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภูสำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ศูนย์วิจัยข้าวอุดรธานี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 จังหวัดขอนแก่น และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู แต่การลงมาปฏิบัติงานในพื้นที่ ศพก.ของหน่วยงานยังขาดการบูรณาการที่ชัดเจนแล้วแต่สะดวกของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ ศพก.ไม่มีเวลาในการพัฒนา ศพก. แต่ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการจัดทำข้อมูลผู้ประสานของหน่วยงานต่างๆ เก็บไว้ทุก ศพก. เพื่อความสะดวกให้กับเกษตรกรต้นแบบในการประสานงาน

6.5.5 การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ศพก.ทั้ง 6 ศพก. มีการดำเนินการบริหารจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในลักษณะ การจัดอบรมเกษตรกรแบบโรงเรียนเกษตรกร การเรียนรู้จากของจริง ที่มีในแปลงเรียนรู้ของ ศพก. แต่ยังไม่พร้อมทุก ศพก. เนื่องจากความพร้อมของแปลงเรียนรู้และฐานเรียนรู้มีความแตกต่างกัน

6.5.6 การประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่ามีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. น้อยมาก ทำให้หน่วยงานอื่นๆ ที่นอกหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรกรที่ไม่ได้อยู่ในตำบลที่ตั้งของ ศพก. ยังไม่รู้จักรว่า ศพก. มีบทบาทอย่างไร ช่องทางการประชาสัมพันธ์พบว่าจะใช้ผ่านสื่อบุคคลที่เข้ามาศึกษาดูงานหรืออบรม ผ่านเวทีการประชุม หัวหน้าส่วนระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน การจัดอบรม การจัดงานวันถ่ายทอดความรู้ มีการประชาสัมพันธ์ทางไลน์บาง ศพก. ที่เกษตรกรต้นแบบสามารถใช้ไลน์ได้

6.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

6.3.1 ปัญหาในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) องค์ประกอบของ ศพก.

(1) ศพก. 1 แห่ง ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ขนาดเครื่องอำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะเก้าอี้ เครื่องฉายโปรเจกเตอร์ น้ำประปา

(2) พื้นที่ศาลาเรียนรู้มีจำกัด ยังไม่เพียงพอในการใช้งานที่มีการอบรมเป้าหมายจำนวนมากๆ และไม่เพียงพอต่อการจัดทำนิทรรศการวิชาการของหน่วยงานต่างๆ

(3) ท่าเลที่ตั้ง ทางเข้า-ออก ยังเข้าถึงยาก รถเข้าไม่ได้ช่วงฤดูฝน

(4) กิจกรรมในแปลงเรียนรู้ยังขาดความหลากหลายและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

(5) แรงงานในการทำการเกษตรใน ศพก. มีน้อย

(6) ฐานเรียนรู้ยังไม่มี ความคงทนถาวรขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขาดป้ายฐานเรียนรู้ ขาดวิทยากรประจำฐานเรียนรู้

(7) หลักสูตรการเรียนรู้ยังขาดการบูรณาการในการจัดทำหลักสูตร ขาดความชัดเจน

2) เกษตรกรต้นแบบ

(1) พบว่าเกษตรกรต้นแบบยังขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีการใช้สื่อที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้

- (2) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศน้อย
- (3) มีอายุมากเฉลี่ย 62 ปี
- (4) ขาดทีมงานที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนงาน
- (5) ขาดเทคนิคในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และการเชื่อมโยงเครือข่ายมีน้อยมาก ทั้งเครือข่ายการผลิต การตลาด การแปรรูป

(6) ขาดองค์ความรู้ด้านวิชาการเชิงลึก จะเป็นการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ที่มี

3) การให้บริการของ ศพก.

- (1) การติดตามประเมินผลผู้ใช้บริการ ศพก.มีน้อยมาก
- (2) การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียนมีน้อย
- (3) การทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ มีปัญหาในส่วนหน่วยงานลงพื้นที่ โดยไม่มีการบูรณาการและไม่มีความชัดเจน ไม่มีการกำหนดแผนแจ้งให้ ศพก.ทราบล่วงหน้า จึงทำให้ไม่สามารถที่จะให้บริการได้ทุกหน่วยงานในเวลาเดียวกัน

(4) เกษตรกรต้นแบบมีภารกิจมากบางครั้งไม่ได้อยู่ประจำ ศพก.ทำให้การให้บริการ หรือการให้ข้อมูลแก่ผู้มาใช้บริการไม่เต็มที่

4) การบริหารจัดการของ ศพก.

(1) คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขาดความรู้ในการบริหารจัดการ ศพก.

(2) มีการกำหนดแผนการดำเนินงานแบบบูรณาการทั้งหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และในระดับ ศพก. แต่มีการดำเนินงานตามแผนไม่เต็มที่ เนื่องจากบทบาทและภารกิจที่มาก

(3) การบริหารงาน ศพก.ขาดการเชื่อมโยงกับ ศพก.เครือข่าย ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป

(4) การประชุมคณะกรรมการ ศพก.ระดับอำเภอบาง ศพก.ยังไม่มีเชิญ ศพก.เครือข่ายเข้าร่วมประชุมด้วย

(5) การประชาสัมพันธ์งาน ศพก.มีน้อย

6.3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

สินค้าเกษตร

1) องค์ประกอบของ ศพก.

- (1) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอรับการสนับสนุนไฟฟ้า
- (2) เสนอโครงการกับหน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และสาธารณูปโภค วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ
- (3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ศพก. ให้มีความพร้อม
- (4) พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีองค์ความรู้ที่หลากหลาย เพิ่มกิจกรรมในแปลงให้หลากหลายตอบโจทย์ชุมชน มีของจริงสามารถเข้าไปเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้
- (5) พัฒนาปรับปรุงฐานเรียนรู้ให้มีความคงทนถาวรอย่างต่อเนื่อง
- (6) ประสานเชื่อมโยงกับ ศพก. เครือข่ายในการเข้ามาเป็นวิทยากรประจำฐานเรียนรู้
- (7) ถอดองค์ความรู้เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรเรียนรู้ ด้วยการบูรณาการจากหน่วยงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) เกษตรกรต้นแบบ

- (1) อบรมพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรต้นแบบทั้งในด้านองค์ความรู้ ด้านวิชาการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนางานด้านการเกษตร ให้ความรู้เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ การใช้สื่อในการถ่ายทอดความรู้ หลักการทำงานเป็นทีม หลักการประสานงานที่ดี
- (2) นำเกษตรกรต้นแบบศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ

3) การให้บริการของ ศพก.

- (1) กำหนดแผนและเป้าหมายให้ชัดเจนในการให้บริการของ ศพก. ทั้งการถ่ายทอดความรู้ การให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน การติดตามประเมินผลผู้มารับบริการ การส่งต่อปัญหาต่างๆ การให้บริการแบบบูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ

- (2) การบูรณาการหน่วยงานให้ชัดเจนในการลงพื้นที่ ศพก. ทั้งแผนปฏิบัติงานและงบประมาณ

4) การบริหารจัดการของ ศพก.

(1) ให้ความรู้หลักการบริหารจัดการที่ดีแก่คณะกรรมการ ศพก.ระดับต่างๆ ให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ การเชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายในการทำงาน ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป

(2) มีการกำหนดแผนการดำเนินงานแบบบูรณาการทั้งหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภาคีต่างๆ

(3) มีการจัดประชุมคณะกรรมการ ศพก.ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

(4) เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์งานของ ศพก. ที่หลากหลาย

6.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

6.4.1 องค์ประกอบของ ศพก.

1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์ประจำ ศพก.ให้มีความพร้อม
2) พัฒนาศักยภาพแปลงเรียนรู้ เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมด้านการเกษตร พัฒนาให้เป็นฟาร์มครบวงจร

3) พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีความคงทนถาวร มีองค์ความรู้อยู่ทั่ว ศพก. เกษตรกรสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง

4) ปรับปรุงหลักสูตรเรียนรู้ให้ตอบ โจทย์ชุมชน โดยการบูรณาการงบประมาณและองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ

5) พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดยสรุป สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางพัฒนาด้านองค์ประกอบของ ศพก.อยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาประเด็นเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ มีการจัดทำแผนผังของศพก.ให้ชัดเจนเป็นปัจจุบัน พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีสภาพที่ดีคงทนถาวร จัดทำป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้เห็นชัดเจน สามารถเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกใน ศพก.ให้มีความพร้อม พัฒนาหลักสูตรให้ตอบ โจทย์ชุมชนในพื้นที่ และปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน ศพก.ให้เป็นปัจจุบัน

6.4.2 เกษตรกรต้นแบบ

- 1) พัฒนาศักยภาพให้กับเกษตรกรต้นแบบ เช่น อบรมพัฒนาองค์ความรู้และทักษะ เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ เทคนิคการเป็นวิทยากร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2) พัฒนาบุคลิกภาพให้เกษตรกรต้นแบบ
- 3) สร้างทายาทเกษตรกรต้นแบบ

โดยสรุป สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางพัฒนาด้านองค์ประกอบของ ศพก. อยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาประเด็นเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ดี เพิ่มเติมความรู้และฝึกปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรต้นแบบ ให้ความรู้ในการพัฒนาบุคลิกภาพแก่เกษตรกรต้นแบบ และศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายภายในและภายนอก ถอดองค์ความรู้ จัดระบบการถ่ายทอดความรู้ และอบรมให้ความรู้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรต้นแบบ

6.4.3 การให้บริการของ ศพก.

- 1) มีการกำหนดแผนและเป้าหมายการดำเนินงานให้มีความชัดเจนในการให้บริการของ ศพก.
- 2) การถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายโดยใช้สื่อและเทคนิคต่างๆ
- 3) การให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ
- 4) การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 5) มีการติดตามประเมินผลผู้มารับบริการอย่างต่อเนื่อง การส่งต่อปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานการให้บริการกับหน่วยงานต่างๆ

โดยสรุป สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางพัฒนาด้านองค์ประกอบของ ศพก. อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาประเด็นเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการเชื่อมโยงดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ มีแผนการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง มีแผนการให้บริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการอย่างถูกต้องต่อเนื่องและเหมาะสม สร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย และมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง

6.4.4 การบริหารจัดการของ ศพก.

- 1) สร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการ ศพก.ระดับต่างๆ
- 2) มีการเชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายในการทำงาน ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป หน่วยงานเอกชน หน่วยงานทางการศึกษาวิจัย
- 3) มีการกำหนดแผนการดำเนินงานแบบบูรณาการทั้งหน่วยงานใน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภาคีต่างๆ
- 4) มีการจัดประชุมคณะกรรมการ ศพก.ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง
- 5) เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์งานของ ศพก. การใช้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้
- 6) เน้นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 7) พัฒนา ศพก.เครือข่ายเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น

โดยสรุป สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อ แนวทางพัฒนาด้านองค์ประกอบของ ศพก.อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาประเด็นเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง กำหนดแผน และเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน สร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการ ศพก. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งการผลิต การแปรรูปการตลาดขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ แบบบูรณาการ และมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.อย่างต่อเนื่อง

6.5 สรุปปัญหาข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู

6.5.1 ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	แนวทางการพัฒนา
1.ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก	ควรมีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก	1. มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกใน ศพก.ให้มีความพร้อม 2. เสนอโครงการกับหน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และสาธารณูปโภค วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ
2. ไม่มีป้ายบอกทางเข้าถึงยาก	ทำเลที่ตั้งควรมีป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้ทราบและการเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย	จัดทำป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้เห็นชัดเจน สามารถเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย
3. แปลงเรียนรู้ไม่มีความแตกต่างจากแปลงเกษตรกรทั่วไป ขาดความหลากหลาย เกษตรกรไม่สามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ขาดตัวอย่างจริงที่เหมาะสมกับการเรียนรู้	แปลงเรียนรู้ควรมีตัวอย่างจริงเหมาะสมกับการเรียนรู้ เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	1. พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ 2. เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมด้านการเกษตร พัฒนาให้เป็นฟาร์มครบวงจร 3. พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	แนวทางพัฒนา
4.ฐานเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรมไม่เหมาะสม	ฐานเรียนรู้ควรมีสภาพดีเหมาะสม	1.พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีสภาพที่ดี คงทน ถาวร มีองค์ความรู้ที่อยู่ทั่ว ศพก.เกษตรกรสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยการบูรณาการงบประมาณและองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ 2.ประสานเชื่อมโยงกับ ศพก.เครือข่ายในการเข้ามาเป็นวิทยากรประจำฐานเรียนรู้
5.ไม่มีแผนผังของศูนย์เรียนรู้	ควรมีแผนผังของศูนย์เรียนรู้	มีการจัดทำแผนผังของศพก.ให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน
6.ขาดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	การจัดการเรียนรู้ควรมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน	บูรณาทุกหน่วยงานในการจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้
7. ไม่มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่ ขาดการบูรณาการในการจัดทำหลักสูตร ขาดความชัดเจน	ควรมีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่	ถอดองค์ความรู้เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรเรียนรู้ ด้วยการบูรณาการจากหน่วยงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ชุมชน

6.5.2 ด้านเกษตรกรต้นแบบ

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	แนวทางพัฒนา
1. ขาดทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน	1.ควรมีทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน ทำงานแบบมีส่วนร่วม	บูรณาการการทำงาน สร้างทีมงาน
2.ขาดเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจ การประสานงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย	ควรมีเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้	1.อบรมให้ความรู้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรต้นแบบ การประสานงาน เชื่อมโยงเครือข่าย 2. ถอดองค์ความรู้ จัดระบบการถ่ายทอดความรู้
3. ไม่มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยี ขาดความรู้จริงในเชิงลึก	1.ควรมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยี ควรมีความรู้จริง 2.ควรรนำเกษตรกรต้นแบบศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ	1.เพิ่มเติมความรู้และฝึกปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรต้นแบบ 2.ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4.ทำงานหวังผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ช่วยเหลือสังคม	ควรเป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม	ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ดี
5.ผลงานไม่เป็นที่ประจักษ์ ไม่โดดเด่นและไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน	1.ควรมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดดเด่น 2.ควรเป็นที่ยอมรับของชุมชน	1.ให้ความรู้ในการพัฒนาบุคลิกภาพแก่เกษตรกรต้นแบบ 2. อบรมพัฒนาศักยภาพ
6.เกษตรกรต้นแบบขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ	ควรทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี	ทำงานแบบบูรณาการการทำงานและพัฒนาเครือข่าย
7. มีอายุมากเฉลี่ย 62 ปี	สร้างทายาทเกษตรกร	สร้างทายาทเกษตรกรต้นแบบ

6.5.3 ด้านการบริการของ ศพก.

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	แนวทางพัฒนา
1. ขาดการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน	ควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน	มีแผนการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง
2. การติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการมีน้อย	ควรมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ	มีแผนการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และนำผลมาปรับปรุงพัฒนางาน
3. ขาดการถ่ายทอดความรู้	ควรมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย	สร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย
4. ขาดการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ	ควรมีการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ	มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
5. ขาดการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ	ควรมีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการอย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเหมาะสม	มีแผนการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ อย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเหมาะสม
6. ขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้บริการ ขาดความชัดเจน	ควรมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้บริการ	มีการเชื่อมโยงดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรม

6.5.4 ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ	แนวทางพัฒนา
1. ขาดการเชื่อมโยง เครือข่ายด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด	ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการ ผลิต การแปรรูป การตลาด	1.มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งการ ผลิต การแปรรูปการตลาด 2.พัฒนา ศพก.เครือข่ายเพื่อเป็น แหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น 3.มีการสร้างและพัฒนาเครือข่าย
2.ขาดการบริหารจัดการ ในการดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ	มีการกำหนดแผนการดำเนินงาน แบบบูรณาการทั้งหน่วยงานใน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภาคีต่างๆ	ขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับ หน่วยงานต่าง ๆ แบบบูรณาการ
3. ไม่มีแผนและเป้าหมาย ในการดำเนินงาน	ควรมีการกำหนดแผนและ เป้าหมายในการดำเนินงานให้ ชัดเจน	กำหนดแผนและเป้าหมายในการ ดำเนินงานให้ชัดเจน และ ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผน
4. ขาดการ ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ของ ศพก.	ควรมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ของ ศพก.	1.มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.อย่างต่อเนื่อง 2.เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์งาน ของ ศพก. ที่หลากหลาย
5. คณะกรรมการขาด ความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ขาดความรู้ในการ บริหารจัดการ ศพก.	ให้ความรู้หลักการบริหารจัดการ ที่ดีแก่คณะกรรมการ ศพก.ระดับ ต่างๆ ให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ การเชื่อมโยงการสร้างเครือข่าย ในการทำงาน ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป	1.สร้างความเข้มแข็งในการ บริหารงานให้กับคณะ กรรมการ 2.มีการจัดประชุมคณะกรรมการ ศพก.ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง
6. ขาดการบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วม	ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบมี ส่วนร่วม	มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเน้นการบูรณาการ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ 3 ส่วน ประกอบด้วย สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรจังหวัดหนองบัวลำภู 2) ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู 3) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู 5) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน แบบแผนสามเส้า: รูปแบบคู่เข้า (Triangulation design: convergence model) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการเกี่ยวกับประชากร เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ เกษตรกรผู้นำที่ผ่านอบรมใน สพก. ปี 2560 ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 300 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 122 คน และสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับสลากจากรายชื่อเกษตรกรผู้นำ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรจังหวัดหนองบัวลำภู (2) ผลการดำเนินงาน และความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ สพก. (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงาน สพก. และ(4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน สพก.จังหวัด

หนองบัวลำภู เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการเกี่ยวกับประชากร เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ศพก.ระดับอำเภอ จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่รับผิดชอบงาน ศพก. จำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการ ศพก.จำนวน 3 คน เกษตรกรต้นแบบ จำนวน 3 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม ในประเด็น (1) ข้อมูลพื้นฐานของ ศพก. (2) ผลการดำเนินงานของ ศพก. (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ศพก. (4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก.ในด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และการบริหารจัดการของ ศพก.

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรในจังหวัดหนองบัวลำภู

1) สภาพพื้นฐานทางสังคม

เกษตรกรร้อยละ 68.0 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54.73 ปี และร้อยละ 70.05 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรร้อยละ 58.2 ไม่มีสถานภาพทางสังคม และร้อยละ 52.6 มีสถานภาพทางสังคม มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.98 คน มีประสบการณ์ ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 36.01 ปี และเกษตรกรเข้ารับการอบรมใน ศพก.จำนวนเฉลี่ย 28.80 ครั้ง

2) สภาพทางเศรษฐกิจ

เกษตรกรร้อยละ 95.1 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมามีอาชีพทำไร่และทำสวน มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรเฉลี่ย 2.66 คน เกษตรกรร้อยละ 95.9 มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และรองลงมาร้อยละ 15.6 มีลักษณะการถือครองที่ดินโดยการเช่าผู้อื่น มีจำนวนพื้นที่การถือครองเป็นของตนเองเฉลี่ย 26.68 ไร่ มีจำนวนพื้นที่การถือครองโดยการเช่าผู้อื่นเฉลี่ย 24.05 ไร่ มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 74,616.39 บาท และมีรายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 41,484.82 บาท

1.3.2 ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู

1) ด้านองค์ประกอบของ ศพก. โดยภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีผลการดำเนินงานมากที่สุด คือ มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่ รองลงมาคือ เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ มีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก และ ฐานเรียนรู้มีสภาพดีเหมาะสม

2) ด้านเกษตรกรต้นแบบ โดยภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีผลการดำเนินงานมากที่สุด คือ มีความรู้จริง รองลงมาคือ ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยี และมีการทำงานแบบมีส่วนร่วม

3) การให้บริการของ ศพก. โดยภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีผลการดำเนินงานมากที่สุด คือ มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ รองลงมาคือ มีการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ มีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน และมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ

4) การบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า โดยภาพรวมมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีผลการดำเนินงานมากที่สุด คือ มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ รองลงมาคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน ในขณะที่ประเด็นที่มีผลการดำเนินงานน้อยที่สุด คือ มีการประสานงานและเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่าย และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก.

โดยสรุปมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีผลการดำเนินงานมากที่สุดคือ ด้านเกษตรกรต้นแบบ รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ในขณะที่มีผลการดำเนินงานน้อยที่สุดคือ ด้านการให้บริการของ ศพก.

1.3.3 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ด้านองค์ประกอบของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่ รองลงมาคือ เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้

ด้วยตนเอง ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ มีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก และที่ตั้งอยู่ในทำเลที่ดีเข้าถึงง่าย

2) ด้านเกษตรกรต้นแบบ โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ มีความรู้จริง รองลงมาคือ เป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยี และมีการทำงานแบบมีส่วนร่วม

3) การให้บริการของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ มีการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ รองลงมาคือ มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ มีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน และมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ

4) ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.

โดยภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ รองลงมาคือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ มีการประสานงานและเชื่อมโยงการทำงานกับเครือข่ายและมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก.

โดยสรุปเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่เกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านเกษตรกรต้นแบบ รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านการให้บริการของ ศพก. และด้านองค์ประกอบของ ศพก.

1.3.4 ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ด้านองค์ประกอบของ ศพก. โดยภาพรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก รองลงมาคือ ไม่มีป้ายบอกทาง ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ฐานเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรมไม่เหมาะสม

2) ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ขาดทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน

รองลงมาคือ ทำงานหวังผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ช่วยเหลือสังคม ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ เกษตรกรต้นแบบขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

3) ด้านการให้บริการของ ศพก. โดยภาพรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ขาดการแก้ไขปัญหารื่องร้องเรียน รองลงมาคือ ขาดการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

4) ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. โดยภาพรวมมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด รองลงมาคือ ขาดการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ขาดการบริหารจัดการในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ

โดยสรุปปัญหาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยด้านที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.รองลงมาคือ ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ในขณะที่ด้านที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านเกษตรกรต้นแบบ

1.3.5 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ด้านองค์ประกอบของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ทำเลที่ตั้งควรมีป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้ทราบ และการเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ฐานเรียนรู้ควรมีสภาพดีเหมาะสม

2) ด้านเกษตรกรต้นแบบ โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี รองลงมา คือ ควรมีความรู้จริง ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ควรมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยี

3) ด้านการให้บริการของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย รองลงมา คือ ควรมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ ในขณะที่

ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ควรมีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ อย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเหมาะสม

4) ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศพก. รongลงมา คือ ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ควรมีการสร้างและพัฒนาเครือข่าย

โดยสรุปเกษตรกรมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุดคือ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. รongลงมาคือ ด้านการให้บริการของ ศพก. ในขณะที่ด้านที่เกษตรกรมีข้อเสนอแนะน้อยที่สุดคือ ด้านองค์ประกอบของ ศพก.

1.3.6 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

1) ด้านองค์ประกอบของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ รongลงมาคือ มีการจัดทำแผนผังของศพก. ให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน ศพก. ให้เป็นปัจจุบัน

2) ด้านเกษตรกรต้นแบบ โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ดี รongลงมา คือ เพิ่มเดิมความรู้และฝึกปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรต้นแบบ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ อบรมให้ความรู้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรต้นแบบ

3) ด้านการให้บริการของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รongลงมาคือ มีการเชื่อมโยงดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ มีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ

มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รองลงมา คือ มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประเด็นที่เกษตรกรมีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุปเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางพัฒนาการดำเนินงานศพก. อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งเท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านองค์ประกอบของ ศพก. และ ด้านเกษตรกรต้นแบบ ในขณะที่เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. น้อยที่สุดคือ ด้านการให้บริการของ ศพก.

1.3.7 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การสนทนากลุ่มย่อย ประเด็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบของ ศพก. ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านการให้บริการของ ศพก. และ ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลเป็น ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

พบว่า มีศพก. ที่มีกิจกรรมหลักด้านข้าว ทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ 1) ศพก.อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 2) ศพก.อำเภอศรีบุญเรือง 3) ศพก.อำเภอโนนสัง และ 4) ศพก.อำเภอสุวรรณคูหา และกิจกรรมหลักด้านผัก คือ ศพก.อำเภอนาวัง และ กิจกรรมหลักด้านเกษตรผสมผสาน คือ ศพก.อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

2) ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

พบว่า ผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่า มี ศพก. 1 แห่ง ยังไม่ไฟฟ้าใช้ ต้องใช้เครื่องปั่นไฟในการดำเนินการต่างๆ ทุก ศพก. มีการก่อสร้างศาลาเรียนรู้ บรรจุคนที่เข้าอบรมได้จำนวน 50 คน ถือว่ายังไม่เพียงพอ แปลงเรียนรู้ พบว่า มีการพัฒนาศักยภาพ ศพก. ทั้ง 6 แห่ง ร่วมกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แต่ยังมีสภาพทรุดโทรมบางแห่งเพราะขาดการพัฒนาต่อเนื่อง เนื่องจากมีแรงงานในการพัฒนา ศพก. น้อย ฐานเรียนรู้ พบว่า มีการบูรณาการแผนงานและงบประมาณจากหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการพัฒนาฐานเรียนรู้ แต่ขาดความต่อเนื่องจึงทำให้มีสภาพไม่คงทนถาวร หลักสูตรเรียนรู้ พบว่า มีการประชุมระหว่างหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อกำหนดและจัดทำหลักสูตรเรียนรู้ร่วมกัน แต่ยังไม่มีการถอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบที่ชัดเจน

(2) ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า เกษตรกรต้นแบบค่อนข้างอายุมาก มีประสบการณ์การทำเกษตรสูง มีองค์ความรู้ในด้านการเกษตร มีภาวะความเป็นผู้นำสูง ขยันทำงานและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี แต่ขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

(3) ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่า ศพก. ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีการถ่ายทอดความรู้ผ่านรูปแบบการจัดอบรม การเข้ามาศึกษาดูงานของเกษตรกร การจัดงานวันถ่ายทอดความรู้ มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารและวิชาการ มีการให้บริการด้านการเกษตร มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ มีการให้บริการหน่วยงานต่าง ๆ ในการเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ มีการแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียนน้อยมาก และมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการน้อยมาก

(4) ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า มีการวางแผนปฏิบัติงาน แต่ยังไม่มีการดำเนินการตามแผนครบทุก ศพก. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับอำเภอและระดับจังหวัด มีการขับเคลื่อนโดยการจัดประชุมคณะกรรมการเครือข่ายระดับจังหวัด ระดับอำเภอ มีการคัดเลือก ศพก.เครือข่าย แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงที่ชัดเจนและขาดพัฒนาเครือข่าย มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานได้ดีแต่การลงมาปฏิบัติงานในพื้นที่ ศพก.ของหน่วยงานขาดการบูรณาการ มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมลักษณะ โรงเรียนเกษตรกร มีการเรียนรู้จากของจริงในแปลงเรียนรู้แต่ยังไม่พร้อมทุก ศพก. มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบุคคล การศึกษาดูงานหรืออบรม การประชุม การจัดงานวันถ่ายทอดความรู้ และมีการประชาสัมพันธ์ทางไลน์บาง ศพก.

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

(1) ปัญหาในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังนี้

ก. ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่า ศพก.1 แห่ง ไม่มีไฟฟ้าใช้ ขาดวัสดุอุปกรณ์ พื้นที่ศาลาเรียนรู้มีจำกัด ทำเลที่ตั้งทางเข้า-ออก เข้าถึงยาก กิจกรรมในแปลงเรียนรู้ขาดความหลากหลายและขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา ฐานเรียนรู้ยังไม่มี ความคงทนถาวรขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องขาดป้ายฐานเรียนรู้และวิทยากร และขาดการบูรณาการในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้

ข. ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า ขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ ขาดการใช้สื่อหลากหลาย มีความสามารถใช้เทคโนโลยีน้อย มีอายุมาก ขาดทีมงานที่เข้มแข็ง ขาดเทคนิคการ

ประสานงาน และการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งเครือข่ายการผลิต การตลาด การแปรรูป ขาดความรู้ด้าน วิชาการเชิงลึก

ค. ด้านการให้บริการของ ศพท. พบว่า การติดตามประเมินผลผู้ใช้บริการและ แก้ปัญหาเรื่องร้องเรียนยังมีน้อยมาก การบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ มีน้อย และไม่ ชัดเจน เกษตรกรต้นแบบมีภารกิจมากทำให้การบริการไม่เต็มที่

ง. ด้านการบริหารจัดการของ ศพท. พบว่าคณะกรรมการขาดความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ การบริหารจัดการ ศพท. มีการดำเนินงานตามแผนน้อย ขาดการเชื่อมโยงกับ ศพท. เครือข่าย ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป และการประชาสัมพันธ์งาน ศพท.ยังมีน้อย

(2) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลินค้าเกษตร ดังนี้

ก. ด้านองค์ประกอบของ ศพท. พบว่า ต้องประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อ ขอรับการสนับสนุน ไฟฟ้า เสนอ โครงการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขอรับการสนับสนุน งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาแปลงเรียนรู้ เพิ่มองค์ความรู้ กิจกรรมในแปลงให้หลากหลายมีของจริง ปรับปรุงฐานเรียนรู้ให้คงทนถาวรอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยง ศพท.เครือข่ายเพื่อเป็นวิทยากรประจำฐานเรียนรู้ ถอดองค์ความรู้เป็นหลักสูตรการเรียนรู้ โดยการบูรณาการ

ข. ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า ต้องอบรมพัฒนาศักยภาพทั้งในด้านองค์ ความรู้ด้านวิชาการ การใช้เทคโนโลยี เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ การใช้สื่อ การทำงานเป็นทีม การประสานงาน และศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ

ค. ด้านการให้บริการของ ศพท. พบว่า ควรกำหนดแผนและเป้าหมายให้ ชัดเจนด้านการให้บริการต่างๆ เช่น การถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การแก้ปัญหา เรื่องร้องเรียน การติดตามประเมินผลผู้มารับบริการ การส่งต่อปัญหาต่างๆ เน้นการบูรณาการ แผนปฏิบัติงานและงบประมาณทุกระดับ

ง. ด้านการบริหารจัดการของ ศพท. พบว่า ให้ความรู้แก่คณะกรรมการ ทุก ระดับ เช่น หลักการบริหารจัดการ บทบาทหน้าที่ การเชื่อมโยงเครือข่าย การกำหนดแผนแบบ บูรณาการทุกภาคส่วน จัดประชุมคณะกรรมการ ศพท.ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มช่องทาง ประชาสัมพันธ์

4) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ดังนี้

ก. ด้านองค์ประกอบของ ศพก. พบว่า พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ พัฒนาแปลงเรียนรู้เพิ่มความหลากหลายกิจกรรมด้านการเกษตร พัฒนาเป็นฟาร์มครบวงจร พัฒนาฐานเรียนรู้ให้คงทนถาวร มีองค์ความรู้อยู่ทั่ว ศพก. เกษตรกรเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ปรับปรุงหลักสูตรเรียนรู้ให้ตอบโจทย์ชุมชน โดยการบูรณาการงบประมาณและองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ และ พัฒนา ศพก. ศูนย์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข. ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า เพิ่มศักยภาพให้เกษตรกรต้นแบบ เช่น องค์ความรู้ เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ เทคนิคการเป็นวิทยากร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การประสานงาน พัฒนาบุคลิกภาพ และสร้างทายาทเกษตรกร

ค. ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่า มีการบูรณาการกำหนดแผนและเป้าหมายให้ชัดเจน เช่น การให้บริการ การถ่ายทอดความรู้ การให้บริการข้อมูลข่าวสาร การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน การติดตามประเมินผลผู้มารับบริการ

ง. ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า สร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการ ศพก. ทุกระดับ สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในการทำงานด้านการผลิต ตลาด และแปรรูป บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคเอกชน หน่วยงานทางด้านการศึกษาวิจัย จัดประชุมคณะกรรมการ ศพก. ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง พัฒนาและเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์งานของ ศพก. ประยุกต์การใช้เทคโนโลยี เน้นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและ พัฒนา ศพก. เครือข่ายเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ผลการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ศพก. และแนวทางการพัฒนา ศพก. มีประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ

2.1.1 อายุ พบว่าส่วนมากเกษตรกรจังหวัดหนองบัวลำภู มีอายุระหว่าง 41-60 ปี อายุเฉลี่ย 54.73 ปี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 17) ศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่าอายุผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนมีอายุเฉลี่ย 54-60 ปี และสอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีช่วงอายุ 41-50 ปี จะเห็นว่าเกษตรกรมีอายุมาก ซึ่งการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศพก. นั้นจะต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (adult learning) ด้วย

2.1.2 ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 70.05 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 17) ศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่าผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษาการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาการดำเนินงานของศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่าเกษตรกรผู้ใช้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสอดคล้องกับรายงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู (2560) ของสำนักงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าจังหวัดหนองบัวลำภู ส่วนใหญ่การศึกษาในระดับประถมศึกษา ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของกระบวนการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้เพื่อการพัฒนาการดำเนินงาน ตลอดจนการเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (learning by doing) เกษตรกรสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ได้โดยตรง

2.1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าเกษตรกรจังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.98 คน ซึ่งแตกต่างกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษาพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรเฉลี่ย 3.92 คน ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนาางาน ศพก.นั้นจะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) และมีการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) ของเกษตรกรต้นแบบ และมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี จากเกษตรกรรุ่นใหม่มาใช้พัฒนาการดำเนินงาน ศพก.ด้วย

2.1.4 การประกอบอาชีพ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 95.1 ประกอบอาชีพทำนา รองลงมาคือ ทำไร่ และทำสวน รับจ้าง สอดคล้องกับ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 18) พบว่าอาชีพผู้ให้บริการศูนย์ข่าวชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) พบว่าเกษตรกรทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 103)พบว่าเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีอาชีพหลักคืออาชีพเกษตรกร ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. จะต้องมีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ หรือเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จจาก ศพก.เครือข่าย มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับเกษตรกรที่เข้ามาเรียนรู้ที่ยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ให้เกิดการประยุกต์ความรู้ (Knowledge Application) ในการประกอบอาชีพของเกษตรกร โดยเน้นการทำเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรพอเพียง กระตุ้นให้เกิดภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้น

2.1.5 จำนวนและลักษณะพื้นที่ถือครอง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 95.9 มีพื้นที่เป็นของตนเอง เฉลี่ย 23 ไร่ เกษตรกรส่วนน้อยเช่าพื้นที่ผู้อื่น สอดคล้องกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 77) ศึกษาพบว่าพื้นที่ถือครองส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง รองลงมาเป็นพื้นที่เช่า ในขณะที่ สมพร แสนมณี (2555, น. 103) ศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้ให้บริการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ รองลงมาอยู่ในช่วง 11-20 ไร่ ลักษณะการถือครองส่วนใหญ่เป็นของตนเอง รองลงมาเช่าของผู้อื่นทำการเกษตร ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก.จะต้องคำนึงถึงการจัดการความรู้การจัดการอยู่บนฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดการทรัพยากรที่ดินตามหลักการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่ายในการพัฒนา ศพก.ทุกแห่งให้

เป็นแปลงต้นแบบการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และขยายผลสู่ชุมชนและเกษตรกร

2.1.6 รายได้ พบว่าเกษตรกรจังหวัดหนองบัวลำภู มีรายได้มาจากภาคเกษตรมากกว่า รายได้นอกภาคการเกษตร แตกต่างกับ พรนิภา จิกแหลม (2555, น. 20) ศึกษาความต้องการและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ข้าวชุมชน พบว่ารายได้ผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่มาจากนอกภาคการเกษตรมากกว่ารายได้จากในภาคการเกษตร ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการดำเนินงาน ศพก. นอกจากต้องมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และจะต้องมีการสร้างเครือข่ายกลุ่มการผลิตการตลาดสินค้าเกษตร (Agriculture-base Supply Chain network) การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยใช้ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมผลผลิต แปรรูปเพื่อจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน

2.2 ผลการดำเนินงานและความพึงพอใจต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในจังหวัดหนองบัวลำภู

2.2.1 ด้านองค์ประกอบของ ศพก. การดำเนินงานด้านองค์ประกอบของ ศพก. มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. ผลพบว่าอยู่ในระดับมากทุกประเด็น สอดคล้องกับการจัดสนทนากลุ่มย่อย พบว่า หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับชุมชน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการ ศพก. ทั้งระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ หลักสูตรเรียนรู้ เกษตรกรต้นแบบ โดยการบูรณาการแผนงานและงบประมาณ ซึ่งต้องขับเคลื่อนให้เป็นไปตามนโยบายรัฐบาล ได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ยอมรับบริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร การดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงานทั้งโครงการและงบประมาณผ่าน ศพก. สู่ชุมชน เพราะเหตุนี้จึงทำให้เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ศพก. ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 104-105) พบว่าความพึงพอใจด้านองค์ประกอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 84) พบว่าสมาชิกมีความพึงพอใจด้านองค์ประกอบของกลุ่ม ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะนโยบาย รูปแบบการขับเคลื่อนงาน องค์ประกอบ บทบาท ของ ศพก. และ ศพก. มีความแตกต่างกัน

2.2.2 ด้านเกษตรกรต้นแบบ ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมผลการดำเนินงานของ ศพก.ด้านเกษตรกรต้นแบบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. อยู่ในระดับมากทุกประเด็น และพิจารณาในรายประเด็น พบว่าอยู่ระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ มีความรู้จริง ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี มีผลงานเป็นที่ยอมรับของชุมชน และเป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของเกษตรกรต้นแบบที่ระบุไว้ในประเด็นการวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก.ตามคู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น. 40) ระบุไว้ว่า เกษตรกรต้นแบบต้องเป็นที่รู้จักยอมรับในชุมชน มีจิตอาสา ยินดีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ มีทีมงาน/เครือข่าย ทำงานแบบมีส่วนร่วม มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดดเด่น มีความรู้จริง มีวิชาการ/ภูมิปัญญา รู้ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี

2.2.3 การให้บริการของ ศพก. ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม ศพก. มีการดำเนินงานการให้บริการของ ศพก. อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับภาพรวมผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก.อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 104-105) พบว่า ความพึงพอใจในการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พรนิกา จิกแหลม (2555, น. 43) พบว่าผู้ใช้บริการศูนย์ข้าวชุมชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในศูนย์ข้าวชุมชนอยู่ในระดับพึงพอใจทุก ๆ ด้าน แต่ยังพบว่าผลการดำเนินการให้บริการของ ศพก.อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ และระดับน้อย คือ มีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดสนทนากลุ่มย่อย พบว่า การให้บริการของ ศพก. ยังมีน้อยในประเด็นการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการและการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะในประเด็นนี้ว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งคณะกรรมการ ศพก. ประธาน ศพก.เป็นต้น ต้องให้ความสำคัญในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนางานให้เป็นที่ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนประเด็นเรื่องรับเรื่องร้องเรียนเป็นบทบาทที่อำนวยความสะดวกให้เกษตรกรไม่ต้องเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่ถึงตัวจังหวัด ให้บริการที่จุดเดียว

2.2.4 การบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า ภาพรวมการบริหารจัดการของ ศพก.อยู่ระดับมาก สอดคล้องกับภาพรวมผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก.ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อย พบว่าจังหวัด

หนองบัวลำภู มีการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.ระดับจังหวัด ระดับอำเภอมีการประชุมคณะกรรมการเครือข่ายทุกระดับเป็นประจำ สอดคล้องกับคู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2559, น. 17-29) ระบุไว้ว่า แนวทางปฏิบัติงาน ศพก.คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ศพก.ทุกศูนย์เพื่อบริหารจัดการดำเนินงานของ ศพก. มีการประสานและเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของศูนย์ต่างๆ กำหนดแผนและดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานโดยหน่วยงานต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการและสนับสนุน

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2.3.1 *ด้านองค์ประกอบของ ศพก.* พบว่าภาพรวมปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายประเด็นอยู่ระดับมาก 1 ประเด็น คือ ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก รองลงมา ไม่มีป้ายบอกทาง และแปลงเรียนรู้ไม่มีความแตกต่างจากแปลงเกษตรกรทั่วไป สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานด้านองค์ประกอบของ ศพก. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบข้อเสนอแนะ คือ ควรมีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก ทำเลที่ตั้งควรมีป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้ทราบ และการเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย การจัดการเรียนรู้ควรมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน แปลงเรียนรู้ควรมีตัวอย่างจริงเหมาะสมกับการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า ศพก. บางแห่ง ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ขาดเครื่องอำนวยความสะดวกพื้นที่ศาลาเรียนรู้มีจำกัด ทำเลที่ตั้ง/ทางเข้าออกเข้าถึงยาก กิจกรรมในแปลงเรียนรู้ยังขาดความหลากหลายและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าประเด็นที่ควรแก้ไขเป็นปัญหา เรื่อง ศพก.ที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ก่อนประเด็นอื่น เพราะส่งผลกระทบมากกว่าประเด็นอื่น แต่การแก้ปัญหาต้องใช้หลักการบูรณาการ และการทำงานเป็นทีม การประสานงานที่ดี และความต่อเนื่องของการดำเนินการ

2.3.2 *ด้านเกษตรกรต้นแบบ* พบว่าภาพรวมปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายประเด็น ได้แก่ ขาดทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน ทำงานหวังผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ช่วยเหลือสังคม ขาดเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานด้านเกษตรกรต้นแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี ควรมีความรู้จริง ควรเป็นที่ยอมรับของชุมชน ควรเป็นผู้มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม และมีความสอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่ม พบว่า

เกษตรกรต้นแบบยังขาดเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีการใช้สื่อที่หลากหลายในการถ่ายทอดความรู้ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศน้อย ขาดทีมงานที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนงาน ขาดเทคนิคในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และการเชื่อมโยงเครือข่ายมีน้อยมาก ทั้งเครือข่ายการผลิต การตลาด การแปรรูป และขาดองค์ความรู้ด้านวิชาการเชิงลึก จะเป็นการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ที่มี

2.3.3 ด้านการให้บริการของ ศพก. พบว่าภาพรวมปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายประเด็นอยู่ระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ ขาดการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน และขาดการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานด้านการให้บริการของ ศพก. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบข้อเสนอแนะ คือ ควรมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย ควรมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ ควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน มีความสอดคล้องกับผลการจัดสนทนากลุ่ม ปัญหาการให้บริการของ ศพก. ดังนี้ การติดตามประเมินผลผู้ใช้บริการ ศพก. มีน้อยมาก การแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนก็มีน้อย การทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ มีปัญหาในส่วนหน่วยงานลงพื้นที่โดยไม่มีการบูรณาการและไม่มีความชัดเจน ไม่มีการกำหนดแผนแจ้งให้ ศพก. ทราบล่วงหน้า จึงทำให้ไม่สามารถที่จะให้บริการได้ทุกหน่วยงานในเวลาเดียวกัน และเกษตรกรต้นแบบมีภารกิจมากบางครั้งไม่ได้อยู่ประจำ ศพก. ทำให้การให้บริการ หรือการให้ข้อมูลแก่ผู้มาใช้บริการไม่เต็มที่

2.3.4 ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่าภาพรวมปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของ ศพก. อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายประเด็นอยู่ระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และขาดการสร้างและพัฒนาเครือข่าย สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการของ ศพก. โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็น พบข้อเสนอแนะอยู่ระดับมากที่สุด 4 ประเด็น คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก. ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต การแปรรูป การตลาด และ ควรมีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน

2.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

2.4.1 ด้านองค์ประกอบของ ศพก. โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่างจริงในการเข้ามาเรียนรู้ มีการจัดทำแผนผังของศพก.ให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีสภาพที่ดี คงทน ถาวร จัดทำป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้เห็นชัดเจน สามารถเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย และมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกใน ศพก.ให้มีความพร้อม สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มย่อยในประเด็นแนวทางการพัฒนาด้านองค์ประกอบของ ศพก. ดังนี้ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์ประจำ ศพก.ให้มีความพร้อม พัฒนาศักยภาพแปลงเรียนรู้ เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมด้านการเกษตร พัฒนาให้เป็นฟาร์มครบวงจร พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีความคงทนถาวร มุ่งองค์ความรู้ที่อยู่ทั่ว ศพก.เกษตรกรสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ปรับปรุงหลักสูตรเรียนรู้ให้ตอบโจทย์ชุมชน โดยการบูรณาการงบประมาณและองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับ อังคนา สุวานิช (2555, น. 82) พบว่าการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ศูนย์ข้าวชุมชน มีการดำเนินการได้แก่ มีการอบรมถ่ายทอดความรู้จากภาครัฐ มีจุดสาธิตหรือถ่ายทอดความรู้ และแปลงเรียนรู้แก่สมาชิก นอกจากนี้ต้องมีการพัฒนาศูนย์เครือข่ายให้มีความพร้อมเทียบเท่าหรือดีกว่า ศพก.หลักด้วย

2.4.2 ด้านเกษตรกรต้นแบบ พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก.อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ดี เพิ่มเติมความรู้และฝึกปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรต้นแบบ ให้ความรู้ในการพัฒนาบุคลิกภาพแก่เกษตรกรต้นแบบ และศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายภายในและภายนอก สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มย่อย ในประเด็นแนวทางการพัฒนาด้านเกษตรกรต้นแบบ ดังนี้ พัฒนาศักยภาพให้กับเกษตรกรต้นแบบ เช่น อบรมพัฒนาองค์ความรู้และทักษะ เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ เทคนิคการเป็นวิทยากร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาบุคลิกภาพให้เกษตรกรต้นแบบ และสร้างทายาทเกษตรกรต้นแบบ สอดคล้องกับ สมพร แสรมณี (2555, น. 104-105) พบว่าแนวทางการพัฒนาศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย การคัดเลือกกรรมการต้องเป็นบุคคลที่มีจิตอาสา มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ควรมีการพบปะพูดคุยกันเป็นประจำมีการบริหารจัดการข้อมูลไว้

บริการประชาชน ณ สบกด. ข้อมูลมีความถูกต้อง วิทยากรประจำศูนย์ควรเป็นผู้มีความชำนาญในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี ควรมีการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น สอดคล้องกับ อังคนา สุวานิช (2555, น. 80) พบว่า แนวทางการพัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่ สมาชิกและกรรมการต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด มีระบบตรวจสอบคุณภาพการผลิต มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและประสานงานหน่วยงานต่างๆ ให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ ศูนย์ต้องมีการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ต้องมีการพัฒนาให้เกษตรกรต้นแบบเป็น Smart Farmer ต้นแบบเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเกษตรกรต้นแบบด้วย

2.4.3 ด้านการให้บริการของ สพก. พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อแนวทางพัฒนาอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ สพก. อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มีการเชื่อมโยงดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ และมีแผนการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มย่อย ในประเด็นแนวทางการพัฒนาด้านการให้บริการของ สพก. ดังนี้ มีการกำหนดแผนและเป้าหมายการดำเนินงานให้มีความชัดเจนในการให้บริการของ สพก. การถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายโดยใช้สื่อและเทคนิคต่างๆ การให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การแก้ปัญหาเรื่องร้องเรียน การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการติดตามประเมินผลผู้มารับบริการอย่างต่อเนื่อง การส่งต่อปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานการให้บริการกับหน่วยงานต่างๆ สอดคล้องกับ อังคนา สุวานิช (2555, น. 82) พบว่าการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ศูนย์ข้าวชุมชนมีการดำเนินการได้แก่ มีการอบรมถ่ายทอดความรู้จากภาครัฐ มีจุดสาธิตหรือถ่ายทอดความรู้ และแปลงเรียนรู้แก่สมาชิกมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและประสานงานหน่วยงานต่างๆ ให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 104-105) พบว่า แนวทางการพัฒนาศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ควรมีการพบปะพูดคุยกันเป็นประจำมีการบริหารจัดการข้อมูลไว้บริการประชาชน ณ สบกด. ข้อมูลมีความถูกต้อง วิทยากรประจำศูนย์ควรเป็นผู้มีความชำนาญในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี ควรมีการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น นอกจากนี้ต้องมีการบริการอย่างมีคุณภาพ (Service Quality) สร้างความประทับใจให้กับผู้มาใช้บริการ สพก. ตรงตามความต้องการ ข้อมูลหรือวิชาการที่ได้รับมีความถูกต้องด้วย

2.4.4 ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกร มีความคิดเห็นต่อแนวทางพัฒนาอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง กำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน และสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงาน ให้กับคณะกรรมการ ศพก. สอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มย่อย ในประเด็นแนวทางการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ดังนี้ สร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการ ศพก.ระดับต่างๆ มีการเชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายในการทำงาน ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูป หน่วยงาน เอกชน หน่วยงานทางด้านการศึกษาวิจัย มีการกำหนดแผนการดำเนินงานแบบบูรณาการ ทั้งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภาคีต่างๆ มีการจัดประชุม คณะกรรมการ ศพก.ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์งานของ ศพก. การนำ เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ เน้นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พัฒนา ศพก.เครือข่ายเพื่อ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ สมพร แสนมณี (2555, น. 104-105) พบว่า แนวทางการพัฒนาศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย การคัดเลือกกรรมการต้องเป็นบุคคลที่มีจิตอาสา มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ควรมีการพบปะ พูดคุยกันเป็นประจำ มีการบริหารจัดการข้อมูลไว้บริการประชาชน ณ ศพกต. ข้อมูลมีความถูกต้อง วิทยากรประจำศูนย์ควรเป็นผู้มีความชำนาญในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี ควรมีการประสานการทำงาน ร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น และสอดคล้องกับ อังคณา สุวานิช (2555, น. 80) พบว่า แนวทางการ พัฒนาศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่ สมาชิกและกรรมการต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการบริหารจัดการด้านการผลิต การตลาด มีระบบตรวจสอบคุณภาพการผลิต มีการวางแผนการดำเนินงาน ร่วมกัน มีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐต้องมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและประสานงานหน่วยงานต่างๆ ให้ความรู้ ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการ ศูนย์ต้องมีการ คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ต้องมีการบริหารงานงาน แบบมีประสิทธิภาพ (Efficiency) มีการนำหลักการบริหารคุณภาพแบบ PDCA เข้ามาปรับใช้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแนวทางการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

3.1.1 พัฒนาด้านองค์ประกอบ ศพก. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัญหาด้าน องค์ประกอบของ ศพก.มีปัญหาการขาดวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก แปลงเรียนรู้ขาด

ตัวอย่างจริง ไม่มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ต้อบใจห้ชุมชนในพื้นที่ ขาดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ฐานเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรมไม่เหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาองค์กรประกอบ สพก. ดังนี้

1) บูรณาการหน่วยงานทุกระดับรวมทั้งหน่วยงานภาคิให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต แก้อี้ โต้ะ ให้มีความพร้อมและเพียงพอต่อการเข้าไปใช้บริการทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และเกษตรกร

2) พัฒนาปรับปรุง แปลงเรียนรู้และฐานเรียนรู้ ด้วยการใช้นวัตกรรมใหม่ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของชุมชน

3) พัฒนา สพก. ให้มีความต่อเนื่อง

4) พัฒนา สพก. ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามแนววิถีเกษตร

3.1.2 พัฒนาด้านเกษตรกรต้นแบบ ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัญหาด้านเกษตรกรต้นแบบ ได้แก่ ขาดทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน ขาดเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ง่ายต่อการเข้าใจ ไม่มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยี ขาดความรู้จริง เกษตรกรต้นแบบขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ และพบว่าเกษตรกรต้นแบบมีอายุมาก ระหว่าง 51-60 ปี แรงงานในการทำเกษตรมีน้อย เฉลี่ย 3 คน ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาด้านเกษตรกรต้นแบบ สพก. ดังนี้

1) จัดประชุมสัญจรให้เกิดการสร้างเครือข่าย เกิดการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยง

2) อบรมและฝึกปฏิบัติเทคนิคการถ่ายทอดความรู้

3) เสริมความรู้ทางวิชาการ

4) จัดการการถ่ายทอดองค์ความรู้ ในรูปแบบหลากหลาย

5) ควรมีการสร้างทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยการรับการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือประสบการณ์จากเกษตรกรต้นแบบ ประชาญ์ชาวบ้าน เป็นต้น และต้องมีการดึงศักยภาพด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่จากเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาใช้ในกระบวนการพัฒนาทางการเกษตร เช่น การขายสินค้าทางออนไลน์ เป็นต้น

3.1.3 พัฒนาด้านการบริการของ สพก. ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัญหาด้านการบริการของ สพก. ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน ขาดการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาด้านองค์กรประกอบ สพก. ดังนี้

1) บูรณาการประชุมทีมงาน เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการให้บริการ ทั้งการถ่ายทอดความรู้ การบริการด้านการเกษตร เป็นต้น

2) เพิ่มช่องทางการให้บริการงาน สพก.ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

- 3) สร้างความประทับใจและความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการ
- 4) ติดตามประเมินผลและพัฒนางานบริการ อย่างต่อเนื่อง

3.1.4 พัฒนาด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาด้านการบริหารจัดการของ ศพก. ได้แก่ ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด ขาดการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ไม่มีแผนและเป้าหมายในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการพัฒนาด้านองค์ประกอบ ศพก. ดังนี้

- 1) ประชุมคณะกรรมการทุกระดับเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน วางแผน และบูรณาการประชุมทีมงาน เพื่อวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการให้บริการ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ การบริการด้านการเกษตร เป็นต้น

- 2) บริการจุดเดียว คือใช้ ศพก.เป็นศูนย์ในการลงพื้นที่การดำเนินงาน

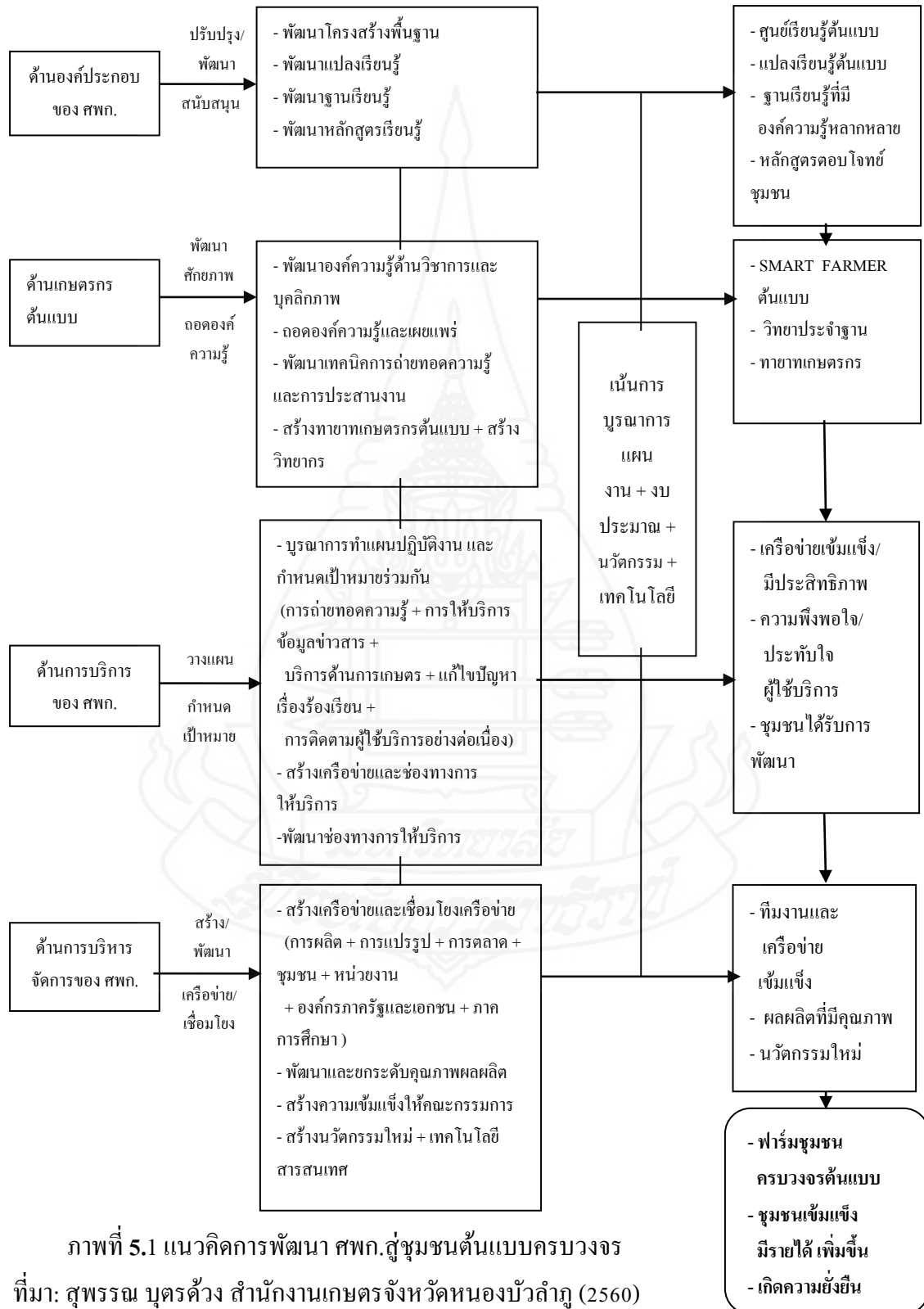
- 3) เชื่อมโยงและพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่ โดยการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนได้ต้องเชื่อมโยงเครือข่ายเหล่านี้ให้เป็นหนึ่งเดียว ทุกเครือข่ายเป็นศูนย์ในการผลิต และส่งผลผลิตที่ได้มารวมที่ ศพก.หลัก แต่ต้องมีการจัดคณะกรรมการบริหารงานที่เข้มแข็ง ทำเป็นฟาร์มครบวงจร ผู้ผลิตคือ เกษตรกรในชุมชนที่ ศพก.แต่ละอำเภอดูแล

- 4) ประชาสัมพันธ์งาน ศพก.หลากหลายช่องทาง

- 5) ติดตามประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.1.5 ด้านแนวทางพัฒนา ศพก. จากการวิจัยครั้งนี้ ขอเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ 2) พัฒนาองค์ความรู้ และเทคนิคต่างๆ ให้กับเกษตรกรต้นแบบ 3) พัฒนาแปลงเรียนรู้ และฐานเรียนรู้ให้มีกิจกรรมหลากหลายครบวงจร 4) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารงาน ศพก.ให้กับคณะกรรมการระดับต่างๆ 5) พัฒนาการเชื่อมโยงเครือข่ายกับทุกภาคส่วน 6) พัฒนาด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ 7) การจัดการข้อมูลใน ศพก. 8) บูรณาการแผนงานและงบประมาณร่วมกัน 9) สร้างการรับรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งาน ศพก. 10) พัฒนาระบบการให้บริการและการติดตามประเมินผลผู้ใช้บริการ ศพก. 11) สร้างทายาทเกษตรกร 12) พัฒนา ศพก.ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดในการพัฒนา ศพก.ให้เป็นฟาร์มชุมชนต้นแบบครบวงจร ดังภาพที่ 5.1 ดังนี้

แนวคิดการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัด หนองบัวลำภู ผู้ฟาร์มชุมชนครบวงจรต้นแบบ

ภาพที่ 5.1 แนวคิดการพัฒนา สพก.ผู้ฟาร์มชุมชนต้นแบบครบวงจร
ที่มา: สุพรรณ บุตรดั่ง สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู (2560)

3.1.8 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงาน ศพก. ผู้วิจัย ขอเสนอแนะดังนี้

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนักส่งเสริมการเกษตร ขอเสนอแนะ ดังนี้ เจ้าหน้าที่ต้องมีความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานโครงการ ศพก. ให้ชัดเจน โดยต้องมีการสร้างความเข้าใจให้กับผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงาน ศพก. ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ต้องเป็นนักวางแผนที่ดี เป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นนักประชาสัมพันธ์งานที่ดี ทำงานเชิงรุก แบบบูรณาการกับหน่วยงาน สังกัดกระทรวงเกษตรฯ และหน่วยงานภาคีให้เกิดในลักษณะ รูปธรรม สร้างทีมงานในการดำเนินงานที่เกิดจากการมีเป้าหมายเดียวกัน คือพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น เพิ่มพูนความรู้พัฒนาตัวเองให้พร้อมอยู่เสมอ

2) เจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ขอเสนอแนะ ดังนี้ เจ้าหน้าที่ต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง กระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. เข้าร่วมประชุมกำหนดแผนปฏิบัติงานและเป้าหมายร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่น พัฒนาองค์ความรู้ของตนเองเป็นแบบอย่างที่ดี ลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกร ต้นแบบ คณะกรรมการ ศพก. และเกษตรกร ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ศพก. ในพื้นที่แล้วนำผลมาใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี ให้กับเกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรตามความต้องการ และที่สำคัญต้องมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

3) เกษตรกรต้นแบบ ขอเสนอแนะ ดังนี้ ต้องมีจิตอาสา มีความรับผิดชอบ พัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ หลักสูตรเรียนรู้ และองค์ความรู้ โดยการนำเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับใช้อย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดแผนและเป้าหมายร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดองค์ความรู้ บริการข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่อำเภอรับผิดชอบและผู้สนใจ ติดตามประเมินผลเกษตรกรผู้มารับบริการ ใน ศพก. ร่วมกับคณะกรรมการเครือข่ายระดับอำเภอ เจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ นำผลมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนางาน สะท้อนปัญหาหรือเสนอความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยง เพื่อพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาด สร้างทายาทเกษตรกรต้นแบบ และสร้างความเข้าใจในบทบาทของ ศพก. ให้กับครอบครัว

4) คณะกรรมการ ศพก. ขอเสนอแนะ ดังนี้ ต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน มีความตั้งใจ มีการประชุมเพื่อกำหนดแผนและเป้าหมายร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ ชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานภาคีอื่นๆ สร้างทีมงานให้มีความเข้มแข็งและประสานการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย เชื่อมโยงการผลิต การแปรรูป การตลาด และจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือแผน

เสนอความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการประชาสัมพันธ์งานและบทบาทของ ศพก. ติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการใน ศพก.อย่างต่อเนื่อง

5) เกษตรกร/เกษตรกรผู้นำ/ชุมชน ขอเสนอแนะ ดังนี้ ต้องเป็นคนที่รู้ เข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้ วิชาการ เทคโนโลยี หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ศึกษาดูงานจากแปลงเรียนรู้ นำไปพัฒนาแปลงของตนเอง สะท้อนปัญหาที่พบจากการดำเนินงาน ศพก. ในชุมชนให้กับผู้เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือเข้าร่วมประชุมเสนอปัญหาหรือความต้องการ พัฒนาการผลิต การแปรรูป การตลาด ในลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่าย ประชาสัมพันธ์หรือ เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ให้เกษตรกรรายอื่น

6) หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกระดับ ขอเสนอแนะ ดังนี้ ต้องมีการดำเนินการขับเคลื่อนงาน ศพก. โดยเกิดจากการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม และ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานในระดับต่างๆ กำหนดบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการให้ชัดเจน มีการประชุมกำหนดแผนและเป้าหมายร่วมกัน เช่น การลงพื้นที่เพื่อ ถ่ายทอดความรู้ ติดตามเยี่ยมเยียน ประเมินผลการดำเนินงาน การสนับสนุนด้านอื่นๆ สร้างการรับรู้ และประชาสัมพันธ์งาน ศพก. หลากหลายช่องทางผ่านสื่อต่างๆ ให้หน่วยงานงานอื่น ได้ทราบ บทบาท กำหนดนโยบายการดำเนินงาน ศพก. ในระยะยาวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้ประสบผลสำเร็จ

3.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่อื่นนอกจากนี้ เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ได้กว้างมากขึ้น

3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยประเมินผลการดำเนินงาน โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

3.2.4 ศึกษาความคาดหวังหรือแรงจูงใจต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดทิศทาง หรือวางแผนการดำเนินงาน ให้ตรงตามความคาดหวังของเกษตรกร

3.2.5 ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเครือข่าย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *คู่มือการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ชลธิชา เชื้อชาชาญ. (2555). *ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต(ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.*
- บุญมัน ธนาสุภวัฒน์. (2537). *จิตวิทยาองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์.
- พรนิภา จิกแหลม. (2555). *ความต้องการและความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดขอนแก่น (รายงานการศึกษาอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.*
- รัชนี อรรถลาภี. (2557). *ความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนรสิงห์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดอ่างทอง (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *ความพึงพอใจในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์.
- ศลิษา ภมรสติต. (2551). *การจัดการดำเนินงาน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ท็อปสำนักงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู. (2560). *รายงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู*. จังหวัดหนองบัวลำภู: สำนักงานสถิติจังหวัดหนองบัวลำภู.
- สิริภพ มาหิ์ม (2556). *แนวทางการพัฒนาเครือข่ายข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*
- สมพร แสนมณี. (2555). *การดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของจังหวัดอุดรดิษฐ์ (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.*
- สมลักษณ์ สันติโรจนกุล. (2548). *การพัฒนางานด้วยระบบคุณภาพและเพิ่มผลผลิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.

อำนวยชัย บุญศรี. (2556). “ทฤษฎีของ เฮอร์ซเบิร์ก”. สืบค้นจาก <http://aumnuychai.blogspot.com/2013/09/herzberg-and-other.html>

อังคณา สุวานิช. (2555). การพัฒนาศูนย์ข่าวชุมชน อำเภอมนोरมย์ จังหวัดชัยนาท (วิทยานิพนธ์
เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

เลขที่

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
จังหวัดหนองบัวลำภู

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟังแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางสังคม

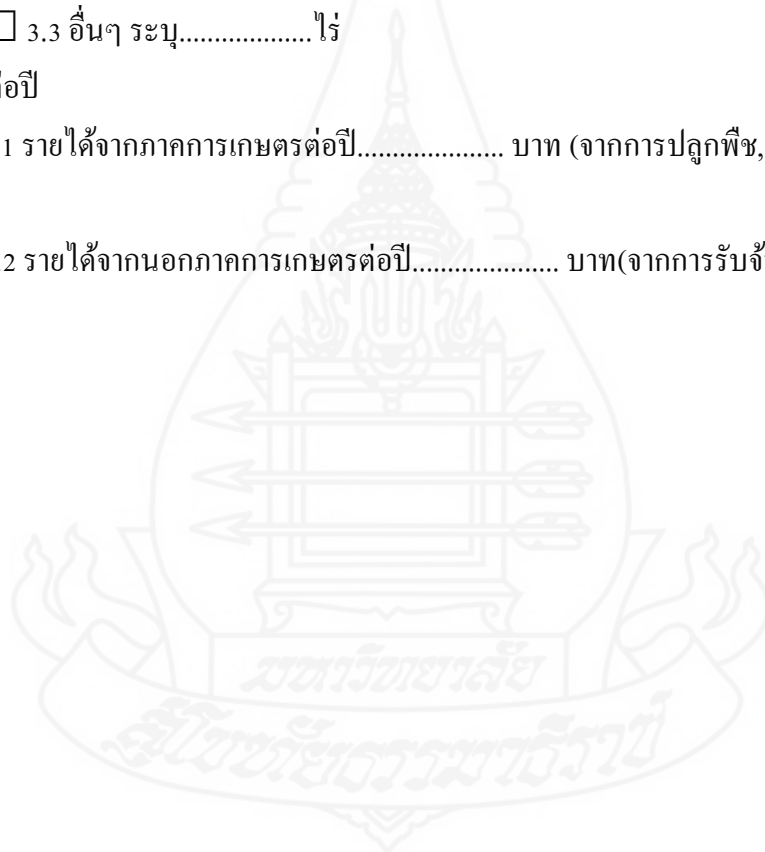
1. เพศ 1.1 ชาย 1.2 หญิง
2. อายุ.....ปี (จำนวนเต็ม)
3. ระดับการศึกษา

☐ 3.1 ต่ำกว่าประถมศึกษา	☐ 3.2 ประถมศึกษา
☐ 3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ 3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
☐ 3.5 อนุปริญญา/ ปวส.	☐ 3.6 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
☐ 3.7 สูงกว่าปริญญาตรี	
4. สถานภาพทางสังคม (ตำแหน่งทางสังคมในปัจจุบันของท่าน เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 4.1 ไม่มีตำแหน่ง	☐ 4.2 กำนัน	☐ 4.3 ผู้ใหญ่บ้าน	☐ 4.4 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
☐ 4.5 สมาชิก อบต.	☐ 4.6 ประมงอาสา	☐ 4.7 อาสาปศุสัตว์	☐ 4.8 อาสาฝนหลวง
☐ 4.9 ครูบัญชีอาสา	☐ 4.10 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	☐ 4.11 หมอдинอาสา	
☐ 4.12 อื่นๆ ระบุ.....			
5. จำนวนสมาชิกของครอบครัว คน
6. ประสบการณ์ในการทำการเกษตร.....ปี
7. จำนวนครั้งที่ท่านเข้ารับอบรมในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
.....ครั้ง (คำนวณจาก ปี 2557-2560)

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. การประกอบอาชีพของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1.1 ทำนา 1.2 ทำสวน 1.3 ทำไร่ 1.4 ประมง 1.5 เลี้ยงสัตว์
 - 1.6 รับจ้าง 1.7 รับราชการ 1.8 อื่นๆ ระบุ.....
2. จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร..... คน
3. จำนวนและลักษณะการถือครองที่ดิน รวม.....ไร่
 - 3.1 พื้นที่ตนเอง.....ไร่
 - 3.2 พื้นที่เช่า.....ไร่
 - 3.3 อื่นๆ ระบุ.....ไร่
4. รายได้ต่อปี
 - 4.1 รายได้จากภาคการเกษตรต่อปี..... บาท (จากการปลูกพืช, เลี้ยงสัตว์, ประมง, อื่นๆ)
 - 4.2 รายได้จากนอกภาคการเกษตรต่อปี..... บาท(จากการรับจ้าง, บุตรส่งมาให้ อื่นๆ)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม
ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

คำชี้แจงกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่าประเด็นปัญหาต่อไปนี้

3.1 ปัญหาของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า
เกษตร

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1.องค์ประกอบของ สพก.					
1.1 ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก					
1.2 ไม่มีแผนผังของศูนย์เรียนรู้					
1.3 ที่ตั้งอยู่ในทำเลไม่สะดวก เข้าถึงยาก					
1.4 ไม่มีป้ายบอกทาง					
1.5 เกษตรกรไม่สามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง					
1.6 แปลงเรียนรู้ไม่มีความแตกต่างจากแปลงเกษตรกรทั่วไป					
1.7 ขาดตัวอย่างจริงที่เหมาะสมกับการเรียนรู้					
1.8 ฐานเรียนรู้มีสภาพทรุดโทรมไม่เหมาะสม					
1.9 ไม่มีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่					
1.10 ขาดการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
2. เกษตรกรต้นแบบ					
2.1 ขาดความรู้จริง					
2.2 ขาดเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ง่ายต่อ การเข้าใจ					
2.3 ทำงานหวังผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ ช่วยเหลือ สังคม					
2.4 ขาดทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน					
2.5 ผลงานไม่เป็นที่ประจักษ์ ไม่โดดเด่นและ ไม่เป็นที่ยอมรับของชุมชน					
2.6 ไม่มีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และ เทคโนโลยี					
2.7 เกษตรกรต้นแบบขาดการทำงานร่วมกับ หน่วยงานต่างๆ					
3. การให้บริการของ ศพก.					
3.1 ขาดการถ่ายทอดความรู้					
3.2 ขาดการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ					
3.3 ขาดการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ					
3.4 ขาดการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการให้บริการ					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
3.5 ขาดการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน					
3.6 ขาดการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ					
4.การบริหารจัดการของ ศพก.					
4.1 ไม่มีแผนและเป้าหมายในการดำเนินงาน					
4.2 ขาดการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน					
4.3 ขาดการสร้างและพัฒนาเครือข่าย					
4.4 ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด					
4.5 ขาดการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
4.6 ขาดการบริหารจัดการในการดำเนินงาน ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ					
4.7 ขาดการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.					

3.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1.องค์ประกอบของ สพก.					
1.1 ควรมีวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก					
1.2 ควรมีแผนผังของศูนย์เรียนรู้					
1.3 ทำเลที่ตั้งควรมีป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้ ทราบ และการเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย					
1.4 เกษตรกรสามารถเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง					
1.5 แปลงเรียนรู้ควรมีตัวอย่างจริงเหมาะสมกับ การเรียนรู้					
1.6 ฐานเรียนรู้ควรมีสภาพดีเหมาะสม					
1.7 ควรมีหลักสูตรในการสาธิตและฝึกปฏิบัติที่ ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่					
1.8 การจัดการเรียนรู้ควรมาจากการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน					
2.เกษตรกรต้นแบบ					
2.1 ควรมีความรู้จริง					
2.2 ควรมีเทคนิค วิธีการถ่ายทอดความรู้ง่ายต่อการ เข้าใจ					
2.3 ควรเป็นผู้มีจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม					
2.4 ควรมีทีมงานและเครือข่ายในการทำงาน					
2.5 ควรมีการทำงานแบบมีส่วนร่วม					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
2.6 ควรมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โดดเด่น					
2.7 ควรเป็นที่ยอมรับของชุมชน					
2.8 ควรมีการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และเทคโนโลยี					
2.9 ควรทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้ดี					
3. การให้บริการของ ศพก.					
3.1 ควรมีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย					
3.2 ควรมีการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการ อย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเหมาะสม					
3.3 ควรมีการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ					
3.4 ควรมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการ ให้บริการ					
3.5 ควรมีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน					
3.6 ควรมีการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการ					
4.การบริหารจัดการของ ศพก.					
4.1 ควรมีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการ ดำเนินงานให้ชัดเจน					
4.2 ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการ ดำเนินงาน					
4.3 ควรมีการสร้างและพัฒนาเครือข่าย					
4.4 ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต การแปรรูป การตลาด					
4.5 ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
4.6 ควรมีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ					
4.7 ควรมีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก.					

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็นประเด็นต่อไปนี้ โดยใส่เครื่องหมาย \surd ในช่องของ “ระดับการ
ความคิดเห็น” ตามระดับความคิดเห็นของท่าน โดยแยกเป็น 5 ระดับ (ระดับ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด,
4 = เห็นด้วยมาก, 3 = เห็นด้วยปานกลาง, 2 = เห็นด้วยน้อย และ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด)

ประเด็นแนวทางการพัฒนา ศพก.	ระดับความคิดเห็น				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
1.องค์ประกอบของ ศพก.					
1.1 มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน วัสดุอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกใน ศพก. ให้มีความพร้อม					
1.2 มีการจัดทำแผนผังของศพก. ให้ชัดเจน เป็นปัจจุบัน					
1.3 ปรับปรุงข้อมูลพื้นฐาน ศพก. ให้เป็นปัจจุบัน					
1.4 จัดทำป้ายบอกทาง หรือสัญลักษณ์ให้เห็นชัดเจน สามารถเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย					
1.5 พัฒนาแปลงเรียนรู้ให้มีความพร้อม มีตัวอย่าง จริงในการเข้ามาเรียนรู้					
1.6 พัฒนาฐานเรียนรู้ให้มีสภาพที่ดี คงทน ถาวร					
1.7 พัฒนาหลักสูตรให้ตอบโจทย์ชุมชนในพื้นที่					

ประเด็นแนวทางการพัฒนา สพก.	ระดับความคิดเห็น				
	5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
2. เกษตรกรต้นแบบ					
2.1 ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการเป็นเกษตรกรต้นแบบที่ดี					
2.2 อบรมให้ความรู้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรต้นแบบ					
2.3 ศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายภายในและภายนอก					
2.4 ถอดองค์ความรู้ จัดระบบการถ่ายทอดความรู้					
2.5 ให้ความรู้ในการพัฒนาบุคลิกภาพแก่เกษตรกรต้นแบบ					
2.6 เพิ่มเติมความรู้และฝึกปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรต้นแบบ					
3. การให้บริการของ สพก.					
3.1 สร้างสื่อในการถ่ายทอดความรู้ให้มีความหลากหลาย					
3.2 มีแผนการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และวิชาการอย่างถูกต้องต่อเนื่อง และเหมาะสม					
3.3 มีแผนการให้บริการด้านการเกษตรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง					
3.4 มีการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง					

ประเด็นแนวทางการพัฒนา ศพก.	ระดับความคิดเห็น				
	5 มาก ที่สุด	4 มาก	3 ปาน กลาง	2 น้อย	1 น้อย ที่สุด
3.5 มีแผนการติดตามประเมินผลผู้มาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง					
3.6 มีการเชื่อมโยงดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ					
4.การบริหารจัดการของ ศพก.					
4.1 กำหนดแผนและเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน					
4.2 สร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานให้กับคณะกรรมการศพก.					
4.3 มีการสร้างและพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง					
4.4 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งการผลิต การแปรรูป การตลาด					
4.5 มีการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
4.6 ขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ แบบบูรณาการ					
4.7 มีการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลของ ศพก. อย่างต่อเนื่อง					

ภาคผนวก ข

คำสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ตารางภาคผนวกที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานและความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	0.898
ด้านเกษตรกรต้นแบบ	0.941
ด้านการให้บริการของ ศพก.	0.872
ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	0.889

ตารางภาคผนวกที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	0.861
ด้านเกษตรกรต้นแบบ	0.934
ด้านการให้บริการของ ศพก.	0.937
ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	0.887

ตารางภาคผนวกที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

หัวข้อ	Alpha if item deleted
ด้านองค์ประกอบของ ศพก.	0.967
ด้านเกษตรกรต้นแบบ	0.967
ด้านการให้บริการของ ศพก.	0.905
ด้านการบริหารจัดการของ ศพก.	0.877

ภาคผนวก ค
แบบสันทนาการ

แบบสนทนากลุ่ม

ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปของ ศพก.
 - 1.2 เกษตรกรต้นแบบ
 - 1.3 แปลงเรียนรู้
 - 1.4 หลักสูตรการเรียนรู้
 - 1.5 ฐานเรียนรู้
2. ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 - 2.1 องค์ประกอบของ ศพก.
 - 2.2 เกษตรกรต้นแบบ
 - 2.3 การให้บริการของ ศพก.
 - 2.4 การบริหารจัดการของ ศพก.
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 - 3.1 องค์ประกอบของ ศพก.
 - 3.2 เกษตรกรต้นแบบ
 - 3.3 การให้บริการของ ศพก.
 - 3.4 การบริหารจัดการของ ศพก.
4. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
 - 4.1 องค์ประกอบของ ศพก.
 - 4.2 เกษตรกรต้นแบบ
 - 4.3 การให้บริการของ ศพก.
 - 4.4 การบริหารจัดการของ ศพก.

ภาคผนวก ง
หนังสือเชิญเข้าร่วมประชุม(สนทนากลุ่ม)

ที่ นก ๐๐๐๘/ว ๑๖๕๕

สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู
ถนนหนองบัวลำภู - เลย์ นก ๓๕๐๐๐

๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุม(สนทนากลุ่มย่อย) ประเด็น “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้
การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี ๒๕๖๐” จังหวัดหนองบัวลำภู

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ

จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ รัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายให้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน ๘๘๒ ศูนย์ทั่วประเทศ อำเภอละ ๑ ศูนย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนโดยมีเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นศูนย์บริการด้านการเกษตรของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานอื่นๆ และเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับพี่น้องเกษตรกรในระดับอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ได้รับแจ้งว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะออกตรวจเยี่ยมผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร นั้น

เพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปตามนโยบายรัฐบาล สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย ประเด็น “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ปี ๒๕๖๐” ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐ ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เวลา ๑๐.๐๐ น. เป็นต้นไป จึงขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมประชุมฯ ดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือด้วยดี เช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาเข้าร่วม ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุชาติ มณี)

หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต
สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

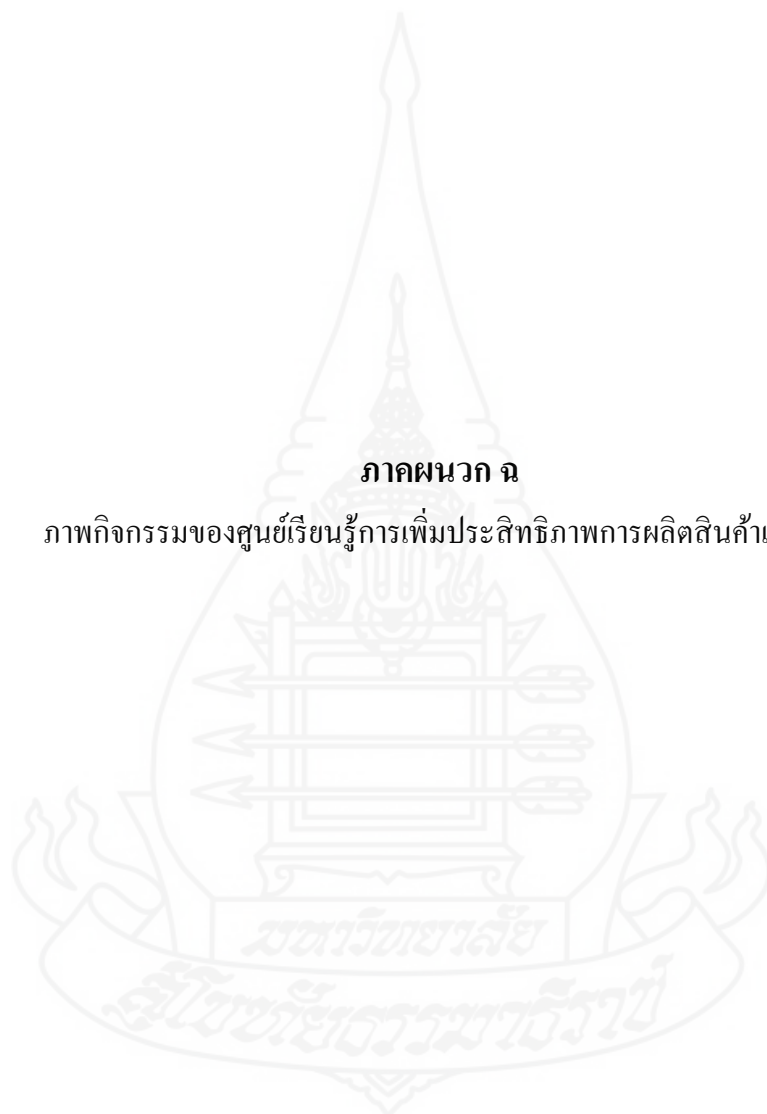
โทร. ๐-๔๒๓๑-๒๐๔๕ โทรสาร. ๐-๔๒๓๑-๖๗๕๖

E-mail:nongbualamphu@doae.go.th

ภาคผนวก จ
ภาพการสนทนากลุ่ม

ภาคผนวก ฉ

ภาพกิจกรรมของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ภาพกิจกรรม ศพก.อำเภอเมืองหนองบัวลำภู

ภาพกิจกรรม สพก.อำเภอศรีบุญเรือง

ภาพกิจกรรม ศพก.อำเภอโนนสัง

ภาพกิจกรรม สวก.อำเภอกลาง

ภาพกิจกรรม ศพก.อำเภอนาวัง

ภาพกิจกรรม ศพก.อำเภอสุวรรณคูหา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสุพรรณ บุตรด้วง
วัน เดือน ปีเกิด	20 พฤษภาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองอุตรธานี จังหวัดอุตรธานี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ)
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

